

321.824

2537

8.3

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความรับผิดชอบต่องานที่ทำงานของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยการสอนแบบ PSI

10 พ.ย. 2537

ปริณฎานิพนธ์

ของ

สมพร ไตนวล

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการมัธยมศึกษา

กุมภาพันธ์ 2537

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกการมัธยมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

.....ประธาน

(ดร.วิเชียร อำนวยรักษ์)

.....กรรมการ

(รศ.ดร.สมบูรณ์ ชิตพงศ์)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน

(ดร.วิเชียร อำนวยรักษ์)

.....กรรมการ

(รศ.ดร.สมบูรณ์ ชิตพงศ์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผศ.ดร.เนตร อักษรสวัสดิ์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการมัธยมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่ ๒๒ เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๗

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยด้วยดีด้วยความอนุเคราะห์แนะนำ และให้คำปรึกษาจากท่านอาจารย์ ดร.วิเชียร อัมพรรักษ์ ประธานกรรมการที่ปรึกษา รศ.ดร.สมบูรณ์ ชิตพงศ์ กรรมการที่ปรึกษา ผศ.ตรูเนตร อักษรสวัสดิ์ ที่กรุณาเป็นกรรมการสมทบสอบปากเปล่า

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รศ.สมคิด อีร์ดิลป์ ที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับสื่อการสอน รศ.นพพร แหยมแสง ให้หลักการเบื้องต้นเกี่ยวกับวิธีสอน รศ.รัตนวดี โชติกพนิช ที่กรุณาตรวจแก้ไขบทคัดย่อภาษาอังกฤษ ผศ.ฉลอง จันทมาลา ช่วยกรุณาวาดการ์ตูน ผศ.พิสมัย ชิตตะสังคะ ให้คำแนะนำการวิเคราะห์ข้อมูล ผศ.สุจิตรา ภักดีสงคราม อาจารย์มณฑนา ธนะพันธุ์ ที่ได้ช่วยตรวจแก้ไขเครื่องมือวิจัย

ขอขอบพระคุณ อาจารย์อำนวยการ ทองโปร่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง อาจารย์ณัฐรีย์ มีสมมนต์ รองผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตฯ อาจารย์บุปผา อีร์ดิลป์ เพื่อนปริญาโท สาขาการสอนสังคมศึกษา รุ่น 2534 และอาจารย์สุพจน์ ไตนวล ที่ให้ความช่วยเหลือในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอบคุณมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ให้ทุนอุดหนุนในการทำวิจัยครั้งนี้ กราบขอบพระคุณคุณพ่อที่ให้กำลังใจ และขออุทิศส่วนกุศลแด่คุณแม่ยุพา ปาลเปรม

สมพร ไตนวล

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	5
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	6
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	6
	นิยามศัพท์เฉพาะ	7
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบ PSI	10
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบ PSI	29
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อนักเรียน	32
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ	37
	สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	39
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	40
	ประชากร	40
	กลุ่มตัวอย่าง	40
	เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง	40
	ระยะเวลาของการทดลอง	41
	แบบแผนการทดลอง	41
	เครื่องมือและวิธีสร้างเครื่องมือในการวิจัย	44

บทที่	หน้า
วิธีดำเนินการทดลอง	51
การวิเคราะห์ข้อมูล	52
4 การวิเคราะห์ข้อมูล	59
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	59
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	63
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	63
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	63
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	64
ผลการศึกษาค้นคว้า	65
อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า	66
ข้อเสนอแนะ	69
บรรณานุกรม	71
ภาคผนวก	79
ประวัติย่อของผู้วิจัย	227

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แบบแผนการวิจัย	41
2	ประสิทธิภาพชุดการสอน	47
3	ประสิทธิภาพบทเรียนโปรแกรม	47
4	ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบประจำหน่วยการเรียนรู้	49
5	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอน แบบ PSI กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา	60
6	ผลของการศึกษาความรับผิดชอบต่องานที่ทำงานของนักเรียนที่เรียน วิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบ PSI กับการสอนตามคู่มือการสอน ของหน่วยศึกษานิเทศก์	61
7	ผลของการศึกษาความรับผิดชอบต่องานที่ทำงานของนักเรียนที่เรียน ด้วยการสอนแบบ PSI ก่อนและหลังเรียน	62
8	แสดงค่าความยากง่าย (P) ค่าอำนาจจำแนก (B) ของแบบทดสอบ ประจำหน่วยการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ส.306	81
9	แสดงความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ส.306	82
10	แสดงค่าอำนาจจำแนก (t) ของแบบทดสอบวัดความรับผิดชอบต่องานที่ทำงาน	83
11	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	84
12	คะแนนความรับผิดชอบต่องานที่ทำงานของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	85

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	แสดงขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีสอนแบบ PSI หรือแผนการเรียนรู้	
	การสอนของเคลเลอร์	28
2	แสดงขั้นตอนการสอนแบบ PSI ที่ผู้วิจัยใช้ศึกษาค้นคว้า	43

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การจบหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ผู้เรียนต้องได้หน่วยการเรียนรู้วิชา บังคับแกน จึงจะถือว่าสำเร็จการศึกษา (กรมวิชาการ. 2533 : 79) วิชาสังคมศึกษาเป็น วิชาบังคับแกนวิชาหนึ่ง ที่บังคับต้องจบตามเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ จึงนับได้ว่าเป็น วิชาที่สำคัญอย่างยิ่งต่อเยาวชนของชาติและต่อประเทศชาติอีกด้วย จุดประสงค์ที่สำคัญวิชานี้คือ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสามารถตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องและปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม (กรมวิชาการ. 2533 : 11) วิชาสังคมศึกษาจึงมีลักษณะวิชาที่ว่าด้วยชีวิตที่มีคุณภาพ และวิถี แห่งชีวิตที่มีคุณภาพ (ลาวัญญ์ วิทยาวุฑฒิกุล. 2533 : คำนำ) ซึ่งเป็นการเตรียมให้เยาวชน ของชาติเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพและสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นสุข เนื้อหาส่วนใหญ่จึงเป็นเรื่องรอบ ๆ ตัวทั่วไป การศึกษาหาความรู้และโครงสร้างความรู้มาจาก หลาย ๆ วิชาผสมผสานเข้าด้วยกัน การสอนส่วนใหญ่จึงเน้นแต่เนื้อหาจากหนังสือเรียน และมักจะ พบเสมอว่าวิธีสอนสังคมศึกษาที่ทำกันมากคือ การอ่านจากหนังสือเรียน (หรือฟังครู) ทบทวน ความรู้ความจำ และการตอบคำถามด้วยปากเปล่าหรือเขียนตอบ (อัปสร มีสิงห์. 2534 : 41; อ้างอิงมาจาก ยูเนสโก. 1981) วิธีการดังกล่าวไม่ได้ทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านสติปัญญา แต่ประการใด ทั้งยังเป็นการจดจำข้อเท็จจริงเพียงระยะสั้นอีกด้วย นอกจากนี้ผลการวิจัยและ การประชุมสัมมนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรวิชาสังคมศึกษาในด้านการจัดการเรียน การสอน พบว่าครูไม่เน้นกระบวนการให้นักเรียนปฏิบัติได้จริง ส่วนใหญ่จะยึดหนังสือเรียนแทน หลักสูตร และครูบรรยายจึงทำให้ทักษะด้านความคิดของนักเรียนค่อนข้างต่ำ (กรมวิชาการ. 2533 : 7)

การที่จะทำให้หลักการ จุดประสงค์ของกลุ่มวิชาสังคมศึกษาได้บรรลุตรงตามเป้าหมาย ที่กำหนดสิ่งที่ต้องการจะพัฒนาให้เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน จึงขึ้นอยู่กับการจัดการเรียนการสอนคือครูซึ่ง

จะต้องเป็นผู้นำหลักการและจุดประสงค์มาแปลเป็นภาคปฏิบัติให้เป็นอย่างจริงจัง เพื่อที่จะนำนักเรียนไปสู่ผลสัมฤทธิ์ที่หลักสูตรต้องการ และเป็นคุณสมบัติที่นักเรียนจะนำกระบวนการต่าง ๆ นั้นไปใช้เป็นชีวิตจริง (สงบ ลักษณะ. 2534 : 4) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนทั้งในและนอกชั้นเรียนมีผลอย่างมากต่อการเรียนรู้ของนักเรียน นักเรียนจะเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างสูงสุดตามศักยภาพของเขาหรือไม่จึงขึ้นอยู่กับครูผู้สอน บทบาทของครูในกระบวนการเรียนการสอน จึงควรมุ่งเน้นกระบวนการที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (อัปสร มีสิงห์. 2534 : 12) ควรพยายามส่งเสริมนักเรียนโดยจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง แทนที่จะเป็นครูแสดงบทบาทเองตลอดเวลา ให้นักเรียนรู้จักกระบวนการแสวงหาความรู้ เป็นการปลูกฝังนิสัยใฝ่หาความรู้ ความก้าวหน้า ให้นักเรียนคิดเอง ทำเอง พยายามฝึกฝนทักษะการแก้ปัญหาอย่างมีระบบ มีเหตุผลบนพื้นฐานของข้อเท็จจริง ดังนั้นการสอนวิชาสังคมศึกษาจึงมิใช่จะสอนเพียงแค่ให้คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาก็เท่านั้น แต่ต้องสอนให้ผู้เรียนรู้จักหาความรู้โดยการอ่าน การฟัง และการสังเกต ความสามารถในการสื่อสาร โดยการพูด การเขียน และให้ได้รู้สภาพของปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะปัญหาแต่ละปัญหาก็มีสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน การแก้ปัญหาแต่ละปัญหาก็มีข้อจำกัดแตกต่างกัน (กรมวิชาการ. 2533 : 7) ครูสังคมศึกษาที่มีประสิทธิภาพ จึงต้องสามารถปรับเปลี่ยน และเสริมสร้างการจัดการเรียนการสอนของตนให้ทันสมัย โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ดังนั้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จึงควรเป็นกิจกรรมที่นักเรียนได้ค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง และได้เรียนรู้การแสวงหา และใช้ความรู้อย่างเป็นระบบ (ลาวัญญ์ วิทยายุทธกุล. 2533 : 48) การที่วิชาสังคมศึกษามีเนื้อหา และวิธีสอนที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละท้องที่ แต่มีสิ่งหนึ่งที่มีจุดหมายร่วมกันคือ ครูสังคมศึกษาพยายามช่วยเยาวชนให้เรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง ผู้อื่น ตลอดจนสังคมและวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถพัฒนาศักยภาพของตน และปฏิบัติภาระหน้าที่ในฐานะเป็นสมาชิกของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อัปสร มีสิงห์. 2534 : 85 ; อ้างอิงมาจาก ยูเนสโก. 1981) จากการผสมผสานกันในเรื่องหลาย ๆ วิชา จึงจำเป็นต้องให้ความคิดรวบยอด และรูปแบบที่สำคัญ ๆ ที่จะสอนให้ชัดเจนโดยต้องอาศัยความรู้จากวิทยาการต่าง ๆ และนักเรียนควรเรียนรู้เกี่ยวกับสังคมจากหลักฐานข้อมูลที่รวบรวมมาอีกด้วย (อัปสร มีสิงห์. 2534 : 65 ; อ้างอิงมาจาก ยูเนสโก. 1981)

การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ซึ่งประกอบด้วยนักเรียนหลายคนที่มาจากที่ต่าง ๆ กัน นักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งด้านระดับเชาว์ปัญญา ความถนัด ความสามารถ ความต้องการ ตลอดจนความสามารถที่จะรับผิชอบในพฤติกรรมของตน จึงเป็นการยากที่ครูจะสอนให้นักเรียนทุกคนได้เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ แม้ว่าครูจะได้พยายามหาวิธีสอนมาประยุกต์ใช้ในห้องเรียนก็ไม่สามารถจะช่วยให้นักเรียนทุกคนบรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ (สุรางค์ ไคว์ตระกูล. 2533 : 227) หน้าที่ของครูจึงต้องเข้าใจโลกแห่งการรับรู้ของนักเรียนแต่ละคน และช่วยให้นักเรียนได้บรรลุสัมฤทธิ์ผลและพัฒนาตามศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ การศึกษาแบบมนุษยนิยมต่างก็เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนต่างก็มีศักยภาพ และความโน้มเอียงที่จะขวนขวายที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีแรงจูงใจภายในที่จะสร้างสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามที่ตนต้องการ มีความสามารถที่จะรับผิชอบพฤติกรรมของตน (สุรางค์ ไคว์ตระกูล. 2533 : 217) โดยธรรมชาติของเด็กจะมีความขยัน มีความกระตือรือร้นที่จะค้นคว้าหาความรู้ และแก้ปัญหาอยู่เสมอ การเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ในห้องเรียนด้วยวิธีการอย่างเดียวกันโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงไม่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กอย่างเต็มที่ จึงควรทำการปรับปรุงแก้ไข และอำนวยความสะดวกแก่การเรียนรู้ของเด็กโดยเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้แรงจูงใจที่มีอยู่ในตัวเขา ได้พบกับปัญหาหรือสิ่งท้าทายอย่างกว้างขวาง (ประนอม เดชชัย. 2531 : 210) ปรัชญาการเรียนการสอนในปัจจุบันจึงเน้นความแตกต่างของศักยภาพของแต่ละบุคคลเป็นประการสำคัญ ถ้าโรงเรียนได้มีการจัดสภาพการเรียนการสอนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับศักยภาพของนักเรียนแต่ละบุคคลแล้ว นักเรียนก็จะสามารถเรียนรู้ทุกอย่างได้ด้วยดี (วิชัย ดิสสระ. 2533 : 149) ดังนั้นการสอนนักเรียนแต่ละบุคคลหรือการสอนเป็นรายบุคคล จึงเป็นการสอนเพื่อให้นักเรียนทุกคนเรียนรู้จนเกิดความรู้โดยครูจัดวัตถุประสงค์เฉพาะของหน่วยเรียนหรือบทเรียนพร้อมทั้งเนื้อหาและอุปกรณ์การเรียนรู้เมื่อนักเรียนเรียนจบหน่วยเรียนจะได้รับ การทดสอบเพื่อจะทราบว่าได้เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ (สุรางค์ ไคว์ตระกูล. 2533 : 227)

รูปแบบการสอนเป็นรายบุคคลที่น่าสนใจคือ ระบบการสอนส่วนบุคคล (Personalized System of Instruction) หรือเคลเลอร์ แพลน (Keller Plan) เป็นการสอนที่มุ่ง

จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามศักยภาพ (วิชัย ดิสสระ. 2533 : 151) เป็นรูปแบบการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล และการใช้แรงส่งเสริมเพื่อช่วยให้นักเรียนทุกคนเรียนรู้จนเกิดความรู้ ซึ่งเป็นหน้าที่ของนักเรียนที่จะต้องเป็นผู้อ่านและทำความเข้าใจจากตำราเรียน หรือหนังสืออ่านประกอบด้วยตนเอง จะมีการแบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็นหน่วยการเรียน เมื่อเรียนจบแต่ละหน่วยการเรียนจะมีแบบทดสอบให้นักเรียนทำ โดยนักเรียนต้องจัดเวลาที่ใช้ในการศึกษาด้วยตนเองตามความสามารถของแต่ละบุคคล โดยมีครูหรือครูช่วยสอนหรือเพื่อนนักเรียน เป็นผู้ช่วยเหลือ และเมื่อคิดว่าตนได้เรียนรู้ พร้อมทั้งจะทำแบบทดสอบหรือคิดว่าได้เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์เฉพาะของหน่วยเรียนแล้ว นักเรียนจะขอทำแบบทดสอบและจะมีการตรวจทันที พร้อมทั้งแจ้งผลสอบให้นักเรียนทราบ ถ้าทำคะแนนได้ 80 % ขึ้นไปจะได้รับหน่วยเรียนใหม่ไปศึกษา ถ้าทำคะแนนได้ไม่ถึง 80% จะต้องศึกษาเฉพาะส่วนที่บกพร่องนั้นซ้ำโดยใช้เวลาตามที่ต้องการ ก่อนที่จะมาขอทำแบบทดสอบใหม่

ได้มีการวิจัยวิธีสอนแบบ PSI ของ จินตนา ศักดิ์สมบูรณ์ (2528 : บทคัดย่อ) และของ บุญมา ยิสาร์ (2528 : บทคัดย่อ) โดยศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ด้วยวิธีสอนแบบ PSI เปรียบเทียบกับวิธีสอนปกติ กลุ่มตัวอย่างคือ นิสิตชั้นปีที่ 1 คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปรากฏว่า จินตนา ศักดิ์สมบูรณ์ ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของการสอนทั้งสองวิธีไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 ส่วน บุญมา ยิสาร์ ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของการสอนทั้งสองวิธีแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 นอกจากนี้ยังมีการวิจัยในระดับมัธยมศึกษาในวิชาคณิตศาสตร์ ของ นพพร แหยมแสง (2531 : บทคัดย่อ) โดยเปรียบเทียบการสอน 3 วิธี คือ วิธีสอนแบบปกติ วิธีสอนแบบการเรียนรู้ และวิธีสอนแบบ PSI กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับวิธีสอนแบบการเรียนรู้ และนักเรียนที่ได้รับวิธีสอนแบบ PSI ต่างก็มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับวิธีสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากเอกสาร งานวิจัย ทำให้ได้พบปัญหาและข้อเสนอนี้ที่พอจะสรุปได้ว่าการสอนแบบ PSI มีการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับปรัชญาการเรียนการสอนในปัจจุบัน ที่เน้นถึง

ความแตกต่างของแต่ละบุคคล โดยให้ผู้เรียนได้เรียนจนเกิดความรู้ และเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนไปตามระดับความสามารถของตน ประกอบกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในวิชาสังคมศึกษา ควรเป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการค้นคว้าหาความรู้จากวิทยาการต่าง ๆ หรือจากหลักฐานข้อมูลที่ได้รวบรวมมาซึ่งเหมาะกับการสอนแบบ PSI และได้รับการยืนยันว่าเป็นการสอนที่มีประสิทธิภาพ แต่ยังไม่ได้รับการยืนยันผลของการสอนแบบ PSI ในวิชาสังคมศึกษา ผู้วิจัยจึงคิดว่า ถ้าได้นำการสอนแบบ PSI มาใช้กับการสอนในวิชาสังคมศึกษาจะเป็นการช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนด้วยตนเองตามความสามารถ ปลุกฝังนิสัยใฝ่หาความรู้ ความก้าวหน้า และทำให้รู้จักมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย การวิจัยครั้งนี้จึงต้องการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรับผิดชอบต่องานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมด้วยการสอนแบบ PSI เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมในโอกาสต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบ PSI กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
2. เพื่อศึกษาความรับผิดชอบต่องานที่การงานของนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบ PSI การสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
3. เพื่อศึกษาความแตกต่างของความรับผิดชอบต่องานที่การงานของนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบ PSI ก่อนและหลังเรียน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะเป็นแนวทางนำเสนอให้ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาได้พิจารณาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2536 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 8 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 320 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2536 จำนวนนักเรียน 70 คน ทำการสุ่มโดยการจับฉลากมาจำนวน 2 ห้องเรียน แล้วนำนักเรียนทั้ง 2 ห้องมาคละกัน แล้วจับฉลากแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

2.1 กลุ่มทดลอง จำนวน 35 คน ได้รับการสอนแบบ PSI

2.2 กลุ่มควบคุม จำนวน 35 คน ได้รับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

3. ระยะเวลา

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2536 โดยใช้เวลากลุ่มละ 14 คาบ คาบละ 50 นาที โดยทดลองครั้งละ 2 คาบต่อสัปดาห์

4. เนื้อหา

วิชาสังคมศึกษา (ส.306) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ศึกษาเรื่องประวัติศาสตร์ไทย สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

5. ตัวแปรที่ศึกษา

5.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การสอน 2 วิธี คือ

5.1.1 การสอนแบบ PSI

5.1.2 การสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

5.2 ตัวแปรตาม

5.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

5.2.2 ความรับผิดชอบต่องานที่ทำงาน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การสอนแบบ PSI (Personalized System of Instruction) หมายถึง การสอนที่ครูต้องแบ่งเนื้อหาที่จะสอนออกเป็นหน่วยการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเอง โดยครูจัดชุดการสอนให้พร้อมทั้งมีคู่มือแนะนำการเรียนในทุก ๆ หน่วย และจะมีการประเมินผลการเรียนในแต่ละหน่วย โดยมีผู้สอนหรือผู้ควบคุมชั้นคอยชี้แจงข้อบกพร่องสิ่งที่ควรแก้ไขแก่นักเรียน และให้กำลังใจ โดยให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

ขั้นตอนการสอนแบบ PSI มีดังนี้คือ

ขั้นที่ 1 ได้รับความสนใจในเนื้อหาและวิธีเรียน รับคู่มือแนะนำการเรียนพร้อมชุดการสอน ครึ่งละ 1 หน่วย แล้วทบทวนความรู้พื้นฐานที่จำเป็นและศึกษารายละเอียดการเรียนการสอน

ขั้นที่ 2 ศึกษาบทเรียนด้วยตนเองจากชุดการสอนตามคู่มือแนะนำการเรียนโดยมีผู้สอนหรือผู้ควบคุมชั้นคอยให้คำปรึกษา

ขั้นที่ 3 เมื่อศึกษาเนื้อหาจบในแต่ละหน่วยแล้ว รับการทดสอบประจำหน่วยการเรียน นักเรียนที่สอบไม่ผ่านเกณฑ์ (80%) ให้กลับไปศึกษาเนื้อหาในหน่วยเดิมหรือจากบทเรียนโปรแกรม แล้วกลับมาสอบใหม่ให้ผ่านเกณฑ์ภายในเวลาที่กำหนด

ขั้นที่ 4 นักเรียนที่สอบผ่านเกณฑ์ 80% ขึ้นไป ให้ศึกษาหน่วยต่อไปได้

2. การสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีขั้นตอนการสอนดังนี้

2.1 การสร้างความสนใจเป็นขั้นที่เร้าใจนักเรียนให้เกิดความตั้งใจและสนใจที่จะเรียนในเนื้อหาวิชานั้น ด้วยวิธีการตั้งคำถาม สนทนา ซักถาม หรือใช้สื่อการสอนเข้าประกอบการเรียนการสอน

2.2 การแจ้งจุดประสงค์ ซึ่งประกอบด้วยจุดประสงค์การเรียนรู้และจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เป็นขั้นที่ต้องการให้นักเรียนได้ทราบว่าเมื่อนักเรียนเรียนเนื้อหาในบทเรียนนั้นแล้ว นักเรียนจะสามารถปฏิบัติตนได้อย่างไรกับเนื้อหาวิชานั้น

2.3 การทบทวนความรู้เดิม เป็นขั้นที่รื้อฟื้นความจำของนักเรียนจากบทเรียนครั้งก่อนว่า ได้เรียนไปถึงตอนใดแล้ว หรืออาจเป็นเนื้อหาเพิ่มเติม ซึ่งต่อกับเนื้อหาที่สอนใหม่ เพื่อให้ให้นักเรียนเข้าใจก่อนที่จะเริ่มสอนเรื่องใหม่ต่อไป

2.4 การสอนบทเรียนใหม่ เป็นการเสนอกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่สอนในแต่ละคาบ โดยใช้สื่อการสอนประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน

2.5 การแนะแนวทางการเรียนรู้ ในการประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่วางไว้ครูจึงควรแนะแนวทางการศึกษาค้นคว้าในบทเรียนให้นักเรียนได้รับรู้ว่าควรทำอย่างไรจึงจะบรรลุจุดประสงค์ดังกล่าว

2.6 การประกอบกิจกรรมของนักเรียน เป็นขั้นที่ให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมโดยนักเรียนจะต้องเป็นผู้ตัดสินใจกิจกรรมตามกระบวนการต่าง ๆ ด้วยตัวนักเรียนเองก่อนการจัดกิจกรรมครูจะต้องเป็นผู้ให้คำแนะนำแก่นักเรียนอย่างชัดเจน

2.7 การแจ้งผลการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน เป็นขั้นที่ต้องให้นักเรียนได้รับรู้การปฏิบัติกิจกรรมของตนทันที ว่ามีอะไรที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขบ้าง เพื่อที่นักเรียนจะได้นำไปปฏิบัติได้ทันที

2.8 การประเมินผล เป็นขั้นตอนของการวัดผลจากพฤติกรรมการทำงานกลุ่มหรือการทำงานเดี่ยว และตรวจสอบผลการปฏิบัติงานจากกิจกรรมที่นักเรียนได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติในชั้นเรียนว่าตรงกับจุดประสงค์ตามข้อ 2.2 หรือไม่

2.9 การสรุปบทเรียน เป็นขั้นทบทวนและเน้นเนื้อหาที่สำคัญ ๆ ในบทเรียนที่ผ่านมา เพื่อให้นักเรียนเกิดความแม่นยำและเข้าใจในเนื้อหาวิชาเพิ่มขึ้น พร้อมทั้งมีการถ่ายโอนการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชานั้นว่าสามารถจะนำไปใช้ต่อเนื่องกับเนื้อหาวิชาตอนใดได้บ้าง

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ความสามารถทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิชาสังคมศึกษา (ส.306) ที่เกี่ยวกับเนื้อหาที่ทำการทดลองสอนซึ่งเป็นคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากตารางวิเคราะห์หลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสติปัญญา (Cognitive Domain) อันประกอบด้วย ความรู้ - ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า

4. ความรับผิดชอบต่องานที่การงาน หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่การงานของตนด้วยความเอาใจใส่ ยืนยันเพียร อดทนต่อสู้อุปสรรคไม่ย่อท้อ มีความละเอียดรอบคอบ ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา ไม่ละเลยทอดทิ้งหรือหลีกเลี่ยง พยายามปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น รู้จักวางแผนงาน และป้องกันความบกพร่องเสื่อมเสียในวงงานที่ตนรับผิดชอบ ซึ่งความรับผิดชอบต่องานที่การงาน วัดได้จากคะแนนการตอบแบบทดสอบของ วัฒนา สิงห์สัมฤทธิ์ (2527 : 122 - 133) ซึ่งได้ทำการหาคุณภาพแล้ว

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและรวบรวมเอกสาร รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็นหัวข้อดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบ PSI
 - 1.1 ความหมายและลักษณะสำคัญของการสอนแบบ PSI
 - 1.2 รายละเอียดที่สำคัญของการสอนแบบ PSI
 - 1.3 การเตรียมการสอนแบบ PSI
 - 1.4 ขั้นตอนการสอนแบบ PSI
 - 1.5 ภาพแสดงแผนผังการประเมินผล
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบ PSI
 - 2.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 2.2 งานวิจัยต่างประเทศ
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบ PSI

1. ความหมายและลักษณะสำคัญของการสอนแบบ PSI

วิธีสอนแบบ PSI (Personalized System of Instruction) หรือ เคลเลอร์แพลน (Keller Plan) เป็นรูปแบบการสอนที่ศาสตราจารย์เคลเลอร์ และเชอร์แมน (Sherman) กับอาจารย์ที่เป็นชาวบราซิลอีก 2 คน ได้คิดรูปแบบการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล และการใช้แรงเสริมเพื่อช่วยให้นักศึกษาที่มีการเรียนรู้จนมีความรอบรู้ในวิชาที่เรียน (สุรางค์ โค้วตระกูล. 2533 : 232) รูปแบบการสอนดังกล่าวเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีจุดมุ่งหมายและเนื้อหาวิชาที่เป็นหน่วยย่อย ๆ พร้อมทั้งมีคู่มือสำหรับการเรียนรู้ในหน่วยย่อยนั้น ๆ และมีครูหรือผู้ควบคุมซึ่งอาจเป็นเพื่อนักเรียน

เป็นผู้ช่วยเหลือ ตลอดทั้งการประเมินผลการเรียนก็ให้ผู้เรียนได้ทราบผลการเรียนของตนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้ว (วิชัย คัสสระ. 2533 : 151) นักเรียนจะได้รับชุดการเรียนไปฝึกทำระยะหนึ่ง ชุดการเรียนนี้อาจเป็นข้อความใช้อ่าน ซึ่งอาจจะมาจากหนังสือเรียนหรืออาจจะทำงานในบทใดบทหนึ่ง โดยมีคู่มือให้ หรืออาจเป็นแบบอื่น ๆ ของการให้งานไปทำ (Assignment) งานที่ให้ไปทำนี้อาจเป็นคำถามหรือปัญหา รวมทั้งแบบฝึกหัดและรายงาน การบรรยายหรือการสาธิตจะให้น้อยที่สุด นักเรียนแต่ละคนจะเรียนหรือฝึกด้วยอัตราความเร็วของตนเอง ใช้เวลาไม่เท่ากัน เมื่องานสำเร็จผู้เรียนก็จะมารายงานต่อผู้ช่วยครู และจะได้รับแบบทดสอบไปทำเพื่อว่านักเรียนสามารถผ่านเกณฑ์รอบรู้หรือไม่ หลังจากทำแบบทดสอบแล้วนักเรียนอาจมีการถามปัญหา ซึ่งผู้ช่วยครูก็จะตอบรายละเอียดให้ ถ้าสอบผ่านจะได้ศึกษาบทเรียนหน่วยต่อไป ถ้าไม่ผ่านจะมีการติวซ่อมเสริม ซึ่งวิธีการนี้เองที่ทำให้การสอนแบบ PSI ดีกว่าการสอนแบบปกติ และขณะเดียวกันยังเป็นการสร้างโอกาสให้มีการพบปะสังสรรค์กับคนอื่นอีกด้วย (นพพร แหยมแสง. 2531 : 16 ; อ้างอิงมาจาก Davies. 1981 : 48 - 49)

ระบบการสอนแบบ PSI ถือเป็นเทคโนโลยีในการจัดการสอนอย่างหนึ่งเป็นระบบที่นำเอาทฤษฎีการเสริมแรงมารวมไว้ในรายวิชาใดวิชาหนึ่งทั้งวิชา ในห้องเรียนที่ใช้ระบบการสอนแบบ PSI นักเรียนจะทำงานอย่างอิสระและก้าวไปด้วยตนเอง และใช้อุปกรณ์การสอนหลายอย่างแตกต่างกัน เช่น ศึกษาจากตำรา ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ใช้ฟิล์มลูป ฟิล์มสตริป บทเรียนแบบโปรแกรมหรืออื่น ๆ อุปกรณ์เหล่านี้จะจัดเรียงไว้เป็นลำดับ นักเรียนต้องแสดงออกอย่างชัดเจนว่าเขาเกิดการเรียนรู้ในสิ่งนั้น ๆ อย่างแท้จริง ก่อนที่จะข้ามไปเรียนบทต่อไป

การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอาจดูได้จากแบบทดสอบว่า นักเรียนเกิดความพร้อมที่จะเรียนบทต่อไปหรือไม่ สิ่งที่สำคัญก็คือ เนื้อหาและจุดเน้นของแบบทดสอบจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และจุดสำคัญที่ต้องการเน้น ซึ่งได้กล่าวถึงแล้วแต่แรกสำหรับบทเรียนแต่ละบท

การให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนและการจัดสอบจะดำเนินการโดยครูช่วยสอน ซึ่งครูช่วยสอนในที่นี้อาจเป็นนักเรียนที่เรียนผ่านแล้ว และอาสาจะช่วยเหลือคนอื่นก็ได้ ครูช่วยสอนจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบบการสอนแบบ PSI เพราะจะก่อให้เกิดการเรียนแบบหนึ่ง

ต่อหนึ่ง อันเป็นลักษณะของการเรียนโดยลำพัง หลังจากให้นักเรียนทำแบบทดสอบไปแล้ว ครูช่วยสอนและนักเรียนจะร่วมมือกันตรวจแบบทดสอบให้ทันทีทันใด จะถามคำถามในส่วนที่คิดว่า เป็นจุดอ่อนของนักเรียนและฟังเหตุผลที่นักเรียนเลือกคำตอบที่ไม่ถูกต้องอื่น ๆ ถ้าคะแนนหรือ ผลการประเมินออกมาไม่เป็นที่น่าพอใจ อาจจะทำให้นักเรียนย้อนกลับไปศึกษาอีกครั้งหนึ่ง และให้สอบใหม่กับแบบทดสอบอีกชุดหนึ่ง ซึ่งบางทีอาจจะต้องให้สอบซ้ำถึงสี่ครั้ง

การพบกันเป็นกลุ่มจะมีน้อย ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้เพื่อการบรรยายความรู้เพื่อเสริม บัณฑิต การชมภาพยนตร์หรือการทบทวน ครูผู้สอนจึงทำหน้าที่เป็นผู้วางแผนเป็นผู้ออกแบบ เป็นผู้ จัดการ และผู้ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนและครูช่วยสอน

ระบบการสอนแบบ PSI จะไม่เสียเวลากับรูปแบบของอุปกรณ์อันใดอันหนึ่ง แต่จะ เน้นการสร้างบรรยากาศที่จะทำให้เกิดการสอน โดยรวมเอาเครื่องเสริมแรงหลายอย่างไว้ โดยเฉพาะการให้รางวัล เป็นต้นว่า การรู้คะแนน ได้ประกาศนียบัตรหรือเครื่องแสดงความ สำเร็จอื่น ๆ การได้รับความสนใจ การเป็นที่ยอมรับของสังคม การได้รับความรักและความ เข้าใจในพฤติกรรมที่ต่างกันของผู้อื่น ผู้ประติษฐานการสอนแบบ PSI มุ่งที่จะให้รางวัลมากที่สุด เพื่อให้เด็กเรียนด้วยความตั้งใจ ลดความตึงเครียด และขจัดความกลัวที่อาจเกิดขึ้นเนื่อง มาจากการไม่รู้ว่าจะตนเองจะเดินทางไปทางไหนดี ตนเองจะทำได้ดีเพียงใด และครูจะสร้าง ความประหลาดใจให้เกิดขึ้นเพียงใดในตอนสอบปลายภาค

ข้อควรระวังในการใช้ระบบการสอนแบบ PSI ก็คือ 1. ในการวางแผนจะผลิต ต้องใช้เวลาอย่างมาก โดยเฉพาะการผลิตสื่อการสอนเสริม แม้ว่าจะเสียเวลาในการบรรยายน้อยกว่า การสอนปกติ แต่ผู้สอนก็ต้องใช้เวลาเพิ่มขึ้นประมาณครึ่งหนึ่งของเวลาสอนปกติในการวางแผน และการผลิตสื่อการสอนเพื่อใช้ในระบบการสอนแบบ PSI 2. ความสามารถในการกำหนด จุดประสงค์ได้อย่างชัดเจนนับเป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานในการใช้ระบบการสอนแบบ PSI 3. การเรียนรู้ตามทัศนะของการสอนแบบ PSI ย่อมไม่สามารถประเมินได้ด้วยการประเมินผล แบบอิงกลุ่มหรือใช้โค้งปกติ แต่จะยึดเกณฑ์ที่ว่านักเรียนจะเกิดการเรียนรู้โดยสมบูรณ์ได้ ระบบ การสอนแบบ PSI มีวัตถุประสงค์ที่จะยกระดับความสามารถของทุกคนให้ขึ้นไปอยู่ในระดับดีขึ้น กว่าเดิม (อรพรรณ อรสีมา. 2530 : 32 - 35)

เคลเลอร์ (Keller) อธิบายว่า การสอนแบบ PSI นั้นมีลักษณะเฉพาะที่ต่างจากวิธีสอนแบบอื่นอย่างเด่นชัดอยู่ 5 ประการคือ

1. นักเรียนแต่ละคนจะเรียนรู้ไปตามความสามารถของตน คุณสมบัติประเภทนี้เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนเป็นอย่างมาก การเรียนการสอนในชั้นเรียนตามปกติมักจะเป็นไปตามความมุ่งหมายของครูผู้สอนว่าควรจะสอนเรื่องอะไร สอนเมื่อใด และสอนเร็วหรือช้าเพียงใด ซึ่งมักจะมีนักเรียนบางคนติดตามบทเรียนไม่ทัน และนักเรียนบางคนรู้สึกเบื่อหน่ายในความล่าช้าของการสอน
2. นักเรียนจะต้องมีความรู้ในเนื้อหาวิชาแต่ละหน่วยเป็นอย่างดีก่อนที่จะเรียนบทเรียนหน่วยต่อไป นักเรียนแต่ละคนจะศึกษาบทเรียนแต่ละหน่วยจนเข้าใจชัดเจนดีแล้ว จึงไปทดสอบเพื่อวัดความรู้เกี่ยวกับบทเรียนหน่วยนั้น ๆ หากผลการสอบได้ระดับมาตรฐานที่กำหนดไว้ (ซึ่งมักจะกำหนดไว้อย่างต่ำที่สุด 80% - 90%) จึงจะได้รับอนุญาตให้ศึกษาบทเรียนหน่วยต่อไปได้ หากผลการสอบต่ำกว่าระดับมาตรฐาน นักเรียนก็ต้องไปศึกษาบทเรียนนั้นอีก และกลับไปสอบใหม่ การบันทึกผลการสอบจะบันทึกเฉพาะการสอบที่ได้ระดับมาตรฐานเท่านั้น การสอบคราวใดที่ต่ำกว่าระดับมาตรฐานจะไม่บันทึกเอาไว้
3. วิธีการนี้จะให้การบรรยายเป็นเครื่องช่วยกระตุ้นความสนใจของนักเรียน ไม่ใช่การถ่ายทอดความรู้หรือความคิดเห็นสำคัญ ๆ เหมือนดังที่ใช้กันอยู่ทั่วไป
4. วิธีการนี้จะเน้นการสื่อความหมายโดยลายลักษณ์อักษร นอกจากจะใช้ตำราเรียนแล้ว ครูผู้สอนจะเตรียมคู่มือประกอบการเรียน (Study Guides) ซึ่งระบุความมุ่งหมายของบทเรียน ให้รายละเอียดของเนื้อหาวิชาเพิ่มเติม หลักเกณฑ์ในการทดสอบแบบฝึกหัดบทวน
5. ครูช่วยสอน จะเป็นแรงงานสำคัญที่แบ่งเบาภาระของครูผู้สอน ทั้งในด้าน การตรวจผลการสอบ การบันทึกการเรียนรู้นองนักเรียนแต่ละคน การอธิบายเพิ่มเติมในด้านเนื้อหาวิชา ครูช่วยสอนมักจะเลือกจากผู้ที่เคยศึกษาวิชานั้น ๆ มาก่อน และมีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาวิชาเป็นอย่างดี เป็นผู้ที่เข้าใจปัญหาวิชาเรียนนั้น ๆ มีวิจรรณานดีและเต็มใจ ที่จะเสียสละเวลามาทาบทานที่ช่วยครูผู้สอน (เอนกกุล กริแสง. 2522 : 232 ; อ้างอิงมาจาก Keller. 1968 : 83)

2. รายละเอียดที่สำคัญของการสอนแบบ PSI

วัสดุอุปกรณ์

การสอนแบบ PSI ต้องอาศัยสมมุติภูมิปฏิบัติการที่ได้มาตรฐาน วารสาร บทความ เอกสารประกอบบทเรียน หรือสิ่งตีพิมพ์อื่น ๆ ซึ่งออกแบบมาเพื่อให้ศึกษาเป็นรายบุคคล วัสดุอุปกรณ์ดังกล่าวไม่ต้องการให้ผู้สอนใช้เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ในการเรียนการสอนยังต้องการให้ใช้หลาย ๆ อย่างประกอบกัน และต้องคำนึงถึงคู่มือแนะนำการเรียน

จากคู่มือแนะนำการเรียนจะทำให้ทราบจำนวนหน่วยการเรียนในเนื้อหาวิชานั้น ๆ ซึ่งในแต่ละหน่วยการเรียนจะประกอบด้วยบทนำ จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม วิธีการต่าง ๆ คำถามและบทเรียนเสริมทักษะ

เมื่อเรียนจบหน่วยการเรียนหนึ่ง ๆ นักเรียนจะต้องทำแบบทดสอบเพื่อวัดความรู้ที่รู้ซึ่งในการทดสอบแต่ละครั้งจะนำผลไปคิดเกรดด้วย ดังนั้นผู้สอนจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. จำนวนหน่วยการเรียน ในบทเรียนหนึ่ง ๆ จะประกอบด้วยจำนวนหน่วยการเรียนเท่าไรนั้น ไม่สามารถกำหนดเป็นตัวเลขแน่นอนได้ ผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดให้เหมาะสมกับเวลา เนื้อหาและการสอน

2. ขนาดของหน่วยการเรียน ไม่มีสูตรที่จะใช้หาขนาดของหน่วยการเรียน โดยเฉพาะขึ้นอยู่กับผู้สอน พิจารณาจากวัสดุอุปกรณ์ ความยาวของแบบทดสอบที่ใช้ในหน่วยการเรียนหนึ่ง ๆ และเวลาที่กำหนดให้ นักเรียนต้องศึกษาด้วยตนเองในหนึ่งสัปดาห์ต่อหน่วยการเรียน

3. ลำดับก่อนและหลังของหน่วยการเรียน หลักเกณฑ์ในการพิจารณาหน่วยการเรียนแรก ๆ ต้องเป็นพื้นฐานในด้านวิธีการและเนื้อหาสำหรับหน่วยการเรียนที่ต้องใช้ความสามารถสูงขึ้นหรือหน่วยการเรียนแรก ๆ ควรง่ายและให้มโนคติที่จำเป็นที่จะนำไปใช้ในหน่วยการเรียนต่อไป

4. หน่วยการเรียนเพื่อการทบทวน ตามปกติจากเนื้อหาในบทเรียนหนึ่ง ๆ ผู้สอนจะเป็นผู้แบ่ง เนื้อหาในบทเรียนนั้นออกเป็นหน่วยการเรียนย่อย ๆ ผลจากการแบ่งดังกล่าว

บางครั้งนักเรียนจะได้รับเนื้อหาไม่ครบถ้วนตามต้องการ หรือบางครั้งการเรียนบางหน่วย การเรียนต้องกล่าวอ้างถึงความรู้ในหน่วยการเรียนอื่น ๆ จึงจำเป็นต้องมีหน่วยการเรียนเพื่อ ทบทวนซึ่งมีวิธีสร้างได้ 2 วิธีดังต่อไปนี้

4.1 เมื่อเรียนไปแล้วทำหรือทบทวนหน่วยการเรียนแล้วจึงทบทวนเนื้อหาใน ทำหรือทบทวนหน่วยการเรียนนั้นครั้งหนึ่ง

4.2 เมื่อจะเรียนหน่วยการเรียนที่ทำในหน่วยการเรียนที่ห้านี้จะรวมเนื้อหา ในหน่วยการเรียนที่หนึ่งไว้เพื่อทบทวนด้วย และในหน่วยการเรียนที่หกจะรวมเนื้อหาในหน่วย การเรียนที่สองด้วย กระทำเช่นนี้เรื่อยไปจนจบบทเรียน

5. จำนวนวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ ขึ้นอยู่กับกิจกรรม ขนาดของหน่วยการเรียน จำนวนหน่วยการเรียนและนักเรียน ซึ่งผู้สอนต้องจัดเตรียมไว้ล่วงหน้าสำหรับนักเรียนได้ศึกษา ด้วยตนเอง โดยผู้สอนคอยเฝ้าดูให้นักเรียนได้ศึกษาให้เกิดความรอบรู้เท่านั้น ไม่มีหน้าที่นำวัสดุ อุปกรณ์ดังกล่าวมาสอนเพื่อถ่ายทอดความรู้

6. คู่มือแนะนำการเรียน เป็นส่วนประกอบอยู่ในสมุดปฏิบัติการ หรือวัสดุ อุปกรณ์อื่น ๆ มีรายละเอียดที่ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

6.1 บทนำ จะเขียนไว้สั้นหรือยาวขึ้นอยู่กับความเหมาะสม แต่ต้องเน้น ให้ผู้เรียนทราบว่า จะศึกษาหรืออ่านงานที่มอบหมายให้อย่างไร และที่สำคัญก็คือต้องทำให้ ผู้เรียนเกิดความสนใจหรือเข้าใจให้อยากเรียนรู้

6.2 คำถาม ส่วนนี้จะเป็นส่วนที่ทำให้ผู้สอนทราบความก้าวหน้าในการเรียน ของนักเรียน

6.3 วิธีการ จุดสำคัญของส่วนนี้จะกำหนดกิจกรรมที่ผู้เรียนต้องทำเพื่อ นำไปสู่จุดมุ่งหมายของหน่วยการเรียน การเรียนวิธีการที่ดีนั้นควรบอกให้นักเรียนทราบว่า จะต้อง ทำอะไรบ้าง จะทดสอบอย่างไร จะทบทวนเงื่อนไข และลักษณะใดจึงจะเรียกว่า "ทำสำเร็จ"

7. แบบทดสอบ วัตถุประสงค์ของแบบทดสอบประจำหน่วยการเรียนมี 2 ประการ ดังต่อไปนี้

7.1 ต้องการทราบว่านักเรียนเรียนรู้ถึงระดับความรอบรู้ตามที่ต้องการแล้วหรือไม่ และนักเรียนได้เข้าใจเกี่ยวกับจุดประสงค์ในแต่ละข้อของหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วยหรือไม่

7.2 คำถามแต่ละข้อในแบบทดสอบต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่าสร้างคำถามในลักษณะที่จะใช้เป็นกับดักให้นักเรียนหลงผิด

เนื่องจากแบบทดสอบของการสอนแบบ PSI ไม่มีรูปแบบที่เป็นมาตรฐานแน่นอน แต่แบบที่นิยมใช้กันมากเรียกว่า "แบบผสม" ดังเช่น แบบทดสอบฉบับหนึ่งมีจำนวน 10 ข้อ จะประกอบด้วยคำถามชนิดถูก - ผิด จำนวน 2 ข้อ แบบเลือกตอบ จำนวน 3 ข้อ แบบจับคู่ จำนวน 2 ข้อ และแบบให้เขียนเรื่องสั้น ๆ จำนวน 1 ข้อ ข้อแนะนำดังกล่าวข้างต้นไม่ใช่กฎเกณฑ์ที่ต้องถือปฏิบัติ การเลือกแบบทดสอบชนิดใดให้อยู่ในดุลยพินิจของผู้สอน

8. เอกสารสำหรับผู้ควบคุม ตามหลักการแล้วผู้ควบคุมไม่มีหน้าที่ที่จะต้องให้คำตอบ แต่จะเป็นผู้ตัดสินว่านักเรียนตอบคำถามถูกต้องหรือไม่ พิจารณาระดับความรอบรู้ของนักเรียนแต่ละคน และจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์สำหรับนักเรียนที่ยังสอบไม่ผ่านเกณฑ์ความรอบรู้ได้ศึกษาใหม่ ดังนั้น กระดาษคำตอบเฉลี่ย ซึ่งประกอบด้วยคำตอบที่ถูกต้อง สำหรับคำตอบแต่ละข้อ และคำแนะนำต่าง ๆ จึงเป็นเอกสารสำหรับผู้ควบคุม ส่วนรายละเอียดในเอกสารดังกล่าวเป็นเช่นไรขึ้นอยู่กับสิ่งต่อไปนี้

- 8.1 การฝึกหัดผู้ควบคุมให้สัมพันธ์กับนักเรียนและหน้าที่
- 8.2 ชนิดของแบบทดสอบที่ใช้
- 8.3 การกำหนดขอบเขตของหน้าที่

การประเมินผลเกี่ยวกับการเรียนการสอน

การประเมินผลปกติจะกระทำในวันแรกของการเรียนเพื่ออธิบายให้นักเรียนทราบว่าบทเรียนที่จะเรียนต่อไปนี้มีวิธีการสอนอย่างไร รายละเอียดที่สำคัญดังนี้

1. หลักการให้คะแนน กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่านักเรียนจะต้องสอบผ่านเกณฑ์ความรอบรู้บนแบบทดสอบปรับปรุงการเรียนการสอนของหน่วยการเรียนรู้ทุก ๆ หน่วย และสอบผ่านเกณฑ์ความรอบรู้บนแบบทดสอบเพื่อสรุปผลการเรียนด้วย โดยให้ได้คะแนน 100 % เต็ม

ในทางปฏิบัติ การปฏิบัติตามแนวคิดนี้ทำได้ยากมาก และเกิดปัญหาย่อย ๆ จึงมีการแก้ไขเสียใหม่โดยไม่ทิ้งหลักเกณฑ์เดิม โดยคิดเป็น 100 % ของหน่วยการเรียนรู้ทั้งหมด เช่น ถ้าวิชานั้นมีทั้งหมด 18 หน่วยการเรียนรู้ นักเรียนสามารถสอบผ่านได้ทั้งหมด 18 หน่วยการเรียนรู้ ก็ถือว่าผ่านเกณฑ์ความรู้ในวิชานั้น แต่ถ้ากำหนดให้ 80 % ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์ความรู้ เช่น ถ้าวิชานั้นมีทั้งหมด 20 หน่วยการเรียนรู้ นักเรียนสามารถสอบผ่าน 18 หน่วยการเรียนรู้ ซึ่งจะเท่ากับ 90 % ก็ถือว่าผ่านเกณฑ์การเรียนรู้ หรือสอบผ่าน 16 หน่วยการเรียนรู้ ซึ่งจะเท่ากับ 80 % ก็ถือว่าผ่านเกณฑ์การเรียนรู้

2. การสอบไล่ ครึ่งถึงประโยชน์ 2 ประการ คือ

2.1 เพื่อแสดงว่านักเรียนที่ได้สอบผ่านนั้น มีคุณภาพเชื่อถือได้ เมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนกลุ่มอื่น ๆ ที่เข้าสนามสอบเดียวกันในเนื้อหาวิชาเดียวกัน

2.2 จัดขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความพยายามครั้งสุดท้ายที่จะนำความรู้และรายละเอียดต่าง ๆ มาผสมผสานกันเพื่อใช้แก้ปัญหา

ผลการสอบไล่ต้องนำมาคิดเกรดรวมกับจำนวนหน่วยการเรียนรู้ที่สอบผ่านเกณฑ์ (โดยกำหนดให้การสอบไล่มีน้ำหนักเพียง 25% และกำหนดให้ผลการทดสอบประจำหน่วยการเรียนรู้มีน้ำหนัก 75% ของเกรดรวมทั้งหมด ดังนั้นการที่นักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ความรู้ย่อย ๆ ผลจะปรากฏให้เห็นชัดในการสอบไล่ เพราะการสอบไล่จะเปิดโอกาสให้นักเรียนสอบได้เพียงครั้งเดียว

3. การสอบก่อนสอบไล่ (Early Final) ควรจัดการสอบก่อนสอบไล่ขึ้นประมาณหนึ่งหรือสองครั้ง หลังจากผู้ที่สอบผ่านเกณฑ์ความรู้ของหน่วยการเรียนรู้ทั้งหมด เพื่อให้ นักเรียนปรับปรุงจุดบกพร่องของตนเองและเตรียมตัวก่อนสอบไล่ การจัดทำได้หลายแบบ เช่น จัดก่อนสอบไล่ประมาณหนึ่งเดือน จัดก่อนสิ้นสุดการเรียนทั้งสัปดาห์ หรือจัดในวันที่ทุกคนเรียน "สำเร็จ" การสอบเช่นนี้จะทำให้ผู้เรียนเกิดความพยายามและมีความหวังว่าตนเองสามารถทำคะแนนได้ดีในตอนสอบไล่ เพราะสามารถปรับปรุงจุดบกพร่องของตนเองได้ทุกจุด

4. การให้ "ร" มีสาเหตุที่เป็นไปได้ 2 ประการ คือ

4.1 ไม่สามารถสอบผ่านหน่วยการเรียนรู้ในระยะเวลาที่กำหนดไว้หรือสอบผ่านหน่วยการเรียนรู้ได้เพียงครึ่งหนึ่งของหน่วยการเรียนรู้ทั้งหมด

4.2 ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้หรือไม่มีความก้าวหน้าในการเรียนรู้

5. กฎการสอบประจำหน่วยการเรียนในการเรียนวิชาหนึ่ง ๆ กำหนดให้นักเรียนเข้ารับการทดสอบเพียงครั้งเดียวต่อวันต่อหนึ่งหน่วยการเรียน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่สอบไม่ผ่านในครั้งแรก สามารถสอบใหม่ในครั้งที่สอง และครั้งที่สามได้ ในบางครั้งผู้สอนสามารถจัดการสอบได้สองครั้งในหนึ่งวันแต่มีข้อแม้ว่าระยะเวลาการสอบครั้งที่หนึ่ง และครั้งที่สองต้องห่างกัน 30 นาที

6. ความหมายของคำว่า "ผ่าน (Pass)" เกณฑ์ความรู้ของการสอบ PSI กำหนดให้นักเรียนต้องทำข้อสอบได้ถูกต้องสมบูรณ์ (Perfect Performance) สำหรับหน่วยการเรียนหน่วยหนึ่ง ๆ จึงจะอนุญาตให้เรียนหน่วยการเรียนหน่วยต่อไป

7. ผู้ควบคุม (Proctor) เป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ เป็นอย่างดี เข้าใจปัญหาที่ผู้เรียนประสบและมีความเต็มใจจะช่วยเหลือผู้อื่น และได้ผ่านการฝึกให้มาทำหน้าที่ผู้ควบคุมโดยได้รับคำตอบแทน เช่น นิสิต นักศึกษา นักเรียน อัตราส่วนของผู้ควบคุมต่อนักเรียนเป็นหนึ่งต่อสิบ ผู้ควบคุมจะเป็นผู้ที่ทำให้คำแนะนำให้รายละเอียดที่จำเป็นและมีประโยชน์แนะนำกลวิธีการเรียนรู้ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ให้กำลังใจ พยายามให้นักเรียนได้เรียนรู้และทำงานตามกำหนดเวลาที่กำหนดให้ และลดการผลัดวันประกันพรุ่งของนักเรียน

8. เวลาในห้องเรียน มีผู้สอนจำนวนมากที่นำเอาแผนการสอนแบบ PSI ไปใช้ กำหนดว่าวันอังคารและวันพฤหัสบดีให้ใช้เวลาในห้องเรียน 70 นาที และวันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ ให้ใช้เวลาวันละ 50 นาที และเปิดโอกาสให้เข้ารับการทดสอบอาทิตย์ละ 3 ครั้ง ข้อกำหนดดังกล่าวไม่ใช่สิ่งตายตัว ข้อสำคัญก็คือในเวลาเรียนอย่าปล่อยให้นักเรียนเรียนรู้ตามลำพังโดยไม่มีผู้ควบคุม

9. โอกาสพิเศษ บางวิชาจำเป็นต้องจัดโอกาสพิเศษให้นักเรียนเพิ่มเติมในบางครั้งนักเรียนจะต้องการคำวิจารณ์บางอย่างที่มีประโยชน์การเรียนรู้ ซึ่งผู้สอนสามารถจัดโอกาสพิเศษขึ้นด้วยวิธีการต่อไปนี้

9.1 การบรรยาย จะจัดขึ้นในโอกาสที่นักเรียนต้องการ เนื่องจากพบเงื่อนไขบางประการที่ไม่สามารถทำความเข้าใจให้กระจ่างได้ ผู้สอนสามารถจัดบรรยายที่แจ่มและแนะนำ เพื่อจูงใจให้นักเรียนค้นพบเหตุผลมากกว่าเป็นการถ่ายทอดเนื้อหาวิชา

9.2 การใช้วิธีการเรียนอย่างอื่น การสอนแบบ PSI เป็นระบบการสอนที่พยายามหลีกเลี่ยงการใช้เครื่องมือที่เป็นเครื่องจักรกล ไม่สนับสนุนการจัดการศึกษานอกสถานที่ การใช้สไลด์ทัศนูปกรณ์ และการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์

9.3 การเข้าห้องปฏิบัติการ การสอบแบบ PSI ในแต่ละหน่วยการเรียน ไม่จำเป็นที่นักเรียนจะต้องศึกษาโดยการอ่านจากวัสดุต่าง ๆ ที่ผู้สอนจัดมาให้ การเข้าห้องปฏิบัติการก็ถือเป็นหน่วยการเรียนหนึ่งที่ผู้วิจัยจะต้องศึกษาให้เกิดความรอบรู้เป็นรายบุคคล โดยการทดลองด้วยตนเอง

9.4 บ้ายประกาศ เนื่องจากการพบปะระหว่างผู้สอนกับนักเรียนทุกคนทำได้ยาก ดังนั้นนักเรียนแต่ละคนควรจะดูบ้ายประกาศอย่างน้อยสัปดาห์ต่อหนึ่งครั้ง เพื่อให้การติดต่อระหว่างนักเรียนกับผู้สอนไม่ขาดหายไป

9.5 แผ่นการ์ด นักเรียนทุกคนควรเขียนชื่อ ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ เพื่อให้ผู้สอนใช้เป็นสื่อในการติดต่อกับนักเรียนและส่งคำตอบที่นักเรียนต้องการทราบ

9.6 บ้ายแสดงความก้าวหน้าของนักเรียนแต่ละคน ผู้สอนต้องจัดบ้ายแสดงความก้าวหน้าของนักเรียนแต่ละคนโดยจัดทำเป็นแผ่นกระดานกราฟให้นักเรียนแต่ละคนมาลงจุดและลากเส้นกราฟเพื่อจะได้ทราบอัตราสูงสุดและต่ำสุดในการเรียนรู้แต่ละหน่วย และจำนวนหน่วยการเรียนที่ผ่านมา รวมทั้งจำนวนหน่วยการเรียนที่นักเรียนเรียนผ่านในแต่ละวัน จำนวนหน่วยการเรียนที่เหลือและตารางกำหนดวันเวลาที่ต้องเข้าทดสอบ บ้ายแสดงความก้าวหน้าของนักเรียนแต่ละคนอาจแสดงเป็นรายวันหรือรายสัปดาห์

9.7 ค่าเดือนนักเรียนในระบบการเรียนการสอนแบบ PSI จะต้องควบคุมตนเองเป็นพิเศษเกี่ยวกับการทำกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนั้นการให้ค่าเดือนเป็นพิเศษเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความรับผิดชอบ เนื่องจากนักเรียนไม่ได้พัฒนาตนเองให้เกิดความก้าวหน้าในการเรียนรู้และไม่พยายามสร้างนิสัยการรักเรียน แต่ถ้ามีใครคอยให้ค่าเดือน แล้วนักเรียนจะพยายามปรับปรุงพฤติกรรมของตนเองให้ดีขึ้น

9.8 การรักษากฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในขณะที่ยกกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ค่าเงินไป กฎเกณฑ์ต่าง ๆ จะถูกใช้ไปพร้อมกัน ดังนั้นผู้สอนอาจทำสัญลักษณ์บอกให้นักเรียนทราบว่าจุดใดนักเรียนควรปฏิบัติอย่างไร เพื่อเป็นการรักษากฎเกณฑ์ต่าง ๆ ไว้ให้ค่าเงินไปอย่างปกติธรรมดา

สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน

1. สภาพห้องเรียน เนื่องจากกิจกรรมต่าง ๆ จะเกิดขึ้นในห้องเรียนเดียวกัน ดังนั้น ห้องเรียนจึงควรเป็นห้องเรียนใหญ่พอเหมาะกับความหนาแน่นนักเรียน ที่มีสำหรับวางอุปกรณ์ต่าง ๆ และมีโต๊ะสำหรับผู้ควบคุม ถ้าจะให้ดีควรมีสองห้องโดยที่ห้องหนึ่งสำหรับเรียน และอีกห้องหนึ่งใช้เป็นห้องสอบ หรือให้สำหรับให้ผู้ควบคุมและนักเรียนได้สนทนาหรือสัมภาษณ์บางสิ่งบางอย่าง

2. คู่มือแนะนำการเรียนและวัสดุอุปกรณ์อื่น ๆ ในการเรียนการสอนแบบ PSI เมื่อให้นักเรียนผ่านหน่วยการเรียนหนึ่งแล้วจะได้รับอนุญาตให้เรียนหน่วยการเรียนต่อไป ซึ่งการเรียนหน่วยการเรียนต่อไปจำเป็นต้องมีคู่มือแนะนำการเรียนและเอกสารประกอบการเรียนอื่น ๆ เพื่อนำไปศึกษาที่บ้านหรือหอพัก ในบางครั้งจำนวนวัสดุอุปกรณ์ดังกล่าวอาจจะไม่เพียงพอ ดังนั้นผู้สอนควรมีต้นฉบับให้นักเรียนขอยืมไป "ถ่ายเอกสาร"

3. แบบทดสอบ มักจะพบว่ามีการทุจริตในการสอบในแบบทดสอบประจำหน่วยการเรียนมากเพื่อเป็นการป้องกันการทุจริตควรจะทำแบบทดสอบไว้หลาย ๆ ฉบับ ในการสอบแต่ละครั้งให้ใช้วิธีสุ่มแบบทดสอบ และเมื่อทำแบบทดสอบเสร็จแล้วการนำแบบทดสอบไปคืนที่โต๊ะที่จัดไว้จะต้องเซ็นชื่อ ทั้งนี้ผู้ควบคุมสอบต้องคอยดูแลอย่างระมัดระวังไม่ให้นักเรียนนำแบบทดสอบออกไปนอกห้องสอบ

4. กระดาษคำตอบ กระดาษคำตอบต้องมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 4.1 ลำดับที่ของหน่วยการเรียน
- 4.2 ฉบับที่ของแบบทดสอบ
- 4.3 ชื่อผู้สอบ
- 4.4 วันที่สอบ

4.5 ชื่อผู้ควบคุม

4.6 ช่องสรุปผลการเรียนโดยเขียนว่า "ผ่าน-ไม่ผ่าน"

5. การบันทึกความก้าวหน้าของนักเรียนทุก ๆ ชั่วโมง ผู้ควบคุมบันทึกผลงานของนักเรียนจากกระดาษคำตอบ หน่วยการเรียนรู้ แบบทดสอบ เพื่อที่จะนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการบันทึกมาใช้แก้ปัญหาให้นักเรียนแต่ละคน

6. ผู้ควบคุมมีหน้าที่อธิบายเกี่ยวกับนโยบายของวิชาที่เรียน และให้รายละเอียดต่าง ๆ ตามเอกสาร สำหรับผู้ควบคุม ผู้ควบคุมควรจะมาก่อนเวลาเรียน เพื่อรับแฟ้มสำหรับผู้ควบคุมจากผู้สอน เพื่อให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเรียนหน่วยการเรียนรู้ต่อไป นอกจากนี้ยังต้องทำหน้าที่ในการมอบหมายงานให้นักเรียนปฏิบัติ แนะนำให้นักเรียนเข้าพบผู้สอนเก็บรักษา และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนแต่ละคนให้ทันสมัยอยู่เสมอ

7. นักเรียน บทบาทของนักเรียนจะเป็นอย่างไรนั้นศึกษาได้จากนโยบายของวิชาที่เรียนและคู่มือแนะนำการเรียน นักเรียนต้องเข้าห้องเรียนตามวันและเวลาที่กำหนดศึกษาหน่วยการเรียนรู้ รับแบบทดสอบ กระดาษคำตอบ ขึ้นชื่อก่อนที่ส่งแบบทดสอบคืน คืนกระดาษคำตอบให้ผู้ประสานงาน รับหน่วยการเรียนรู้ใหม่ และเตรียมตัวสอบใหม่ในกรณีที่การสอบครั้งแรกไม่ถึงเกณฑ์

8. ผู้สอน มีหน้าที่ในการใช้ความคิดสร้างสรรค์และใช้ความสามารถเฉพาะคิดค้นหากลวิธีในการสอน สร้างสื่อการสอน สร้างแบบทดสอบ เตรียมวิธีสอนสำหรับผู้ที่ไม่ผ่านเกณฑ์ ความรอบรู้ แบบทดสอบประจำหน่วย 3 ครั้ง เฉลยข้อสอบ ตอบคำถามที่ผู้ควบคุมไม่สามารถตอบได้ แนะนำหนังสือประกอบการเรียน เตรียมและแก้ไขคู่มือแนะนำการเรียนและเตรียมเอกสารสำหรับผู้ควบคุม รวมทั้งนัดหมายการประชุมผู้ควบคุม

9. วิธีการพิเศษ ผู้สอนสามารถใช้วิธีการพิเศษเพื่อให้การเรียนการสอนสมบูรณ์ขึ้นดังต่อไปนี้

9.1 ทำแผนภูมิ เพื่อบันทึกความก้าวหน้าของนักเรียนแต่ละวันหรือแต่ละหน่วยการเรียนรู้ที่นักเรียนสอบผ่านแล้ว

9.2 ให้อิสระผู้ควบคุมได้ปรับปรุงผลงานในหน้าที่ของตนเอง (Sherman.

1974 : 26 - 47)

3. การเตรียมการสอนแบบ PSI

สตอเวอร์ด์ (Stoward) ได้ให้คำแนะนำในการเตรียมงานสำหรับการสอนแบบ PSI ไว้ดังนี้คือ

1. กำหนดความมุ่งหมายของวิชาและขอบเขตของเนื้อหาวิชาไว้ให้ชัดเจน
2. แบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็นหน่วยย่อย ๆ แต่ละหน่วยควรให้ครอบคลุมเนื้อหาวิชามากพอที่นักเรียนจะเรียนในแต่ละสัปดาห์หรือมากกว่านั้นเล็กน้อย เขียนความมุ่งหมายแต่ละหน่วยให้ชัดเจนว่าต้องการให้เรียนรู้สิ่งใดบ้าง มีความสามารถทำอะไรได้บ้าง เกิดทักษะในด้านใดและจะจัดผลของความมุ่งหมายนั้นในลักษณะใด
3. รวบรวมตำรา บทความ และเอกสารที่กล่าวถึงเนื้อหาวิชาในแต่ละหน่วยไว้อย่างชัดเจนและเหมาะสมกับพื้นฐานความรู้ของนักเรียน พร้อมทั้งทำคู่มือประกอบการเรียนเพื่อช่วยให้นักเรียนทราบว่า จะค้นหาความรู้ในเรื่องนั้น ๆ จากที่ใด ครูควรจะระลึกอยู่เสมอว่าแม้จะได้ตำราหรือบทความที่ไม่สู้จะตรงกับความต้องการนัก ก็ยังดีกว่าที่ครูจะต้องเขียนตำราด้วยตนเองทั้งหมด
4. หากจำเป็นจะต้องเขียนเนื้อหาวิชาด้วยตนเอง ควรเตรียมเวลาให้มากพอที่จะทำได้ โดยทั่วไปจะต้องใช้เวลาเขียนอย่างน้อย 1 สัปดาห์ จึงจะได้บทเรียนที่นักเรียนจะใช้เรียน 2 - 3 ชั่วโมง
5. พยายามให้เนื้อหาวิชาง่ายและกระชับรัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทเรียนหน่วยแรก ๆ เพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียน พยายามหลีกเลี่ยงรายละเอียดปลีกย่อยที่ไม่จำเป็นให้มากที่สุด เพราะนักเรียนที่สนใจอาจจะค้นหารายละเอียดเพิ่มเติมด้วยตนเองได้
6. ตัดสินใจว่าจะให้นักเรียนทั้งชั้นเข้าศึกษาหน่วยของบทเรียนเป็นเวลาตามตารางสอนเหมือนวิชาอื่น ๆ หรือจะเปิดโอกาสให้นักเรียนแต่ละคนเลือกเวลาเรียนเองตามความเหมาะสมและความพอใจของตน การให้นักเรียนทั้งชั้นเข้าเรียนพร้อมกันตามเวลาในตารางสอนจะช่วยให้สะดวกในการดำเนินงานและเป็นระเบียบเรียบร้อยดี แต่ถ้าเปิดโอกาสให้เข้าเรียนตามความสมัครใจ ก็จะลดค่าใช้จ่ายในด้านวัสดุอุปกรณ์ลงไปได้อย่างมาก

7. เตรียมแบบฝึกหัดทบทวนเพื่อให้ให้นักเรียนได้ทดลองทำเป็นการตรวจสอบความรู้และความเข้าใจของตน คำตอบที่เฉลยในแบบฝึกหัดควรแยกไว้ต่างหาก เพื่อให้ให้นักเรียนได้ทำด้วยตนเอง มิฉะนั้นอาจจะมีนักเรียนบางคนไม่ใช้ความคิดและความสามารถของตนในการทำแบบฝึกหัด

8. ควรกำหนดเวลาอย่างช้าที่สุดที่นักเรียนควรจะสามารถผ่านบทเรียนแต่ละหน่วยได้ด้วย เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้เรียนบทเรียนตามเวลา

9. บทเรียนแต่ละหน่วยควรมีข้อสอบประมาณ 4 ฉบับ เพื่อประโยชน์ในการสอบซ้ำ คำถามควรจะจัดผลการเรียนรู้ตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ข้อสอบไม่ควรจะยาวมากเกินไป ประมาณว่านักเรียนใช้เวลาทำข้อสอบระหว่าง 10 - 20 นาที นอกจากนี้ควรใช้การสอบปากเปล่า (Oral Test) ประกอบด้วย เพื่อตรวจสอบว่านักเรียนเข้าใจเนื้อหาวิชาดีเพียงไร ไม่ควรใช้การสอบปากเปล่าเพียงเพื่อเป็นเครื่องตัดสินความรู้ของนักเรียน

10. เมื่อตรวจคำตอบของนักเรียนแล้ว บันทึกผลการสอบเฉพาะที่ได้มาตรฐานลงในแฟ้มบันทึกผลการเรียนของนักเรียนซึ่งแยกไว้เป็นรายบุคคล หากคะแนนไม่ถึงระดับมาตรฐานที่กำหนดไว้ ควรให้คำแนะนำว่านักเรียนผู้นั้นควรศึกษาเพิ่มเติมตรงไหน ค้นคว้ารายละเอียดจากที่ใด เพื่อกลับมาทดสอบใหม่ การสอบใหม่นั้นควรห่างจากการสอบครั้งแรกอย่างน้อย 1 วัน

11. ควรจัดบริเวณสำหรับการสอบไว้โดยเฉพาะ และมีที่ว่างสำหรับครูและนักเรียนจะใช้เป็นที่พบปะปรึกษาหารือกันได้ด้วย

12. ควรกำหนดเวลาที่จะทดสอบความรู้ให้แน่นอน นักเรียนที่ศึกษาบทเรียนแต่ละหน่วยจบแล้วจะได้เข้าสอบตามเวลาที่กำหนดไว้ ครูเจ้าของวิชาจะได้มีเวลาทำกิจกรรมอย่างอื่นบ้าง

13. ผลการทดสอบในแต่ละหน่วยจะต้องนำไปรวมกับผลการสอบไปด้วย

(เอนกกุล กรี่แสง. 2521 : 75 - 77 ; อ้างอิงมาจาก Stoward. 1976 : 316)

4. ขั้นตอนการสอนแบบ PSI.

เคลเลอร์ (Keller) ได้เสนอแนะขั้นตอนไว้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้สอนแนะนำรายชื่อหนังสือหรือสื่อการสอนอื่น ๆ และหัวข้อที่ผู้เรียนต้องไปศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองประมาณ 20 ถึง 50 หน้า ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้โดยผู้สอนแนะนำวิธีศึกษาค้นคว้าและกำหนดชุดของคำถามประมาณ 15 - 30 ข้อ ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของหน่วยการเรียนรู้

ขั้นที่ 2 ผู้เรียนต้องอ่านและศึกษาในสิ่งที่ผู้สอนกำหนดให้ เมื่อเข้าใจดีแล้วจึงตอบคำถามที่ให้ไว้ในขั้นที่ 1

ขั้นที่ 3 เมื่อการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้หนึ่ง ๆ เสร็จสิ้นไปแล้ว ผู้เรียนจะได้รับแบบทดสอบประจำหน่วย แบบทดสอบจะเป็นชนิดเลือกตอบและ/หรือ แบบเติมคำตอบสั้นประมาณ 10 ถึง 15 ข้อ

ขั้นที่ 4 เมื่อผู้เรียนทำแบบทดสอบเสร็จแล้วให้ผู้เรียนหรือผู้ควบคุมตรวจความถูกต้องของแบบทดสอบ สำหรับผู้ที่ได้คะแนน 100% จะได้รับคำชมเชยจากผู้ควบคุมและอนุญาตให้ศึกษาหน่วยการเรียนรู้หน่วยต่อไป

ขั้นที่ 5 ผู้ที่มีผลการเรียนไม่ถึงเกณฑ์ความรอบรู้ให้กลับไปทบทวนหน่วยการเรียนรู้เดิม หรือผู้ควบคุมเป็นผู้สอนซ่อมเสริมให้ก็ได้ แล้วจึงกลับมาสอบใหม่ โดยใช้แบบทดสอบที่แตกต่างจากเดิม แต่สอบเนื้อหาเดียวกัน ถ้าผลการสอบยังไม่เกิดความรอบรู้ระดับ 100% ผู้เรียนจะต้องกลับไปทบทวนหน่วยการเรียนรู้เดิมอีก จะไม่มีการลงโทษหรือตำหนิ แต่ยังไม่ได้รับอนุญาตให้เรียนหน่วยการเรียนรู้ต่อไป (กิตติ พัฒนตระกูลสุข. 2523 : 56 - 57 ; อ้างอิงมาจาก Keller. 1968 : 79 - 83)

5. การกำหนดเกณฑ์การประเมินผล

เกณฑ์ (Criteria) สิ่งที่เราใช้ตัดสินคุณภาพของผลลัพธ์ที่ให้ หรือส่วนประกอบซึ่งอาจแสดงออกในรูปของระดับพฤติกรรมที่เรายอมรับ เกณฑ์ที่ดีต้องมีอำนาจในการทำนายพฤติกรรมต่อมาได้ถูกต้อง เกณฑ์ต้องมีความเป็นมาตรฐาน ถ้ากำหนดเกณฑ์สูงมากความเป็น

มาตรฐานมากก็อาจเกิดปัญหาว่าไม่มีทรัพยากรเพียงพอที่จะทำให้ทุกคนบรรลุเกณฑ์ขั้นสูงเหล่านั้น แต่ถ้าตั้งเกณฑ์ต่ำเกินไปก็จะทำให้เกิดปัญหาเรื่องคุณภาพของผู้ผ่านเกณฑ์ที่ต่ำเกินไปไม่มีอำนาจในการทำนายพฤติกรรมระดับเกณฑ์ที่เหมาะสมควรผันแปรอยู่ระหว่างปกติวิสัย คือตัวบ่งชี้สถานภาพปัจจุบันของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่สร้างจากกลุ่มมาตรฐาน และมาตรฐานคือสภาพสิ่งที่ควรจะเป็นสภาพอันก่อปรด้วยคุณภาพ (สมหวัง พิริยานูวัฒน์, 2526 : 1 - 2)

เกณฑ์ที่ใช้กับการสอนแบบ PSI จะมีการแบ่งเนื้อหาออกเป็นหน่วยย่อย ๆ การที่จะเรียนหน่วยต่อไปได้ต้องมีความรอบรู้ในหน่วยต้นก่อน จึงต้องมีการสอบเพื่อผ่านเกณฑ์ โดยเคลเลอร์ ได้กำหนดเกณฑ์การผ่านในแต่ละหน่วย 100% (กิตติ พัฒนตระกูลสุข, 2524 : 56 - 57 ; อ้างอิงมาจาก Keller, 1968 : 79 - 83) เอนกกุล กรี่แสง (2521 : 75) ได้กำหนดเกณฑ์การผ่านในแต่ละหน่วยต่ำสุด 80% - 90% ส่วนเชอร์แมน (Sherman, 1974 : 37) ไม่ได้ระบุเปอร์เซ็นต์การผ่านเพียงแต่กล่าวว่าทำให้สมบูรณ์ (Perfect Performance) คูลิก คูลิก และคาไมเคิล (Kulik, Kulik and Carmichael) ไม่ได้ระบุจำนวนเปอร์เซ็นต์ เพียงกล่าวว่าทำให้สมบูรณ์หรือใกล้เคียงสมบูรณ์ (Perfect or Near-Perfect Performance) และถือว่าการสอบไม่ผ่านเกณฑ์ไม่ถือว่าเป็นการลงโทษหรือสอบตกเพียงแต่ต้องการให้นักเรียนเกิดความรอบรู้

ได้มีงานวิจัยเกี่ยวกับการสอนแบบ PSI ในวิชาคณิตศาสตร์ ของ กิตติ พัฒนตระกูล (2524 : 102) ใช้เกณฑ์ 100% และกล่าวว่าการกำหนดเกณฑ์ไว้สูงทำได้ยากมากจะต้องคำนึงถึงเวลาด้วย บุญมา ยี่สาร (2528 : 4 - 24) ใช้เกณฑ์ 80% ขึ้นไป และถ้าผู้เรียนได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์เล็กน้อยผู้ควบคุมจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ชี้แจงหรือแก้ไขข้อผิดพลาดแล้วสามารถผ่านไปเรียนหน่วยต่อไปได้

นพพร แพยมแสง (2530 : 67) ทำการวิจัยเกี่ยวกับวิธีสอนแบบ PSI ในวิชาคณิตศาสตร์ ใช้เกณฑ์ 80% ขึ้นไป เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรอบรู้ ส่วนเกณฑ์ที่นิยมใช้ 90% สำหรับเนื้อหาวิชาที่เป็นความจริง และไม่ต่ำกว่า 80% สำหรับวิชาทักษะ เพราะเป็นการเปลี่ยนพฤติกรรมคิดตามระยะเวลา ไม่สามารถเปลี่ยนและวัดได้ทันทีที่เรียนเสร็จไปแล้ว (ไชยยศ เรืองสุวรรณ, 2521 : 234)

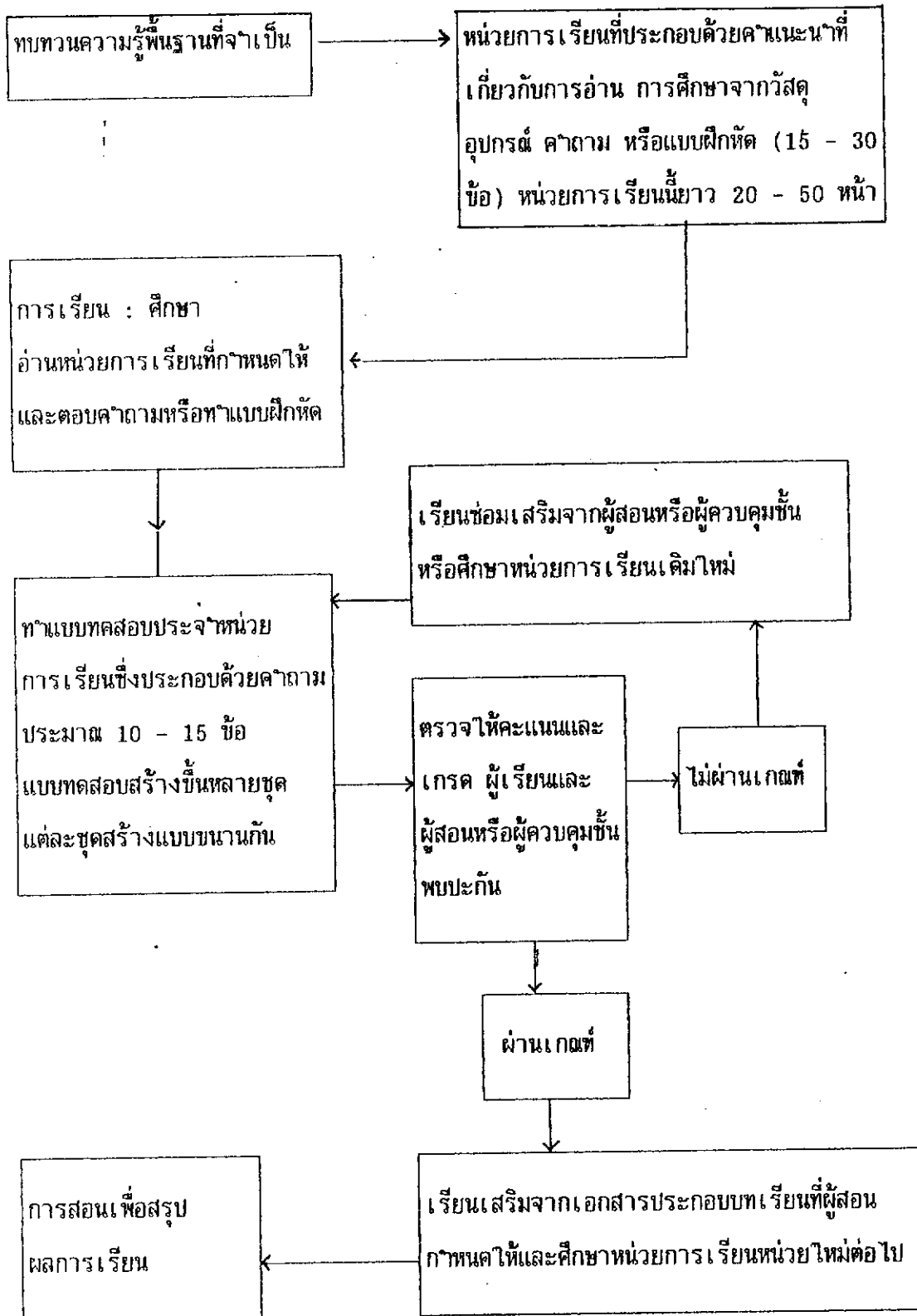
ได้มีการสรุปเหตุผลที่นักวิจัยได้ประสบผลสำเร็จในการใช้วิธีสอนแบบ PSI หรือ แผนการเรียนการสอนของเคลเลอร์ ไว้ดังนี้

1. การปฏิบัติการขั้นสุดท้ายที่จำเป็นในการพิจารณาว่าเกิดการรอบรู้ในแต่ละขั้นนั้นสามารถระบุในแง่วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมได้
2. เนื้อหาที่ใช้เรียนถูกแบ่งออกเป็นหน่วยย่อย ๆ ให้น่าพอที่จะทำให้เกิดการรอบรู้ได้อย่างสมบูรณ์ มีพื้นฐานความรู้ที่มั่นคง
3. ให้น้ำแรงเสริมได้บ่อยและเป็นไปในทันทีทันใด
4. สามารถให้ความเอาใจใส่ในด้านส่วนบุคคลแก่ผู้เรียนได้ตามที่ผู้เรียนต้องการ
5. ความล้มเหลวในการทดสอบในหน่วยที่เรียนจะไม่ได้รับการลงโทษ และผู้เรียนอาจทำการทดสอบใหม่จนกระทั่งเกิดการรอบรู้
6. การได้เลือกเวลาและสถานที่ที่คิดว่าตนเองจะมีสมาธิในการเรียนมีความยืดหยุ่นมากพอสมควร
7. ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการกระทำของตนเอง หรือมีโอกาสช่วยตัวเองได้มากที่สุดก่อนที่จะไปขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น เป็นการฝึกนิสัยสร้างความเชื่อมั่นในตัวเอง
8. เป็นการสอนแบบเอาใจผู้เรียนมาใส่ใจผู้สอน ซึ่งหมายความว่าผู้สอนจะพยายามอย่างดีที่สุดที่จะอำนวยความสะดวกทางการศึกษา ให้การดูแลเอาใจใส่เพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุจุดมุ่งหมายของการเรียน
9. จากคู่มือแนะนำการเรียน ผู้เรียนจะรู้ตัวเองตลอดเวลาว่าจะต้องเรียนรู้อะไรบ้าง มากน้อยแค่ไหน ทำให้เห็นจุดหมายปลายทางที่เด่นชัด (เสริม จันทวี, 2530 : 14 ; อ้างอิงมาจาก สุรพล วัฒนวิทย์กิจ, 2526 : เอกสารอัดสำเนา)

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า การสอนแบบ PSI จึงเป็นการสอนที่สนับสนุนให้ผู้เรียนเรียนไปได้เร็วหรือช้าตามความสามารถของแต่ละบุคคล ประกอบกับเนื้อหาที่สอนจะถูกแบ่งออกเป็นหน่วย แต่ละหน่วยจะมีคำแนะนำ ซึ่งบอกถึงวัตถุประสงค์และกรรมวิธีที่จะบรรลุวัตถุประสงค์นั้น โดยจะเป็นการกำหนดให้ศึกษาส่วนหนึ่งของตำรา หนังสือหรือเอกสารที่ให้ค้นคว้าศึกษา และทำแบบฝึกหัด โดยมีผู้ช่วยสอนคอยให้คำแนะนำการเรียน เมื่อนักเรียนเข้าใจบทเรียนจนเกิด

ความรอบรู้แล้วก็จะได้รับการทดสอบความรู้ในหน่วยนั้นประมาณ 10 - 20 นาที หลังจากสอบแล้วครูทบทวน พร้อมทั้งสรุปเนื้อหาพร้อมกับนักเรียน และให้คำแนะนำเพิ่มเติม ถ้าสอบผ่านก็จะเรียนในหน่วยใหม่ต่อไป ถ้าสอบไม่ผ่านก็ต้องเรียนในหน่วยนั้นซ้ำอีกครั้ง ดังนั้นตอนการจัด
การเรียนการสอนในภาพประกอบ 1

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการสอนแบบ PSI มีการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับปรัชญาการเรียนการสอนในปัจจุบันที่เน้นถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล และมีงานวิจัยหลายเรื่องที่ยืนยันว่าเป็นการสอนที่มีประสิทธิภาพแต่เนื่องจากมีข้อจำกัดบางประการที่ไม่สามารถนำวิธีการทั้งหมดของการสอนดังกล่าวมาใช้ในการเรียนการสอนในชั้นมัธยมศึกษาของประเทศไทยได้ ทั้งนี้เพราะการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาระบุให้ผู้เรียนต้องเข้าเรียนตามตารางเรียนที่กำหนดประกอบกับเป็นการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสามารถของตนเอง มีอิสระในการเรียนตามใจตนเองและไม่มีการลงโทษใด ๆ ทั้งสิ้น ผู้เรียนจึงมักทง่วงเหงาหาวนอนเวลาพักวันประกันพรุ่ง ทำให้เกิดผลเสียแก่การจัดการเรียนการสอนได้ จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงใช้ตารางเรียนเป็นการกำหนดให้ผู้เรียนได้ซักถามข้อสงสัยเมื่อเกิดปัญหา ส่วนเกณฑ์ในการสอบผ่านแต่ละหน่วย เนื่องจากมีปัญหาลำบากในระยะเวลา ผู้วิจัยจึงเลือกเกณฑ์ในการสอบผ่านแต่ละหน่วย 80% ขึ้นไป ส่วนผู้เรียนที่ได้ต่ำกว่าเกณฑ์เล็กน้อย ผู้สอนจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ชี้แจงหรือแก้ไขข้อผิดพลาด แล้วจึงอนุญาตให้เรียนหน่วยต่อไปได้ ถ้าต่ำกว่าเกณฑ์มากจะให้กลับไปศึกษาเนื้อหาในหน่วยเดิมหรือจากบทเรียนโปรแกรม แล้วจึงให้กลับมาทดสอบใหม่จนผ่านเกณฑ์

ภาพประกอบ 1 แสดงขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีสอนแบบ PSI หรือแผนการเรียนรู้
การสอนเองเคลเลอร์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบ PSI

1. งานวิจัยในประเทศ

กิตติ พัฒนตระกูลสุข (2524 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ด้านพุทธิพิสัย ตามแนวคิดของบลูม (Bloom) และแนวคิดของเคลเลอร์ กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ด้านพุทธิพิสัยของการใช้กลวิธีการเรียนรู้ของบลูม สูงกว่าของการใช้แผนการเรียนการสอนของเคลเลอร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จินตนา ศักดิ์สมบูรณ์ (2528 : บทคัดย่อ) และ บุญมา ยิสาร (2528 : บทคัดย่อ) ได้มีการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ด้วยวิธีสอนแบบ PSI เปรียบเทียบกับวิธีสอนปกติ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างคือ นิสิตระดับปริญญาตรีปีที่ 1 คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ผลปรากฏว่า ปริมาณนิพนธ์ของ จินตนา ศักดิ์สมบูรณ์ พบว่า นิสิตที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบ PSI มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างจากนิสิตที่เรียนโดยวิธีสอนปกติที่ระดับนัยสำคัญ .05 ส่วนปริมาณนิพนธ์ ของ บุญมา ยิสาร พบว่านิสิตที่เรียนโดยวิธีสอนแบบ PSI มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างจากนิสิตที่เรียนโดยวิธีสอนปกติที่ระดับนัยสำคัญ .05

เสรีม จันทวี (2530 : 80) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยการสอนแบบระบบการสอนส่วนบุคคลกับการสอนตามปกติ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับจากการสอนแบบระบบการสอนส่วนบุคคลกับการสอนตามปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมิคร ไวยขุนทด (2530 : บทคัดย่อ) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ด้วยการสอนแบบระบบการสอนส่วนบุคคลกับการสอนตามคู่มือครูของ สสวท. พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นพพร แพยมแสง (2531 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ด้วยวิธีสอน 3 วิธี คือ วิธีสอนแบบปกติ วิธีสอนแบบการเรียนรอบรู้ และวิธีสอนแบบ PSI โดยให้กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับวิธีสอนแบบการเรียนรอบรู้และนักเรียนที่ได้รับวิธีสอนแบบ PSI ต่างก็มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับวิธีสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. งานวิจัยต่างประเทศ

ดรากร และแมรีแอน (Drake and Mary Anne. 1978 : 252) ได้ศึกษาความสามารถในการเรียน และความคงทนในการเรียนรู้วิชาโภชนาการของนักการศึกษาที่ได้รับการสอนด้วยวิธี PSI และวิธีบรรยายจากนักศึกษา จำนวน 35 คน ซึ่งได้รับการสอนด้วยวิธีบรรยายระหว่างภาคเรียนในฤดูใบไม้ร่วง และอีก 33 คน ได้รับการสอนด้วยวิธี PSI ระหว่างฤดูใบไม้ผลิ ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม มีพื้นความรู้ใกล้เคียงกัน เพราะใช้คะแนนเฉลี่ยมาพิจารณาในการแบ่งกลุ่มเป็นคู่ รวมทั้งมีการทดสอบก่อนเรียน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธี PSI มีความสามารถในการเรียน ทักษะในการใช้อุปกรณ์ และความคงทนในการเรียนรู้สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนแบบบรรยาย โดยกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบบรรยาย มีคะแนนเฉลี่ยการสอบหลังเรียนซึ่งทิ้งช่วงห่าง 5 สัปดาห์ เท่ากับ 82.5% ในขณะที่กลุ่มที่ได้รับการสอนวิธี PSI ได้ 87.9%

คอร์บิน และจอห์น ไฮรอน (Corbin and John Hiron. 1985 : 99) ได้มีการศึกษาผลของการใช้ และไม่ใช้การสอนซ่อมเสริมวิชาภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ด้วยวิธี PSI แบบการเรียนเพื่อรู้แจ้งการศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาความสามารถทางการเขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยชุมชน คาลามาซุ (Kalamazoo) ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ 2 มีจำนวนนักศึกษา 350 คน ได้รับการสอนซ่อมเสริมแบบ PSI โดยดูที่ระดับคะแนนการเขียนหน่วยกิตสะสมตลอด 2 ปี และเกรดเฉลี่ย โดยจะนำไปเปรียบเทียบกับกลุ่มตัวอย่างอีก 3 กลุ่ม ซึ่งกลุ่มที่ 1 มี 84 คนเป็นนักศึกษาที่มีผลการเรียนดีเยี่ยมและไม่ได้รับการสอนซ่อมเสริมกลุ่มที่ 3 มี 312 คน

ลงทะเบียนเรียนซ่อมเสริมแต่หยุดเรียนก่อนได้รับการสอนแบบการเรียนรู้แจ้ง และกลุ่มที่ 4 มี 34 คน มีคะแนนพื้นฐานความรู้ไม่ดี แต่เลือกที่จะใช้ความพยายามเรียนใหม่ในวิชาการเรียนขั้นพื้นฐาน โดยไม่เรียนซ่อมเสริม ผลจากการทดสอบสมมติฐาน ปรากฏว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกด้าน คือ พบว่า การเรียนการสอนซ่อมเสริมด้วยวิธี PSI มีผลดีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ยกเว้นกลุ่มที่ 1 กับ 4 เท่านั้นที่ไม่พบความแตกต่าง

ควินตานา และเปโดร (Quintana and Pedro. 1987 : 113) ได้ศึกษาการใช้วิธีสอนแบบผสมผสานระหว่าง PSI กับการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนในวิชาเคมี การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาผลการใช้วิธีสอน 2 วิธี ผสมผสานกันระหว่าง PSI กับคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาเคมี 360 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเท็กซัส โดยกลุ่มตัวอย่าง 18 คน เป็นกลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบบรรยาย และอีก 34 คน เป็นกลุ่มทดลองได้รับการสอนแบบผสมผสาน โดยทั้ง 2 กลุ่ม ได้รับการทดสอบก่อนเรียน ระหว่างการเรียน 3 ครั้ง และหลังเรียน ผลการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างทั้ง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองมีความสนใจในการเรียนสูงกว่า และคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม ใช้เวลาในการเรียนเท่า ๆ กัน ผลการวิจัยจึงสรุปได้ว่าการสอนแบบ PSI ผสมกับการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ช่วยให้การเรียนการสอนประสบความสำเร็จมากกว่าแบบบรรยาย

บิลลู (Billue. 1986 : 169) ได้ศึกษาถึงความเป็นไปได้ของการใช้วิธีสอนแบบ PSI ในหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ การศึกษาครั้งนี้ใช้ นักศึกษาพยาบาลแห่งวิทยาลัยแพทยศาสตร์ จอร์เจีย จำนวน 114 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยแบ่งเป็นกลุ่มควบคุมซึ่งสอนด้วยวิธีบรรยาย และกลุ่มทดลองสอนแบบ PSI โดยมีการควบคุมตัวแปร ดังนี้คือ การใช้เวลาในการเรียน รายได้ สภาพห้องเรียน สื่อสิ่งตีพิมพ์ที่ใช้เรียน ส่วนตัวแปรตามที่มีมุ่งศึกษาคือ ประเมินผลประสิทธิภาพของการสอนแบบ PSI โดยวัดได้จาก 1. คะแนนการสอบหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม 2. คะแนนการสอบหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม หลังจากทิ้งช่วงไป 3 เดือน เพื่อใช้ทดสอบความคงทนในการเรียนรู้ 3. ความชอบของนักศึกษาต่อวิธีสอน

จากการใช้ t-test หลังการทดลอง ปรากฏว่าทั้ง 2 กลุ่ม มีคะแนนสอบแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 แต่เมื่อถึงระยะเวลานานถึง 3 เดือน ความแตกต่างก็ไม่เกิดขึ้น และการประเมินความรู้สึกของ กลุ่มตัวอย่าง พบว่า เพียง 53 คน เท่านั้น ที่ชอบวิธีสอนแบบ PSI

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อน้ำที่ทำงาน

1. ความหมายของความรับผิดชอบ

จรรยา สุภาพ (2520 : 81) ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า หมายถึง การยอมรับรู้และสำนึกในการกระทำของตน ไม่ว่าผลที่ออกมาจะดีหรือร้าย ต้องไม่บิดความรับผิดชอบไปให้ผู้อื่น และเมื่อมีข้อผิดพลาดก็พร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ความรู้สึกกับรับผิดชอบนี้เป็นสิ่งเกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติตามหน้าที่ของตน โดยไม่ต้องมีการบังคับเข้มงวดจากบุคคลอื่น

จำเนียร ช่างโศติ ศิริวัฒน์ เพชรทองคำ และจิตรา วสุวานิช (2521 : 30) กล่าวถึงความรับผิดชอบว่า หมายถึงลักษณะนิสัยและทัศนคติของบุคคลซึ่งเป็นเครื่องผลักดันให้ปฏิบัติตามระเบียบ เคารพสิทธิของผู้อื่น ทำตามหน้าที่ของตนเอง และมีความซื่อสัตย์สุจริต

ชานาญ นิสารัตน์ (2524 : 53) กล่าวถึงความรับผิดชอบว่า คือการยอมรับรู้และสำนึกในหน้าที่การกระทำของตนด้วยความเต็มใจ ไม่ว่าจะเป็ผลดีหรือผลร้ายไม่ว่าจะกระทำผิดหรือถูก ไม่บิดความรับผิดชอบไปให้ผู้อื่น และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติสอดคล้องกับกฎจริยธรรมและหลักเกณฑ์ของสังคม โดยไม่ต้องมีการบังคับควบคุมอย่างเข้มงวดจากผู้อื่น

สุโท เจริญสุข (2528 : 45) ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า หมายถึง ความสามารถที่จะทำ จะแสดงออกมาเองให้เหมาะสมต่อน้ำที่ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สังคมอันเป็นไปตามหลักเกณฑ์ กฎ ระเบียบ วินัย ฯลฯ

ประภัสสร ไชยชนะใหญ่ (2529 : 33) ให้ความหมายไว้ว่า ความรับผิดชอบ หมายถึงความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน พากเพียร และติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้ว โดยไม่มีการบังคับเข้มงวดจากผู้อื่น เพื่อปรับปรุงแก้ไข ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ยอมรับผลกระทำของตนด้วยความเต็มใจทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย

ดวงจันทร์ พุททอง (2533 : 36) และอรรถัย ไสยา (2533 : 40) ให้ความหมายของความรับผิดชอบที่คล้ายคลึงกันว่า หมายถึง การที่บุคคลมีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่การงาน ด้วยความสนใจ ตั้งใจปฏิบัติงานด้วยความพากเพียรและละเอียดรอบคอบ เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีและต้องยอมรับในผลงานของตนเอง ไม่ว่าจะดีหรือร้ายไม่บิดความรับผิดชอบให้ผู้อื่น ปรับปรุงงานของตนให้ดีขึ้น และการไม่ละเลยหน้าที่พลเมืองดี

จากเอกสารที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบหมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงให้เห็นถึงความสนใจ ความเอาใจใส่ต่อหน้าที่ของตน ที่มีผลกระทบทั้งต่อตนเอง และต่อสังคมอีกด้วย การมีภาระหน้าที่การงานตลอดจนการดำเนินชีวิต ไม่บิดภาระหน้าที่ของตนเองไปให้ผู้อื่น ทั้งยังต้องปฏิบัติงานด้วยความพากเพียรและละเอียดรอบคอบ แม้มีข้อผิดพลาดก็ต้องยอมรับในสิ่งที่ตนกระทำ พร้อมทั้งพยายามปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดผลดี ความรับผิดชอบจึงเป็นคุณลักษณะที่ดีของบุคคลอันเป็นผลทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง เป็นไปอย่างราบรื่นและทำให้สังคมสงบสุข

2. คุณลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2514 : 77) ยุกา อานันท์สิทธิ์ (2515 : 26) และนิคม ตั้งคะพิภพ (2516 : 28) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบไว้คล้ายคลึงกันว่า มีความขยัน หมั่นเพียร บากบั่น ละเอียดรอบคอบ ความเอาใจใส่ไม่หาความรู้เพิ่มเติม ยึดมั่นในหลักเกณฑ์ข้อบังคับ มีจริยวัตรดี และเป็นคนซื่อสัตย์

อภิสิทธิ์ วงษา (2517 : 6 - 27) ได้อ้างถึงคำกล่าวของคาเทล (Cattell) ว่าบุคคลที่มีความรับผิดชอบสูง จะต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความบากบั่นพากเพียร ถือศักดิ์ศรี ยึดมั่นในกฎเกณฑ์ ลักษณะพฤติกรรมของผู้ที่มีความรับผิดชอบมีดังนี้คือ ตรงต่อเวลา พยายามทำงานให้เสร็จ ติดตามผลงานเสมอ ยอมรับความผิดพลาด รักษาชื่อเสียงของตนเอง เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความซื่อสัตย์รักษาคำพูด ตั้งใจทำงานพิถีพิถัน ชอบความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความอดทนและอดกลั้น พยายามทำงานให้ดี มีจุดมุ่งหมาย มีการวางแผนในการทำงาน กระตือรือร้น ชอบไม่หาความรู้ เติบโตในงาน

ขยันขันแข็ง ทำงานเพื่องาน เชื้อมั่นในตนเอง ชอบแสดงความคิดเห็น ปฏิบัติตามหน้าที่โดย
 เครื่องคิด'กล้าเสี่ยงต่อการทำงาน ใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ ยึดถือกฎเกณฑ์ ประหยัด มีความ
 คิตรีเริ่ม ใ้วางใจได้ ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ รู้จักหน้าที่และกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี
 มีความซื่อสัตย์ เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์ มีวินัยในตนเอง มีความละเอียดรอบคอบ มีอารมณ์
 หนักแน่นเมื่อเผชิญอุปสรรค ยอมรับผลการกระทำของตน ปรับปรุงงานในหน้าที่ที่มีต่อตนเอง
 และที่มีต่อสังคมให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น

กระทรวงศึกษาธิการ (ฉัตรพงษ์ เจริญทิพย์, 2526 : 11 ; อ้างอิงมาจาก
 กระทรวงศึกษาธิการ, 2523 : 146) ได้กล่าวถึงขอบข่ายพฤติกรรมผู้ที่มีความรับผิดชอบไว้ว่า
 มีลักษณะดังนี้

1. เอาใจใส่ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อผลของงานนั้น ๆ
2. ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่โดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัว
3. เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์และมีวินัยในตนเอง
4. มีอารมณ์หนักแน่นเมื่อเผชิญกับอุปสรรค
5. รู้จักหน้าที่และกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี
6. มีความเพียรพยายาม
7. มีความละเอียดรอบคอบ
8. ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่
9. ปรับปรุงงานในหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นทั้งตนเองและสังคม
10. ตรงต่อเวลา
11. ยอมรับผลของการกระทำของตน

จากเอกสารที่กล่าวถึงคุณลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ จะพบว่า ผู้มี
 คุณลักษณะดังกล่าวมีส่วนสัมพันธ์กับผู้อื่น ดังนั้นความรับผิดชอบจึงเป็นคุณลักษณะที่ดีของบุคคล
 อันเป็นผลทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองเป็นไปอย่างราบรื่น และทำให้สังคมสงบสุข
 ฉะนั้นการที่สังคมจะเป็นระเบียบและสงบสุขได้นั้น ย่อมต้องประกอบด้วยพลเมืองที่มีความ
 รับผิดชอบเป็นส่วนสำคัญ

3. การพัฒนาและการปลูกฝังความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกิดจากการฝึกอบรมตั้งแต่วัยเด็กและจะพัฒนาไปเรื่อย ๆ จนถึงวัยรุ่น ผู้ใหญ่จึงต้องเข้าใจธรรมชาติของเด็ก แนะนำส่งเสริมให้ในสิ่งที่ถูกต้อง ให้เด็กรู้จักแก้ปัญหาและค่อย ๆ ปลูกฝังความรับผิดชอบให้ เพราะนอกเหนือจากการมีวินัยและความรับผิดชอบตามธรรมชาติอันเกิดขึ้นได้เองแล้ว เด็กยังเรียนรู้วินัยและความรับผิดชอบจากวัฒนธรรม โดยอาศัยการสั่งสอน ผูกพันจากบุคคลแวดล้อม ลักษณะเช่นนี้เป็นกฎเกณฑ์ธรรมชาติของการอยู่ร่วมกันในสังคม (กึ่งแก้ว อัครถาวร. 2524 : 15 - 19) ได้ขึ้น และสามารถช่วยตัวเองได้มากขึ้น เขาก็จะมีความสามารถด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้นด้วย และจะค่อย ๆ เรียนรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่นเพิ่มขึ้น การพัฒนาความรับผิดชอบนี้ควรจะเริ่มอย่างค่อยเป็นค่อยไป เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง (Hurlock. 1978 : 244) โดยที่ผู้ใหญ่ต้องเข้าใจธรรมชาติของเด็ก ควรส่งเสริมและหาแนวทางให้เด็กได้เรียนรู้ การแก้ปัญหาและรู้จักช่วยตัวเอง โดยการมอบหมายงานให้ทำตามความสามารถของเขา พร้อมทั้งให้คำแนะนำและควบคุมเมื่อจำเป็น ผูกให้รู้เหตุผล และต้องปลูกฝังความมีระเบียบวินัยที่ดีอีกด้วย (เกียรติ ศรีพงษ์. 2505 : 13 - 17) การสอนให้คิดและเคารพต่อเหตุผล มีความคิดเป็นของตนเอง เท่ากับได้สร้างอิสระภาพทางความคิดและการกระทำของตนให้มากขึ้น ถ้านักเรียนได้รับการฝึกฝนให้รู้จักคิดหาเหตุผลด้วยตนเอง ไม่คอยรับแต่การบอกเล่าจากครู ก็จะทำให้สติปัญญาแตกฉาน เมื่อออกจากโรงเรียนไปแล้วก็จะสามารถหาหนทางศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง เท่ากับเป็นการส่งเสริมให้บุคคลควบคุมตนเองได้ เกิดความรู้สึกรับผิดชอบในที่สุด (สุดใจ เหล่าสุนทร. 2510 : 36) การที่จะปลูกฝังความรับผิดชอบให้กับเด็ก ให้เกิดเป็นความเคยชินจนเป็นนิสัยและน้ำใจที่ฝังแน่นเป็นคุณธรรมและค่านิยมนั้น ต้องให้ฝึกปฏิบัติอย่างจริงจัง เพราะในการเรียนรู้ใด ๆ ต้องให้เกิดผล 3 ประการ คือ เกิดความรู้ ความเข้าใจ สามารถปฏิบัติได้ และเกิดเป็นน้ำใจหรือความรู้สึกนึกคิด ในทางที่ดีต่อสิ่งนั้น ๆ การฝึกปฏิบัติจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง (การปลูกฝังจริยธรรมและวัฒนธรรม ให้เกิดแก่เด็ก. 2522 : 70)

การปลูกฝังความรับผิดชอบให้กับนักเรียน โรงเรียนควรมุ่งสอนให้เด็กสร้างสม
หลักธรรมประจำใจ ดังนี้คือ (ก่อ สวัสดิพานิชย์. 2505 : 54)

1. การรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตน และเคารพสิทธิของผู้อื่น
2. การทำงานให้สำเร็จเป็นชิ้นเป็นอัน โดยไม่ละทิ้งงานที่ได้รับไปแล้ว
3. ความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น

ดังนั้น การปลูกฝังความรับผิดชอบจึงควรให้เกิดนิสัยทั้งทางบ้านและทางโรงเรียน
ชี้แจงให้รู้จักขอบเขตหน้าที่การงานของตนว่ามีอะไรบ้าง เพื่อไม่ให้ก้าวล่วงงานของผู้อื่น และ
ไม่เกิดความรับผิดชอบในหน้าที่การงานของตนไปตกแก่ผู้อื่น

มิทตัน และแฮริส (ดวงจันทร์ หนูทอง. 2533 : 37 ; อ้างอิงมาจาก
Mitton and Harris. 1962 : 407 - 416) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการฝึกฝนเพื่อพัฒนา
ความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานดังนี้

1. การฝึกความรับผิดชอบควรเริ่มตั้งแต่อายุน้อย ๆ
2. เด็กทุกคนมีโอกาสฝึกความรับผิดชอบโดยการปฏิบัติจริงให้เด็กมีส่วนร่วมใน
การทำงาน
3. จัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับวัย และความสามารถของแต่ละบุคคล
4. ควรให้เด็กทราบว่าผู้ใหญ่หวังอะไรจากตัวเขา
5. ในการฝึกความรับผิดชอบ ผู้ใหญ่ต้องรู้จักยืดหยุ่น ไม่ควรเร่งรัดเด็กจนเกินไป
6. ต้องระลึกไว้เสมอว่า ในการทำงานนั้นเด็กต้องการคำแนะนำจากผู้ใหญ่
7. เด็กต้องการความไว้วางใจจากผู้ใหญ่ ดังนั้นเมื่อมอบหมายงานให้ทำแล้ว

ก็ควรให้เด็กได้รับผิดชอบอย่างเต็มที่

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การพัฒนาและปลูกฝังความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานจึงควร
เริ่มตั้งแต่วัยเด็กแล้วพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ จนเขาสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ซึ่งต้องมีการพัฒนาและ
ปลูกฝังความรับผิดชอบทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนจนเกิดเป็นนิสัย ควรมีการจัดกิจกรรมการเรียน
การสอนที่เหมาะสมกับวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล พร้อมทั้งคอยส่งเสริมให้คำแนะนำ
เพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ให้เขามีความคิดเป็นของตนเอง
รู้จักช่วยเหลือตนเอง จนทำให้เกิดความเชื่อมั่นต่อตนเองและเกิดความรับผิดชอบในที่สุด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ

ประภัสสร ไชยชนะใหญ่ (2529 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ชุดการสอนมินิคอร์สกับคู่มือครู พบว่า ความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน

ดุชนี ทรัพย์บำรุง (2529 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่การทำงาน พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การทำงานสูงกว่ากลุ่มควบคุม

พาณิชย์ เพชรจรัส (2529 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อวิชาภาษาไทย เพื่อกิจธุระและความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยการสอนแบบซินดิเคต กับการสอนตามคู่มือครู พบว่า ความรับผิดชอบของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกัน

อุไร ดุลยเกษม (2529 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรับผิดชอบของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สอนตามแผนภูมิกิจกรรม (Flow Chart) กับการสอนตามคู่มือครู พบว่า ความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน

สุปราณี ศรีใสคำ (2531 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ ความรับผิดชอบและความสนใจในการเรียนการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่สอนโดยใช้สัญญาณการเรียนกับการสอนตามคู่มือครู พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีความรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม

อรทัย ไสภา (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ไม่แตกต่างกัน

ดวงจันทร์ พนุทอง (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการใช้แม่แบบหนังสือเล่มที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ใช้ภาษาท้องถิ่นที่บ้าน และมีคะแนนแบบทดสอบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่ำกว่าจริยธรรมขั้นที่ 3 ลงมา แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ให้กลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยใช้แม่แบบและ

กลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบปกติ จากการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้น และนักเรียนกลุ่มทดลองมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม

เพค (Peck. 1963 : 347 - 350) พบว่า ความรับผิดชอบในหน้าที่การงานขึ้นอยู่กับการฝึกวินัย และการฝึกวินัยโดยอาศัยความรักนั้น จะทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านความรับผิดชอบในหน้าที่การงานสูงขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของเซียร์ส (Sear) และเลวิน (Levin) ที่ได้สัมภาษณ์พ่อแม่ของเด็กอนุบาล จำนวน 379 คน เกี่ยวกับการฝึกอบรมเด็กว่า การให้ความรักและการยอมรับลูกในฐานะที่เป็นสมาชิกของครอบครัว และการฝึกวินัยโดยใช้เหตุผลจะช่วยให้เด็กทำตามพ่อแม่ต้องการ และทำให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านความรับผิดชอบต่อการงานสูงขึ้น(วารินทร์ ม่วงสุวรรณ. 2517 : 11; อ้างอิงมาจาก Sears and Levin. 1957 : 145)

เฮอร์ล็อก (Hurlock. 1978 : 661) ได้ศึกษาพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่มีบรรยากาศแบบประชาธิปไตยและแบบอัตตาธิปไตย พบว่า ผลของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เห็นความสำคัญของเด็กจะทำให้เขามีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถเผชิญชีวิตด้วยความมั่นใจ รู้จักรับผิดชอบ ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตยทำให้เด็กขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง ขาดความรับผิดชอบเพราะไม่เคยตัดสินใจด้วยตนเอง

ดังนั้น จึงพบว่า ความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานเป็นคุณลักษณะสำคัญที่จะช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานและการเรียน ครูมีหน้าที่โดยตรงในการช่วยพัฒนาเด็กให้เกิดความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน โดยการชี้แนะแนวทางในการศึกษาค้นคว้า ตลอดจนการให้คำปรึกษาให้กับนักเรียน ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและต่อประเทศชาติต่อไปในอนาคต

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบ PSI กับการสอนตามคู่มือการสอนของ
หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน
2. นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบ PSI กับการสอนตามคู่มือการสอนของ
หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีความรับผิดชอบต่องานที่การงานแตกต่างกัน
3. นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบ PSI มีความรับผิดชอบต่องานที่การงาน
หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2536 จำนวน 8 ห้องเรียน มีนักเรียนประมาณ 320 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2536 จำนวน 70 คน โดยการสุ่มด้วยการจับสลากมาจำนวน 2 ห้องเรียน แล้วนำนักเรียนทั้ง 2 ห้องมาคละกัน แล้วจับสลากแบ่งเป็น 2 กลุ่ม

1. กลุ่มทดลอง จำนวน 35 คน ได้รับการสอนแบบ PSI ซึ่งสอนโดยผู้วิจัย
2. กลุ่มควบคุม จำนวน 35 คน ได้รับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ซึ่งสอนโดยผู้วิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เนื้อหาวิชาสังคมศึกษา (ส. 306) ประวัติศาสตร์ไทย สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยแบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็น 3 หน่วย ดังนี้

หน่วยที่ 1 การสถาปนากรุงเทพเป็นราชธานี

1. การก่อร่างสร้างเมือง
2. การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา
3. การฟื้นฟูส่งเสริมประเพณี วัฒนธรรม และศิลปกรรม

หน่วยที่ 2 การต่างประเทศ กับความมั่นคงของชาติ

1. ความสัมพันธ์กับประเทศใกล้เคียงและการติดต่อกับประเทศตะวันตก
2. การส่งทูตไปเจริญทางไมตรี และการทำสนธิสัญญากับประเทศต่าง ๆ
3. การดำเนินนโยบาย เพื่อความอยู่รอดของชาติ
4. การแก้ไขสนธิสัญญาที่ไม่เสมอภาค

หน่วยที่ 3 การปรับปรุงตามแบบตะวันตก

1. การรับวัฒนธรรมตะวันตกในระยะเริ่มแรก
2. การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ประเพณี และวัฒนธรรม

ระยะเวลาของการทดลอง

ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2536 ใช้เวลาทดลองกลุ่มละ 14 คาบ คาบละ 50 นาที 2 คาบต่อสัปดาห์

แบบแผนการทดลอง

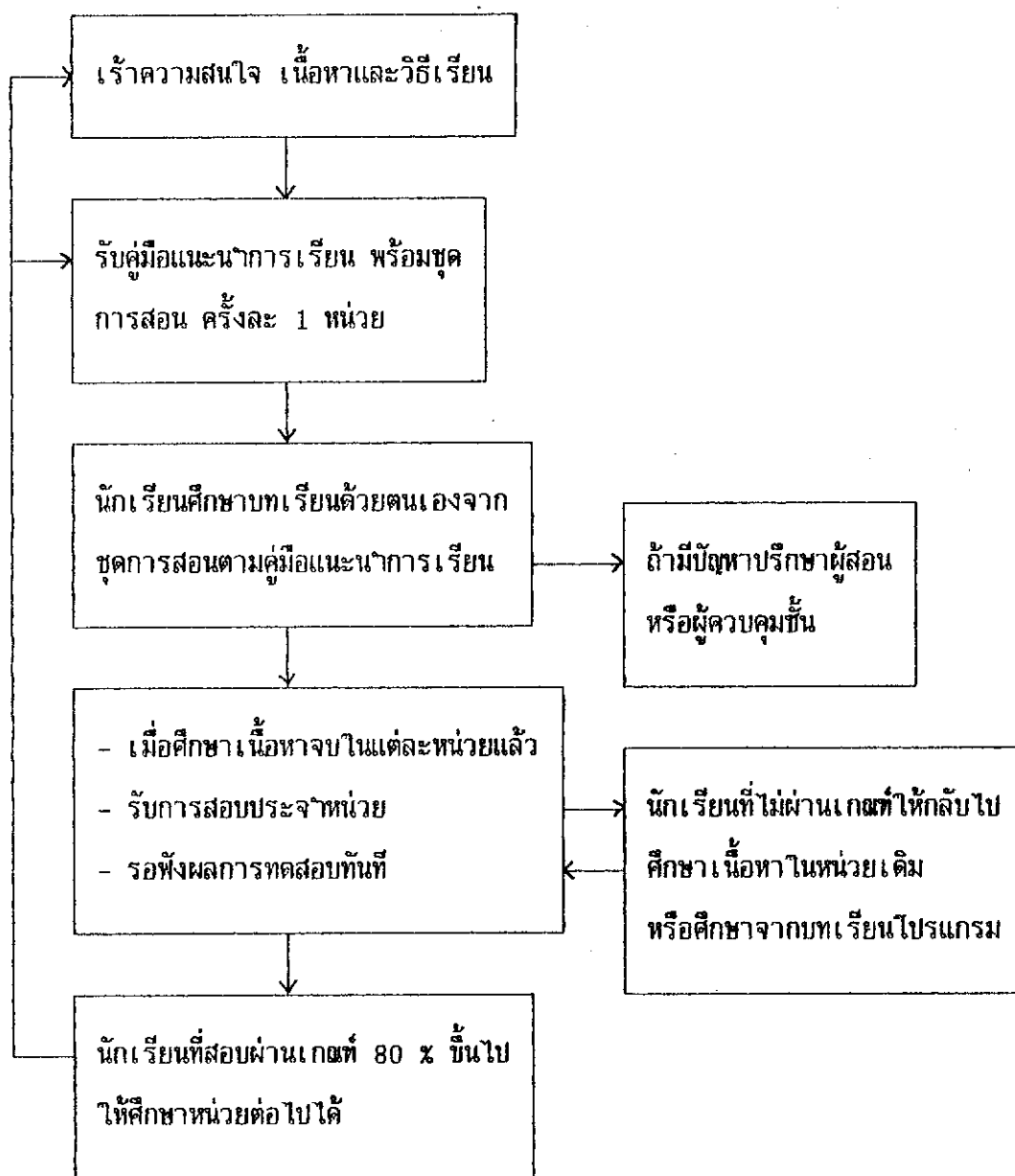
การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีแบบสุ่มกลุ่ม - สอบก่อน - สอบหลัง (Randomized Control - Group Pretest - Posttest Design) (ส่วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 216) ซึ่งมีแบบแผนการทดลองดังนี้

ตาราง 1 แบบแผนการวิจัย

กลุ่ม	สอบ	ทดลอง	สอบหลัง
ER	T1	X	T2
CR	T1	-	T2

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการทดลอง

- X แทน การจัดกระทำ (Treatment)
- R แทน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม (Random Assignment)
- E แทน กลุ่มทดลอง (Experimental Group)
- C แทน กลุ่มควบคุม (Control Group)
- T₁ แทน การทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest)
- T₂ แทน การทดสอบหลังการทดลอง (Posttest)

ภาพประกอบ 2 แสดงขั้นตอนการสอนแบบ PSI ที่ผู้วิจัยใช้ศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือและวิธีสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. คู่มือแนะนำการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบ PSI ประกอบด้วย
 - 1.1 คำแนะนำการสอนแบบ PSI
 - 1.2 คำแนะนำหน่วยการเรียนรู้
 - 1.3 คำแนะนำประจำหน่วยการเรียนรู้
2. การสร้างคู่มือแนะนำการเรียนรู้
 - 2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบ PSI
 - 2.2 ศึกษาหลักสูตรสังคมศึกษา พร้อมทั้งเนื้อหาและจุดมุ่งหมายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และหนังสือแบบเรียนสังคมศึกษา (ส. 306) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
 - 2.3 คำแนะนำหน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้
 - 2.3.1 แบ่งเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา ส. 306 ออกเป็น 3 หน่วยการเรียนรู้
 - 2.3.2 ส่วนประกอบคำแนะนำประจำหน่วยการเรียนรู้มีหัวข้อเรื่องที่จะต้องศึกษา จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม แนวคิดในการศึกษา เนื้อหาแต่ละหน่วยสิ่งที่ควรทบทวน เอกสารประกอบบทเรียน แบบฝึกหัดประจำหน่วย
 - 2.3.3 ขั้นตอนการเรียนรู้
 - 2.3.4 กำหนดเวลาที่ใช้ในการเรียนแต่ละหน่วย
 - 2.3.5 กำหนดเวลาสอบประจำหน่วย
 - 2.4 คำแนะนำประจำหน่วยการเรียนรู้
 - 2.4.1 หัวข้อเรื่อง
 - 2.4.2 จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
 - 2.4.3 เนื้อหาโดยสรุป
 - 2.4.4 หนังสืออ่าน ค้นคว้าเพิ่มเติม
 - 2.4.5 แบบฝึกหัดประจำหน่วย
 - 2.4.6 การทดสอบประจำหน่วย

2.5 นำคู่มือแนะนำการเรียนด้วยการสอนแบบ PSI ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน คือ ผศ.สุจิตรา ภักดีสงคราม อ.มณฑนา ธนะพันธุ์ และ อ.ณัฐณี มีสมมัตต์ ตรวจสอบความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ เนื้อหา จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เวลา และปรับปรุงแก้ไข

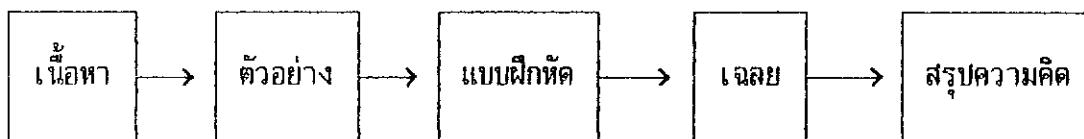
3. เอกสารประกอบการสอนแบบ PSI ผู้วิจัยดำเนินการสร้างดังนี้

3.1 ชุดการสอนซึ่งประกอบด้วย

3.1.1 บทเรียนโปรแกรม บทเรียนจะถูกแบ่งเป็นส่วนย่อย ๆ อยู่ในลักษณะกรอบหรือเฟรม (Frame) ความรู้ในแต่ละกรอบเป็นประสบการณ์ที่จัดไว้ให้นักเรียนตอบสนอง และนักเรียนจะได้รู้ผลทันทีว่าการตอบสนองของตนถูกหรือผิด จากที่เฉลยไว้ในบทเรียน หากผิดก็สามารถแก้ไขความเข้าใจผิดนั้นได้ทันที ตามหลักของการสร้างบทเรียนโปรแกรมแบบเส้นตรง

3.1.2 บทเรียนการรู้ตน เป็นภาพที่เขียนขึ้นอย่างง่าย ๆ แสดงเฉพาะลักษณะเด่นของคน สัตว์หรือสิ่งของ เพื่อให้ผู้คนเข้าใจความหมายและเรื่องราวได้ดีกว่าการใช้ภาษาเพียงอย่างเดียว โดยวางเค้าโครงเรื่องราวให้สนุก แบ่งสาระสำคัญของเรื่องออกเป็นส่วนย่อย ๆ ติดต่อกันตลอดเรื่อง ซึ่งต้องพิจารณาเพิ่มเติมหรือตัดทอนสาระสำคัญให้เหลือเฉพาะส่วนที่จำเป็นจริง ๆ แจกจุดประสงค์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนและยังมีแบบฝึกหัดสอดแทรกเข้าไว้ทุก ๆ เนื้อหาที่เป็นความรู้ใหม่ ตลอดจนมีการเสริมแรง (Reinforcement) เป็นระยะอีกด้วย
(ลดเวลาการสอน : นวัตกรรมที่น่าสนใจ. 2521 : 217 - 221)

3.1.3 แบบฝึก เป็นบทเรียนที่ต้องการให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้เรียนได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ โดยพิจารณาถึงสิ่งที่ต้องการให้นักเรียนเรียนรู้และจดจำ เมื่อจบบทเรียนไปแล้ว เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอด จึงต้องมีการเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม และเรียงลำดับการเรียนรู้ให้ชัดเจน

(ลดเวลาการสอน : นวัตกรรมที่น่าสนใจ. 2521 : 241 - 251)

ชุดการสอนดังกล่าวผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการและวิธีสร้างจากหนังสือเทคโนโลยีทางการสอนของ ดร.อรพรรณ พรสีมา (2530 : 22 - 28) และหนังสือลดเวลาการสอน : นวัตกรรมที่น่าสนใจ โครงการเสริมสมรรถภาพการสอน (RIT) (2521 : 201 - 225) พร้อมทั้งศึกษารายละเอียดของเนื้อหา และจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ในคำแนะนำประจำหน่วยการเรียนรู้

3.2 บทเรียนโปรแกรม สำหรับนักเรียนที่ไม่ผ่านการทดสอบประจำหน่วยโดยผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการและวิธีสร้างจากหนังสือเทคนิคการเขียนบทเรียนโปรแกรมของ เบรื่อง กุฑ (2519 : 17 - 134) และระบบสื่อการสอนของชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2521 : 118 - 123) ซึ่งเขียนบทเรียนโปรแกรมตามหลักของการสร้างบทเรียนโปรแกรมแบบเส้นตรงตามลำดับเนื้อหาและจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ในคำแนะนำประจำหน่วยการเรียนรู้

3.3 เอกสารประกอบการเรียน สำหรับให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมผู้วิจัยเลือกใช้หนังสือแบบเรียนสังคมศึกษา ส. 306 (ประเทศของเรา 4) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของกระทรวงศึกษาธิการ และแผ่นปลิว (Sheet) จากหนังสือประวัติศาสตร์ไทยสมัยธนบุรี และรัตนโกสินทร์ (ตรงค์ พ่วงพิศ. 2531) สังคมไทยสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ (อคิน รพีพัฒน์. 2528) ประวัติศาสตร์กรุงรัตนโกสินทร์ เล่ม 1, เล่ม 2 และเล่ม 3 (คณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทย. 2525)

3.4 นำเอกสารประกอบการสอนแบบ PSI ในข้อ 3.1 และ 3.2 ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 2 คน ตรวจสอบความเหมาะสมของภาษาที่ใช้เนื้อหา กิจกรรม แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข ต่อจากนั้นจึงนำไปทดลองใช้ตามลำดับขั้นดังนี้

ขั้นที่ 1 ทดลองกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งไม่เคยเรียนเนื้อหาเรื่องประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ จำนวน 2 คน พร้อมกับสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนอย่างใกล้ชิด แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุง

ขั้นที่ 2 ทดลองกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งไม่เคยเรียนเนื้อหาเรื่องประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ จำนวน 5 คน เพื่อหาข้อบกพร่องและปรับปรุงแก้ไข

ขั้นที่ 3 ทดลองกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งไม่เคยเรียนเนื้อหาเรื่องประวัติศาสตร์ไทย สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ จำนวน 30 คน เพื่อศึกษาปัญหาและข้อบกพร่อง

ต่าง ๆ อีกครั้งหนึ่ง และหาประสิทธิภาพของชุดการสอนและบทเรียนโปรแกรม ใช้เกณฑ์
มาตรฐาน 80/80 สำหรับเนื้อหาที่เป็นวิชาชีพ (ไชยยศ เรืองสุวรรณ. 2521 : 234)

80 ตัวแรก ประเมินจากพฤติกรรมขณะเรียน คือ การตอบคำถามในชุด
การสอนประกอบการเรียนเป็นรายบุคคล การทำแบบฝึกหัดหลังการเรียนของแต่ละหน่วยการเรียน
โดยนำคะแนนของนักเรียนมารวมกันทั้งกลุ่มมาหาค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ

80 ตัวหลัง ประเมินพฤติกรรมขั้นสุดท้าย คือ ประเมินโดยพิจารณาจากผล
การทำแบบทดสอบประจำหน่วยการเรียนของแต่ละหน่วย โดยนำคะแนนของนักเรียนมารวมกัน
ทั้งกลุ่มมาหาค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ

ตาราง 2 ประสิทธิภาพชุดการสอน

หน่วยการเรียน	ประสิทธิภาพ
1	81.66/83.33
2	80.66/82.66
3	82.33/81.33

ตาราง 3 ประสิทธิภาพบทเรียนโปรแกรม

หน่วยการเรียน	ประสิทธิภาพ
1	82.00/81.33
2	85.00/84.33
3	82.33/83.33

4. แบบทดสอบประจำหน่วยการเรียนรู้ ใช้แบบทดสอบอิงเกณฑ์ (Criterion Referenced Test) เป็นแบบทดสอบที่บรรจุเนื้อหาสาระของข้อสอบที่เฉพาะเจาะจงสอดคล้องกับจุดประสงค์การสอน มีคะแนนจุดตัด (cut - off) หรือ คะแนนเกณฑ์สำหรับใช้เป็นเครื่องตัดสินว่า ผู้สอบมีความรอบรู้ตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่ (บุญเชิด ภิญโญนันตพงษ์. 2526 : 5)

4.1 เขียนข้อสอบตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ แล้วนำไปวิเคราะห์ความแม่นยำเชิงเนื้อหาโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์ซึ่งอาศัยดุลยพินิจของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาวิชาตัดสิน จำนวน 3 คน ตามวิธีของโรวินELLI (Rovinelli) และ แฮมเบิลตัน (Hambleton) (บุญเชิด ภิญโญนันตพงษ์. 2526 : 88 - 91) เมื่อผู้เชี่ยวชาญกำหนดคะแนนการพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมแล้ว นำเอาคะแนนของข้อสอบแต่ละข้อไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ถ้าค่าดัชนีสูงกว่า 0.5 ถือว่า ข้อสอบวัดได้ตรงตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ถ้าค่าดัชนีต่ำกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ต้องปรับปรุงแก้ไข

4.2 แยกแบบทดสอบแต่ละหน่วยออกเป็น 2 ชุด ที่คู่ขนานกันโดยวิธีสุ่มข้อสอบที่สร้างจากจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมเดียวกันออกเป็น 2 ชุด แล้วนำข้อสอบไปวิเคราะห์หาคุณภาพ (อังคณา สายยศ. 2526 : 29 - 31)

4.2.1 ความยากง่าย ใช้สูตรอย่างง่ายโดยพิจารณาข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

4.2.2 ค่าอำนาจจำแนก ใช้สูตรการหาค่า B โดยพิจารณาจากค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.00 ขึ้นไป

4.2.3 ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ ใช้สูตรของคาร์เวอร์ (Carver) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบประจำหน่วยการเรียนรู้ดังกล่าว ต่อไปนี้

ตาราง 4 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบประจำหน่วยการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้	ค่าความเชื่อมั่น (r_{cc})
1	.8
2	.733
3	.833

4.3 คะแนนจุดตัดในแต่ละหน่วยที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้เกณฑ์ 80%

5. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ใช้สำหรับวัดผลสัมฤทธิ์ประจำหน่วยการเรียนรู้ และหลังจากจบบทเรียน โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นตามขั้นตอนดังนี้

5.1 ศึกษาการสร้างแบบทดสอบที่ดีจากหนังสือเทคนิคการวัดผลประเมินผล การเรียนวิชาสังคมศึกษาของ สมบูรณ์ ชิตพงศ์ (2523 : 1 - 116) และเทคนิคการเขียนข้อสอบของ ขวาล แพร์ศกุล (2522 : 1 - 40)

5.2 ทำการวิเคราะห์หลักสูตร ผู้วิจัยร่วมกับอาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ส. 306 (ประเทศของเรา 4) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 6 คน และนิสิตปริญญาโทวิชา เอกการมัธยมศึกษาการสอนสังคมศึกษา ทำการวิเคราะห์หลักสูตร และสร้างตารางวิเคราะห์จากเนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัดตามหลักการ เบญจามิน เอส บลูม (Benjamin S. Bloom)

ตัวอย่างตารางวิเคราะห์หลักสูตร

เนื้อหา พฤติกรรม	ความรู้ ความจำ	ความ เข้าใจ	การนำ ไปใช้	การ วิเคราะห์	การ ประเมินค่า
หน่วยที่ 1 - การก่อสร้างสร้างเมือง - การทำนุบำรุง พระพุทธศาสนา					
รวม					
อันดับความสำคัญ					

5.3 จากตารางวิเคราะห์หลักสูตร นำมาเขียนเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้แล้ว
สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาแบบปรนัย ชนิด 5 ตัวเลือก
จำนวน 100 ข้อ โดยยึดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่วิเคราะห์จากตารางวิเคราะห์หลักสูตร

5.4 นำแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบ
เพื่อปรับปรุงแก้ไข แล้วนำข้อสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 100 คน เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ

5.5 นำผลการตรวจให้คะแนนข้อที่ตอบถูกต้องให้ 1 คะแนน ข้อที่ตอบผิด ข้อที่ไม่ตอบ
หรือข้อที่ตอบเกิน 1 ข้อ ไม่ให้คะแนน นำผลการตรวจให้คะแนนของแบบทดสอบมาหาความ
ยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 27% แบ่งเป็นกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ
หาค่าและโดยเปิดตารางสำเร็จรูปของ จุง เตห์ ฟาน (Fan. 1952 : 6 - 52) แล้วเลือก
เอาข้อความที่มีค่าความยากง่าย .20 - .80 และมีค่าอำนาจจำแนกตัวอย่าง .20 ขึ้นไป

5.6 นำข้อสอบที่มีความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกที่อยู่ในเกณฑ์และครอบคลุม เนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัด จำนวน 50 ข้อ มาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรของ คูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 168 - 169) ได้ค่าความเชื่อมั่น .848

6. แบบทดสอบวัดความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน ซึ่งปรับปรุงจากแบบทดสอบ ความรับผิดชอบของ วัฒนา สิ่งสัมฤทธิ์ (2527 : 122 - 133) มี 2 ตอนคือ

6.1 เป็นแบบทดสอบชนิดข้อความวัดทัศนคติและพฤติกรรมเกี่ยวกับความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่การงาน จำนวน 17 ข้อ

6.2 เป็นแบบทดสอบชนิดสถานการณ์ วัดทัศนคติและพฤติกรรมเกี่ยวกับ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน จำนวน 8 ข้อ

วิธีตรวจการให้คะแนน ถือหลักปฏิบัติดังนี้คือ

1. ข้อคำถามในทางดี ถ้าตอบรับให้ 3 คะแนน ถ้าตอบไม่แน่ใจให้ 2 คะแนน ถ้าตอบปฏิเสธให้ 1 คะแนน
2. ข้อคำถามในทางปฏิเสธหรือทางลบ ถ้าตอบปฏิเสธให้ 3 คะแนน ตอบไม่แน่ใจให้ 2 คะแนน ตอบรับให้ 1 คะแนน

6.3 นำแบบทดสอบดังกล่าวไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน สาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่า อำนาจจำแนกของข้อสอบเป็นรายข้อ โดยคัดเลือกแบบสอบถามข้อที่มีค่า T ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป แล้วหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 170 - 172) ได้ค่าความเชื่อมั่น .830

วิธีดำเนินการทดลอง

1. กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2536 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง

2. ทำการทดสอบก่อนการเรียน ทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา (ส.306) และแบบทดสอบวัดความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน

3. ดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยเป็นผู้สอนเรื่องประวัติศาสตร์ สมัยรัตนโกสินทร์ ให้กับกลุ่มควบคุมด้วยตนเอง ส่วนกลุ่มทดลองให้นักเรียนศึกษาเนื้อหาด้วยตนเอง ในเนื้อหาเดียวกันจากคู่มือแนะนำการเรียน โดยมีผู้สอนให้ความช่วยเหลือตามความจำเป็นใช้เวลา 14 คาบเท่ากัน

4. เมื่อสิ้นสุดการทดลอง นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์และการทดสอบวัดความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน ชุดเดิมให้นักเรียนทดสอบทั้งกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยใช้ t - test ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score)
2. เปรียบเทียบความรับผิดชอบระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง โดยใช้ t - test ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score)
3. เปรียบเทียบความรับผิดชอบของนักเรียนก่อนการทดลองและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง โดยใช้ t-test แบบ Dependent Group

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำผลการทดลองมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ ดังนี้

1.1 หาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) ใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนน
 N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

1.2 ค่าความแปรปรวน

$$s^2 = \frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ s^2 แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนน
 N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 $\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 หาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบประจำหน่วยการเรียนรู้ โดยคำนวณ

จากสูตรของ คาร์เวร์ (อังคณา สายยศ. 2526 : 32 - 33)

ฉบับ A \ ฉบับ B	สอบไม่ผ่าน	สอบผ่าน
สอบผ่าน	b	a
สอบไม่ผ่าน	c	d

$$\text{ความเชื่อมั่น } r_{cc} = \frac{a + c}{N}$$

เมื่อ $N = a + b + c + d$ ข้อสอบฉบับ A และ B เป็นคู่ขนาน

- a แทน จำนวนคนที่สอบผ่านข้อสอบฉบับ A และฉบับ B
 b แทน จำนวนคนที่สอบผ่านข้อสอบฉบับ A แต่ไม่ผ่านฉบับ B
 c แทน จำนวนคนที่สอบไม่ผ่านข้อสอบฉบับ A และฉบับ B
 d แทน จำนวนคนที่สอบไม่ผ่านข้อสอบฉบับ A แต่ผ่านฉบับ B

2.2 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบประจำหน่วย โดยใช้สูตร เบรนนอน
 (Brennan) (อิงคณา สายยศ. 2526 : 32)

$$B = \frac{U}{n_1} - \frac{L}{n_2}$$

- เมื่อ B แทน คัดชี้อำนาจจำแนกของเบรนนอน
 U แทน จำนวนคนที่ทำข้อสอบนั้นถูกของกลุ่มผ่านเกณฑ์
 L แทน จำนวนคนที่ทำข้อสอบนั้นถูกของกลุ่มไม่ผ่านเกณฑ์
 n_1 แทน จำนวนคนที่สอบผ่านเกณฑ์
 n_2 แทน จำนวนคนที่สอบไม่ผ่านเกณฑ์

2.3 หาค่าความยากง่ายของแบบทดสอบประจำหน่วย โดยใช้สูตร
(อังกฤษ : สายยศ. 2526 : 31)

$$P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ P แทน ค่าความยากง่าย

R แทน จำนวนคนที่ทำข้อนั้นถูก

N แทน จำนวนคนที่ทำข้อสอบข้อนั้น

2.4 หาค่าความยากง่ายและหาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียน โดยใช้เทคนิค 27% จากตารางวิเคราะห์ข้อสอบของ จุฑ ทรัพย์ (Fan.
1952 : 3 - 32)

2.5 หาค่าของความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา
สังคมศึกษา คำนวณจากสูตร KR - 20 ของคูเคอร์ ริชาร์ดสัน 20 (ล้วน สายยศ และอังกฤษ
สายยศ. 2531 : 168)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{pq}{s_t^2} \right]$$

เมื่อ r_{tt} แทน ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

n แทน จำนวนข้อของเครื่องมือวัด

จำนวนคนที่ทำถูก

p แทน สัดส่วนของผู้ทำได้ในข้อหนึ่ง ๆ = $\frac{\text{จำนวนคนที่ทำถูก}}{\text{จำนวนคนทั้งหมด}}$

q แทน สัดส่วนของผู้ทำในข้อหนึ่ง ๆ หรือ คือ $1 - p$

s_t^2 แทน ค่าความแปรปรวนของเครื่องมือฉบับนั้น

2.6 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่การงาน โดยการใช้สูตรของเอดวาร์ด (Edwards) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 185)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{s_H^2}{n_H} + \frac{s_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าอำนาจจำแนกของข้อมูล
	$\bar{X}_H$	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มสูง
	$\bar{X}_L$	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ
	s_H^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของกลุ่มสูง
	s_L^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ
	n_H	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มสูง
	n_L	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มต่ำ

2.7 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน โดยใช้สูตร การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 170 - 171)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
	n	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
	s_i^2	แทน	ค่าความแปรปรวนเป็นรายข้อ
	s_t^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของเครื่องมือนี้ทั้งฉบับ

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

3.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา และความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่การงาน ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม คำนวณโดยใช้ t - test ในรูปผลต่างของ คะแนน (Difference Score) คำนวณจากสูตรของสก็อต (Scott) (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2531 : 87)

$$t = \frac{MD_1 - MD_2}{S_{MD_1 - MD_2}}, df = n_1 + n_2 - 2$$

$$S_{MD_1 - MD_2} = \sqrt{\frac{s_{D_1}^2}{n_1} + \frac{s_{D_2}^2}{n_2}}$$

เมื่อ t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - distribution
D	แทน	ค่าของความแตกต่างระหว่างการทดสอบก่อนการเรียนกับหลังการเรียน
MD ₁	แทน	ค่าเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลอง
MD ₂	แทน	ค่าเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มควบคุม
s _{D₁} ²	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลอง
s _{D₂} ²	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มควบคุม
n ₁	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลอง
n ₂	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มควบคุม

3.2 เปรียบเทียบความแตกต่าง ความรับผิดชอบต่อน้ำที่การงานของกลุ่มทดลอง
ก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้สูตร t-test แบบ Dependent Group ของครอนบาค
(บุญเชิด วิทยโณอนันตพงษ์. 2526 : 99)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N - 1}}} \quad df = N - 1$$

เมื่อ t แทน ค่าที่ใช้พิจารณาใน t-distribution
 D แทน ความแตกต่างระหว่างคะแนนแต่ละคู่
 N แทน จำนวนคู่

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมาย ของผล
การวิเคราะห์ข้อมูล จึงได้กำหนดความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ดังนี้

N	แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน ค่าเฉลี่ย
$\bar{X}_{T_1}$	แทน ค่าเฉลี่ยก่อนการทดลอง
$\bar{X}_{T_2}$	แทน ค่าเฉลี่ยหลังการทดลอง
MD_1	แทน ค่าเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับก่อน การเรียนของกลุ่มทดลอง
MD_2	แทน ค่าเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับก่อน การเรียนของกลุ่มควบคุม
S_D^2	แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนนความแตกต่างระหว่างการทดสอบ ก่อนการทดลอง กับหลังการทดลอง
t	แทน ค่าที่ใช้พิจารณาใน t - distribution
df	แทน ชั้นแห่งความอิสระ
$**$	แทน ความมีนัยสำคัญที่ระดับ .01
$*$	แทน ความมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละจุดมุ่งหมายดังนี้

1. จากจุดมุ่งหมายข้อที่ 1 เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของ
นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบ PSI กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์

กรมสามัญศึกษา ซึ่งมีสมมติฐานว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบ PSI กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน จากการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียน แล้วเปรียบเทียบความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ดังกล่าว ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบ PSI กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}_{T_1}$	$\bar{X}_{T_2}$	$\bar{X}_D$	s^2_D	t
กลุ่มทดลอง	35	26.828	39.400	12.628	22.240	
กลุ่มควบคุม	35	24.371	34.628	10.257	10.961	2.434*

$$t(\alpha .05, df 68) = 2.00$$

จากตาราง 5 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบ PSI กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยนิเทศก์ กรมสามัญศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบ PSI มีค่ารายเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าค่ารายเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

2. จากจุดมุ่งหมายข้อ 2 เพื่อศึกษาความรับผิดชอบต่อน้ำที่การงานของนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบ PSI กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยนิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ซึ่งมีสมมติฐานว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบ PSI กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่การงานแตกต่างกัน

จากการวัดความรับผิดชอบต่องานที่การงาน โดยใช้แบบทดสอบวัดความรับผิดชอบต่องานที่การงาน แล้วเปรียบเทียบความแตกต่างของความรับผิดชอบต่องานที่การงานดังกล่าว ปรากฏผลดังแสดงไว้ในตาราง 6

ตาราง 6 ผลของการศึกษาความรับผิดชอบต่องานที่การงานของนักเรียน ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยการสอนแบบ PSI กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}_{T_1}$	$\bar{X}_{T_2}$	$\bar{X}_D$	s_D^2	t
กลุ่มทดลอง	35	61.257	64.600	3.342	12.702	
กลุ่มควบคุม	35	61.828	63.342	1.514	3.828	2.660*

$$*t(\infty.05, df 68) = 2.00$$

จากตาราง 6 พบว่า ผลของการศึกษาความรับผิดชอบต่องานที่การงานของนักเรียน ที่เรียนด้วยการสอนแบบ PSI กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบ PSI มีค่ารายเฉลี่ยของความรับผิดชอบต่องานที่การงานสูงกว่าค่า รายเฉลี่ยของความรับผิดชอบของนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

3. จากจุดมุ่งหมายข้อที่ 3 เพื่อศึกษาความแตกต่างของความรับผิดชอบต่องานที่การงานของนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยการสอนแบบ PSI ก่อนและหลังเรียน ซึ่งมีสมมติฐานว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบ PSI มีความรับผิดชอบต่องานที่การงาน หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง จากการวัดความรับผิดชอบต่องานที่การงาน โดยใช้แบบทดสอบวัดความรับผิดชอบต่องานที่การงาน ปรากฏผลดังแสดงไว้ในตาราง 7

ตาราง 7 ผลของการศึกษาความรับผิดชอบต่องานที่การงานของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบ PSI ก่อนและหลังเรียน

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}_{T_1}$	$\bar{X}_{T_2}$	$\bar{X}_D$	s_D^2	t
กลุ่มทดลอง	35	61.257	64.600	117	823	5.548**

$$*t(\alpha .01, df 34) = 2.73$$

จากตาราง 7 พบว่า ผลของการศึกษาความรับผิดชอบต่องานที่การงานของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบ PSI หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานตั้งไว้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรับผิดชอบต่องานที่
การงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบ PSI ซึ่งสรุปผล
การวิจัยได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบ PSI กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
2. เพื่อศึกษาความรับผิดชอบต่องานที่การงานของนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบ PSI กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
3. เพื่อศึกษาความแตกต่างของความรับผิดชอบต่องานที่การงานของนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบ PSI ก่อนและหลังเรียน

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบ PSI กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน
2. นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบ PSI กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีความรับผิดชอบต่องานที่การงานแตกต่างกัน
3. นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบ PSI มีความรับผิดชอบต่องานที่การงานหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2536 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 70 คน ดำเนินการสุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการจับสลากมาจำนวน 2 ห้องเรียน แล้วนำนักเรียนทั้ง 2 ห้องมาละกันแล้วจับสลากแบ่งเป็น 2 กลุ่ม

1.1.1 กลุ่มทดลองจำนวน 35 คน ได้รับการสอนแบบ PSI

1.1.2 กลุ่มควบคุม จำนวน 35 คน ได้รับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

2.1 คู่มือแนะนำการเรียนด้วยการสอนแบบ PSI

2.2 แผนการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์

2.3 เอกสารประกอบการสอนแบบ PSI ซึ่งประกอบด้วย

2.3.1 บทเรียนโปรแกรม

2.3.2 บทเรียนการรู้คุณ

2.3.3 แบบฝึก

2.4 แบบทดสอบประจำหน่วย

2.5 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา

2.6 แบบทดสอบความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน

3. การดำเนินการทดลอง

3.1 ทำการทดสอบก่อนการเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา (ส. 306) และแบบทดสอบวัดความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน

3.2 ดำเนินการทดลอง ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ทดลองสอนทั้ง 2 กลุ่ม โดยกลุ่มควบคุมสอนด้วยการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ และกลุ่มทดลองสอนด้วยการสอนแบบ

PSI ตามคู่มือแนะนำการเรียน โดยมีผู้สอนให้ความช่วยเหลือตามความจำเป็น ใช้เวลาในการทดลองเท่ากัน คือ 14 คาบ

3.3 ทำการทดสอบหลังการทดลองกับนักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา และแบบทดสอบวัดความรับผิดชอบต่องานที่การทำงาน ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนการทดลอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ผลต่างของคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนการทดลอง กับหลังการทดลอง สอน แล้วทดสอบหาความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ $t - test$ ในรูปของ Difference Score

4.2 เปรียบเทียบความรับผิดชอบต่องานที่การทำงานระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ผลต่างของคะแนนที่ได้จากการนำแบบทดสอบวัดความรับผิดชอบต่องานที่การทำงาน ก่อนการทดลองกับหลังการทดลองสอน แล้วทดสอบหาค่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ $t - test$ ในรูปของ Difference Score

4.3 เปรียบเทียบความรับผิดชอบต่องานที่การทำงาน ก่อนการทดลองและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง โดยใช้ $t - test$ แบบ Dependent Group

ผลการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยการสอนแบบ PSI กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยการสอนแบบ PSI กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีความรับผิดชอบต่องานที่การทำงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยการสอนแบบ PSI มีความรับผิดชอบต่องานที่
 การงาน หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า

ผลจากการศึกษาครั้งนี้มีข้อควรระวังอภิปรายผลดังนี้

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา

จากผลการทดลองพบว่านักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบ PSI
กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยนักเรียน
ที่เรียนด้วยการสอนแบบ PSI มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนตาม
คู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมัคร ไวยขุนทด

(2530 : 89) เสริม จันทวี (2530 : 81) และแพพร แพยมแสง (2531 : 69)

ที่ทำการเปรียบเทียบการสอนแบบ PSI กับการสอนแบบปกติ ในวิชาคณิตศาสตร์ พบว่านักเรียน
ที่เรียนด้วยการสอนแบบ PSI มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนปกติ
เป็นดังนี้ น่าจะมาจากองค์ประกอบหลายประการคือ

1.1 การสอนแบบ PSI เป็นรูปแบบการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล (สุรางค์ ไคว์ตระกูล. 2533 : 232) มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งนักเรียนแต่ละคนจะเรียนรู้ไปตามความสามารถของตนเอง การนำทฤษฎีการเสริมแรงเข้ามาใช้ ซึ่งนักเรียนแต่ละคนควรได้รับผลย้อนกลับ (Feed Back) จากการทดสอบ บอกให้รู้ว่าทำผิดทำถูกอย่างไร (สุรางค์ ไคว์ตระกูล. 2533 : 191) โดยการจัดการทดสอบประจำหน่วย ซึ่งเป็นการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้ทราบผลการเรียนของตนในทันที ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเฝ้าหาความรู้ ความก้าวหน้า ทำให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้จากการอ่าน ฟัง และสังเกต การสร้างบรรยากาศโดยการรวมเอาเครื่องเสริมแรงหลายอย่างไว้ในการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบ PSI เช่น การรู้คะแนน การให้รางวัล หรือการให้ความสนใจกับนักเรียนแต่ละคนอย่างใกล้ชิด เมื่อนักเรียนประสบปัญหา

ก็จะเป็นการลดความตึงเครียดที่เกิดกับนักเรียนได้ (อรพรรณ อรสีมา, 2530 : 32 - 35) นอกจากนี้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการให้นักเรียนได้ค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้ และสามารถใช้ความรู้ได้อย่างเป็นระบบ (ลาวัญญ์ วิทยายุทธกุล, 2533 : 48) การเกิดพฤติกรรมดังกล่าวจะเป็นการจัดความกลัวหรือความวิตกกังวลที่เกิดขึ้น เมื่อนักเรียนทดสอบประจำหน่วยไม่ผ่าน และพร้อมที่จะเฝ้าหาความรู้ในส่วนที่ตนเองพร่องมากเพิ่มเติม ดังนั้นจึงเห็นได้ว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบ PSI จึงมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ บลูม และเบอร์ดอน (สมัคร ไวยขุนทด, 2530 : 90 ; อ้างอิงมาจาก Bloom and Bourdon, 1980 : 13) ที่ว่าในการศึกษาเกี่ยวกับการเสริมแรง พบว่าการบอกให้นักเรียนทราบว่าคำตอบของนักเรียนถูกต้องทำให้นักเรียนจดจำเนื้อหาวิชาได้มากขึ้น เมื่อให้นักเรียนทำแบบทดสอบรวม และยังสนับสนุนงานวิจัยของ ไฟเอล และโอเก้ (สมัคร ไวยขุนทด, 2530 : 90 ; อ้างอิงมาจาก Fiel and Okey, 1974 : 253) ที่พบว่า การจัดกิจกรรมการสอน โดยมีการแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อให้นักเรียนแต่ละคนรู้แจ้งในเนื้อหา แต่ละขั้นตอนก่อนจะไปเรียนในเนื้อหาหน่วยต่อไป จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการแก้ไขข้อบกพร่อง

1.2 การเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมกับวิธีสอน ทั้งนี้เพราะเนื้อหาของ

วิชาสังคมศึกษามาจากการผสมผสานกันในเรื่องหลาย ๆ วิชา การแบ่งเนื้อหาออกเป็นหน่วยย่อย ๆ จะทำให้นักเรียนสามารถเรียงลำดับความรู้ได้ตามขั้นตอนไม่สับสน และยังทำให้นักเรียนส่วนใหญ่สามารถศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเองจากสื่อการสอนและเอกสารประกอบการเรียนที่ครูเตรียมไว้ให้ นอกจากนี้ยังสามารถทำแบบฝึกหัดและตรวจคำตอบได้ด้วยตนเอง

2. เปรียบเทียบความรับผิดชอบหน้าที่การงานของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

จากผลการทดลองพบว่า นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบ PSI กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีความรับผิดชอบหน้าที่การงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบ PSI มีความรับผิดชอบหน้าที่การงานสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วย

การสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุปราณี ศรีโสภา (2531 : 136) ที่พบว่า นักเรียนที่สอนโดยใช้สัณฐานการเรียนรู้มีความ รับผิดชอบสูงกว่านักเรียนที่เรียนจากการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

ผลจากการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การสอนแบบ PSI เป็นการสอนที่ส่งผลให้ นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานสูงขึ้น ทั้งนี้เพราะวิธีการดังกล่าวเป็นการจัดรูปแบบ การสอนที่คำนึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ต้องคำนึงถึงตัวผู้เรียน เป็นสำคัญ ด้วยวิธีการยืดหยุ่นกระบวนการต่าง ๆ ให้มุ่งตรงมาสู่ตัวผู้เรียนเมื่อนักเรียนได้รับมอบหมาย งาน โดยให้ลงมือทำเอง เรียนรู้เอง ก็จะทำให้เกิดความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน เพราะวิธีการที่ ำให้นักเรียนได้รับทราบผลและมีคำติชมทันทีทำให้เกิดความภูมิใจในความสำเร็จ (จันทร์ฉาย เติมียาคาร, 2529 : 2.2) สาเหตุเพราะนักเรียนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย จึงทำให้ประสบความสำเร็จในการเรียน ประกอบกับสื่อการสอนของการสอนแบบ PSI จะมี ความสอดคล้อง และมีความสมบูรณ์ในตัวสื่อเองมีใช้เพียงเครื่องมือที่ใช้ประกอบการสอนให้กับ นักเรียนเท่านั้น นอกจากนี้บรรยากาศในการสอนที่ ำให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนมากที่สุด โดยมีครูเป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือ เป็นการเพิ่มความเอาใจใส่ในการเรียนให้กับนักเรียน แล้วความรับผิดชอบในการเรียนก็จะตกอยู่กับตัวผู้เรียนในที่สุด

3. เปรียบเทียบความรับผิดชอบของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบ PSI ก่อนและ หลังการเรียน

จากผลการทดลองพบว่า นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบ PSI มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงจันทร์ หนูทอง (2533 : 87) ที่พบว่า นักเรียนของกลุ่มทดลองจะมีเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

ผลจากการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานของนักเรียน สามารถพัฒนาให้สูงขึ้นได้ ถ้าจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของ

นักเรียน ประกอบกับการสอนแบบ PSI เหมาะสมที่จะพัฒนาด้านความรับผิดชอบให้กับนักเรียนทั้งนี้ เพราะเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับวัย และความสามารถของแต่ละบุคคล ซึ่งการฝึกความรับผิดชอบให้กับนักเรียนนั้น ครูต้องรู้จักยืดหยุ่นไม่ควรเร่งรัดนักเรียนจนเกินไป และครูก็จำเป็นต้องคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือ ประกอบกับตัวนักเรียนเองก็ต้องการคำแนะนำจากครู ซึ่งครูก็ยังคงให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนนักเรียนพร้อมทั้งยังคอยให้แรงเสริม และกำลังใจกับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนประสบความสำเร็จอีกด้วย นอกจากนี้นักเรียนยังต้องการความไว้วางใจจากผู้ใหญ่ ดังนั้นเมื่อมอบหมายงานให้ทำแล้วก็ควรให้นักเรียนได้รับผิดชอบอย่างเต็มที่ (ดวงจันทร์ หนูทอง. 2533 : 37 ; อ้างอิงมาจาก Mitton and Harris. 1962 : 407 - 416) ดังนั้นการพัฒนาและการปลูกฝังความรับผิดชอบต่อการที่ทำงานให้กับนักเรียน นอกจากจะต้องปลูกฝังที่บ้านแล้ว การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนก็มีความจำเป็น ต้องมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล พร้อมทั้งคอยส่งเสริมให้คำแนะนำเพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ให้เขามีความคิดเป็นของตนเองรู้จักช่วยตนเอง ก็จะทำให้ให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นต่อตนเอง และทำให้เกิดความรับผิดชอบต่อการที่ทำงานในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน และต่อการศึกษาค้นคว้าต่อไปดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การสอนแบบ PSI เป็นการจัดการเรียนการสอนที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ดังนั้นครูจึงจำเป็นต้องรู้จักลักษณะนิสัยในการเรียนของนักเรียนแต่ละคน ทั้งนี้ เพราะถ้านักเรียนคนใดที่มีสติปัญญาหรือผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี จะมีระดับของความสนใจใฝ่หาความรู้ค่อนข้างสูง ผู้เรียนจะพอใจที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยการค้นคว้าเพิ่มเติม ในทางตรงข้าม นักเรียนคนใดที่ระดับผลการเรียนค่อนข้างต่ำ ก็จะไม่ชอบเรียนรู้จากการอ่านจากการค้นคว้าเพิ่มเติม ซึ่งจะมีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนด้วย ดังนั้นครูจึงควรมีบทบาทในการช่วยเหลือ

นักเรียนดังกล่าว ซึ่งควรมีครูผู้ช่วยอาจเป็นเพื่อนครูในหมวดเดียวกันหรือนักศึกษาฝึกสอนจากสถาบันต่าง ๆ ที่เข้ามาฝึกสอนในหมวดวิชาเดียวกัน

1.2 จากวิธีการสอนดังกล่าว นอกจากจะเป็นการพัฒนาความรับผิดชอบต่องานที่
การงานให้กับตัวนักเรียนเองแล้ว ยังเป็นการพัฒนาลักษณะนิสัยความมีน้ำใจช่วยเหลือเอื้อเฟื้อ
เผื่อแผ่ของเพื่อนนักเรียนด้วยกัน ให้ช่วยเหลือเพื่อนนักเรียนที่มีระดับการเรียนรู้ต่ำกว่า เพื่อให้
เพื่อนได้เรียนเนื้อหาในหน่วยต่อไปได้ทันตามกำหนดเวลา

1.3 ในช่วงของการรอเวลาในการตรวจกระดาษคำตอบ เพื่อให้ทราบผลทันที
ของการทดสอบประจำหน่วย อาจให้ครูผู้ช่วยเป็นผู้ตรวจ แล้วครูและนักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อหา
ในชั้นเรียน หรืออาจให้นักเรียนสรุปเนื้อหาบทฝึกลงสมุด หรืออาจให้แบบฝึกหัดทบทวนเพิ่มเติม
ก่อนที่นักเรียนจะทราบว่าตนสามารถทำการทดสอบประจำหน่วยผ่านไปได้หรือไม่

1.4 บรรยากาศหรือสถานที่เรียนก็เป็นสิ่งสำคัญ อาจย้ายไปเรียนที่ห้องสมุดหรือ
ห้องโสตทัศนศึกษา หรือห้องประชุม ฯลฯ เป็นการเปลี่ยนบรรยากาศนี้ก็ได้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

2.1 สื่อการสอนมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการสอนแบบ PSI จึงควรเปลี่ยน
รูปแบบอื่น ๆ บ้าง

2.2 ควรนำแบบการสอน PSI ไปทดลองสอนกับวิชาอื่น ๆ บ้าง และทดลองสอน
กับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย >

2.3 ระยะเวลาจะมีผลอย่างไรต่อการสอนแบบ PSI ถ้าใช้เวลาให้มากขึ้น

2.4 การสอนแบบ PSI น่าจะมีผลต่อตัวแปรอื่น ๆ เช่น การรู้จักแก้ปัญหา

เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์. "จริยธรรมในสังคมไทย," รายงานการสัมมนาจริยธรรมในสังคมปัจจุบัน.
กรุงเทพฯ : คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี, 2505.
- _____ . การปลูกฝังจริยธรรมและวัฒนธรรมให้แก่เด็ก. 12 : 62 - 72 ; ธันวาคม,
2522.
- กิ่งแก้ว อรรถาภรณ์. "ทำไมต้องมีวินัย," มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์. 3(1) : 15 - 19 ;
ภาคเรียนที่ 1, 2524.
- กิตติ พัฒนตระกูลสุข. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านพุทธิพิสัยในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ระหว่าง
การใช้กลวิธีการเรียนรู้ของบลูม กับแผนการเรียนการสอนของเคลเลอร์.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524. อังคณา.
- เกียรติ ศรีพงษ์. "การฝึกให้เด็กรู้จักรับผิดชอบ," ศูนย์ศึกษา. 11 : 13 - 17 ;
พฤศจิกายน, 2505.
- จรรยา สุภาพ. แบบเรียนสังคมศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช,
2520.
- จันทร์ฉาย เติมยาการ. การสอนรายบุคคล. เชียงใหม่ : คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2529.
- จินตนา ศักดิ์สมบูรณ์. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่องเทคนิคการอินทิเกรต
โดยวิธีสอนแบบ PSI. ปรียานุพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อังคณา.
- จำเนียร ช่างโชติ ศิรินันท์ เพชรทองคำ และจิตรา วสุวานิช. จิตวิทยาเด็ก
และวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521.
- ชวาล แพรัตกุล. เทคนิคการวัดผล. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2522.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์ สมเชาว์ เนตรประเสริฐ และสุภา สันสกุล. ระบบสื่อการสอน.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.

- ชากานู นิสารัตน์. หนังสือเรียนสังคมศึกษา หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย. กรุงเทพฯ :
ไทยวัฒนาพานิช, 2524.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. หลักการและทฤษฎีเทคโนโลยีทางการศึกษา. มหาสารคาม :
ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2521.
- ฉัตรพงษ์ เจริญพิทย์. รายงานการวิจัย เรื่องจริยธรรมและเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนิสิต
วิทยาศาสตร์ศึกษา. ม.ป.ท., 2524.
- ดวงจันทร์ หนูทอง. ผลของการใช้แม่แบบหนังสือเล่มที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้าน
ความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปริญญาโท กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.
- คุชฎี ทรัพย์บำรุง. ผลการใช้บทบาทสมมติเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดรางบัว กรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท.
กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529.
อัดสำเนา.
- นพพร แหม่มแสง. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างนักเรียนที่ได้รับการสอน 3 วิธี : วิธีสอนแบบปกติ วิธีสอน
แบบการเรียนรอบรู้ และวิธีสอนแบบ PSI. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2530. อัดสำเนา.
- นาดยา ภัทรแสงไทย. ยุทธวิธีการสอนสังคมศึกษา. สำนักพิมพ์ไอดีเอ็นเอสไตร์ กรุงเทพฯ,
2525.
- นิตม ตั้งคพิภพ. การเปรียบเทียบบุคลิกภาพ ความเกรงใจ และความคิดสร้างสรรค์ของ
นักเรียนวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวไทยและจีน. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2516. อัดสำเนา.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. การทดสอบแบบอิงเกณฑ์ : แนวคิดและวิธีการ. กรุงเทพฯ :
ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2526.

- บุญนาค ตี๋กุล. แนวทางการสอนวิชาสังคมศึกษา. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร
วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม, 2532.
- บุญมา ยิสาร. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องลำดับและอนุกรมโดยวิธีสอน
แบบ PSI. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.
- ประนอม เดชชัย. นวัตกรรมการเรียนการสอนและแนวปฏิบัติสังคมศึกษา. เชียงใหม่ :
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2531.
- ประภัสสร ไชยชนะใหญ่. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรับผิดชอบของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมโดยการใช้ชุดการสอนมินิคอร์สคู่มือครู.
ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2529. อัดสำเนา.
- เปื้อง กุญท. เทคนิคการเขียนบทเรียนโปรแกรม. กรุงเทพฯ : ภาควิชาเทคโนโลยี
ทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519.
- ผาณิต เพชรจรัส. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเจตคติต่อวิชาภาษาไทยและความ
รับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยการสอนแบบซินเคเคกับการสอน
ตามคู่มือครู. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.
- ยุพา อานันทสิทธิ์. การศึกษาผลการสอนแบบสืบสวนสอบสวนในวิชาวิทยาศาสตร์ที่มีความคิด
แบบสืบสวน ความถนัดทางการเรียน และความรู้สึกรับผิดชอบ. ปรินิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2515. อัดสำเนา.
- ยูเนสโก. คู่มือการสอนสังคมศึกษา ภาค 1. แปลจาก UNESCO Handbook for the
Teaching of Social Studies โดย อับสร มีสิงห์. พิมพ์ครั้งที่ 1.
กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2534.
- ลาวัณย์ วิทยาวัฑกุล. การสอนสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยม. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพฯ : ศึกษาพร, 2531.

วัฒนา สิงห์สัมฤทธิ์. การสร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความรับผิดชอบสำหรับนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในจังหวัดยะลา. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.

วารินทร์ ม่วงสุวรรณ. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูรูปแบบให้ความรักและแบบควบคุม

ความเอื้อเฟื้อและวินัยทางสังคม. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัย

วิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2517. อัดสำเนา.

วิชัย คิสสระ. การพัฒนาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533.

วิชาการ, กรม. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521, มัธยมศึกษาตอนปลาย

พ.ศ. 2524 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ,

2533. อัดสำเนา.

สงบ ลักษณะ. "แนวคิดนานาประการในการจัดการเรียนการสอนเชิงกระบวนการ,"

สารพัฒนาหลักสูตร. 10 : 104 ; มกราคม - มีนาคม, 2534.

สมัคร ไวยขุนทด. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความ

สนใจในวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยการสอนแบบระบบ

การสอนส่วนบุคคลกับการสอนตามคู่มือครูของ สสวท. ปรินิพนธ์ กศ.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

สมบุญ ชิตพงศ์. เทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา. สำนัก

ทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,

2523.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. "การกำหนดเกณฑ์การประเมินผล," เอกสารการอบรมวิจัย, ปฏิบัติการ

ครั้งที่ 6. กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, เอกสาร

หมายเลข 12 : 1 - 5, 2526.

- สัญญา สัญญาวัฒน์. การพัฒนาคุณภาพประชากรไทย. กรุงเทพฯ : แพรววิทยา, 2514.
- สุโท เจริญสุข. "ข้อคิดพัฒนาคนให้มีความรับผิดชอบ," แนะแนว. 96 : 45 - 51 ; ธันวาคม 2527 - มกราคม 2528.
- สุดใจ เหล่าสุนทร. "การศึกษาเพื่ออาชีพในโรงเรียนมัธยม," เอกสารวิจัยส่วนบุคคลในลักษณะวิชาจิตวิทยา. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2510.
- สุปราณี ศรีใสคำ. การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ ความรับผิดชอบและความสนใจในการเรียน การอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดยใช้สื่อการเรียนกับการสอนตามคู่มือครู. ปรินุณานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.
- สุรพล วัฒนวิทย์กิจ. การสอบแบบ PSI. ม.ป.ท., ม.ป.ป. เอกสารอัดสำเนา.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- เสริม จันทวี. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยการสอนแบบระบบการสอนส่วนบุคคลกับการสอนตามปกติ. ปรินุณานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.
- อภิสิทธิ์ วงษา. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกรับผิดชอบ การปรับตัวและลักษณะความเป็นผู้นำ. ปรินุณานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2517. อัดสำเนา.
- อรทัย ไสภา. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนและเรียนตามคู่มือ. ปรินุณานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.
- อังคณา สายยศ. "การเขียนข้อสอบอิงเกณฑ์," วารสารวัดผลการศึกษา. 4(3) 25 - 36; มกราคม - เมษายน 2526.

- อัปสร มีสิงห์. "บทบาทของครูหลักสูตรฉบับปรับปรุง," สารพัฒนาหลักสูตร. 10 : 104 ;
มกราคม - มีนาคม, 2534.
- อุไร คลยเกษม. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษและความรับผิดชอบ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนตามแผนภูมิกิจกรรมกับการสอนตาม
คู่มือครู. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.
- เอนกกุล กรีนแสง. "การสอนเป็นรายบุคคล," ศรีนครินทรวิโรฒ พิชญโลก. 4(1) :
73 - 82 ; เมษายน - กรกฎาคม 2521.
- อรพรรณ พรลีมา, ดร. เทคโนโลยีทางการสอน. ไอ. เอส. ฟรินตังเฮาส์ กรุงเทพฯ,
2530.
- Billue, Joyce Smithwick, Ed.D. "Feasibility of the Personalized
System of Instruction as an alternative Model in Nursing
Education," Dissertation Abstracts International. 47(04):
1167 : October, 1986.
- Corbin, John Hiron, Ed.D. "A Study of Effects of Persistence and
Nonpersistence in Mastery Learning PSI Remedial English in
a two - year College," Dissertation Abstracts International.
46(11) : 3231 - A ; May, 1986.
- Drake, and Mary Anne, Ph.D. "The Effects of the traditional Lecture
Method of Instruction and the Personalized System of
Instruction on Acquisition and Retention of Knowledge in a
College Nutrition Class," Dissertation Abstracts International.
48(10) : 2524 - A ; April, 1988.
- Education," Dissertation Abstracts International. 47(04) :
1167 ; October, 1986.
- Fan, Chung Teh. Item Analysis Table. New Jersey : Education
Testing Service Princeton, 1959.
- Hurlock, Elizabeth B. Adolescent Development. 3rd ed. New York :
McGraw - Hill Book Company, 1976.
- Keller, Fred S. and Gilmour J. Sherman. The Keller Plan Handbook.
W.A. Benjamin, Inc., 1974.
- Kulik, J.A., Kulike Chen - Lin and Cartmichael Kevin. "The Keller
Plan in Teaching," Since. 183 : 379 - 383 ; February 1, 1974.

Peck, R.F. and R.J.Havighurst. Child Development and Personality.
New York : John Willey & Sons, Inc., 1963.

Quintana - Hernandez, Pedro Alberto, Ph.D. "An Approach to a combined Model of insturction using the Personalized System of Instruction and Computer - Assisted Instruction in a course in Automatic Process Control," Dissertation Abstracts International. 48(5) : 1106 - A ; November, 1987.

Wilson, J. "Moral Education and the Curriculum," in Taylor (edit) Progress and Problems in Moral Edcation. Slaugh : National Foundation for Education Research. 1975.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

1. ค่าความยากง่าย (P) ค่าอำนาจจำแนก (B) ของแบบทดสอบประจำหน่วยการเรียนรู้
2. ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
วิชาสังคมศึกษา
3. ค่าอำนาจจำแนก (t) ของแบบทดสอบวัดความรับผิดชอบต่อน้ำที่ทำการงาน
4. คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
5. คะแนนความรับผิดชอบต่อน้ำที่ทำการงานของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตาราง 8 แสดงค่าความยากง่าย (P) ค่าอำนาจจำแนก (B) ของแบบทดสอบประจำหน่วย
การเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ส.306

ชุดที่	ข้อ	หน่วยการเรียนรู้ที่ 1		หน่วยการเรียนรู้ที่ 2		หน่วยการเรียนรู้ที่ 3	
		P	B	P	B	P	B
1	1	.93	.29	.93	.80	.73	.26
	2	.90	.62	.83	.36	.70	.23
	3	.86	.59	.86	.32	.63	.44
	4	.83	.55	.80	.24	.76	.27
	5	.90	.25	.90	.40	.83	.38
	6	.80	.51	.80	.48	.83	.09
	7	.96	.33	.73	.40	.86	.13
	8	.70	.40	.76	.44	.73	.55
	9	.76	.48	.83	.52	.86	.42
	10	.53	.22	.70	.36	.70	.50
2	1	.93	.50	.93	.33	.73	.16
	2	.86	.71	.86	.45	.83	.52
	3	.73	.26	.90	.50	.76	.44
	4	.70	.51	.86	.66	.86	.56
	5	.83	.67	.83	.62	.83	.28
	6	.73	.30	.83	.20	.73	.40
	7	.70	.23	.86	.25	.83	.32
	8	.83	.38	.90	.24	.73	.64
	9	.80	.34	.73	.16	.80	.48
	10	.76	.59	.80	.41	.76	.20

ตาราง 9 แสดงความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ส.306

ข้อ	p	r	ข้อ	p	r	ข้อ	p	r
1	.75	.30	18	.42	.39	35	.52	.39
2	.43	.44	19	.20	.28	36	.61	.35
3	.30	.40	20	.34	.40	37	.61	.40
4	.52	.48	21	.66	.36	38	.70	.23
5	.60	.29	22	.29	.48	39	.49	.28
6	.34	.32	23	.35	.55	40	.34	.47
7	.62	.28	24	.46	.29	41	.76	.29
8	.34	.41	25	.34	.30	42	.50	.41
9	.55	.35	26	.26	.24	43	.48	.51
10	.30	.53	27	.76	.26	44	.47	.41
11	.44	.55	28	.39	.44	45	.68	.29
12	.63	.46	29	.40	.38	46	.28	.46
13	.51	.43	30	.70	.25	47	.61	.32
14	.20	.35	31	.51	.27	48	.76	.25
15	.74	.21	32	.80	.41	49	.33	.39
16	.71	.29	33	.80	.30	50	.41	.38
17	.61	.49	34	.58	.21			

ตาราง 10 แสดงค่าอำนาจจำแนก (t) ของแบบทดสอบวัดความรับผิดชอบต่อน้ำที่ทำงาน

ข้อ	t	ข้อ	t	ข้อ	t
1	5.30	11	3.61	21	4.44
2	4.68	12	5.00	22	4.49
3	5.53	13	4.21	23	5.33
4	2.28	14	3.29	24	4.00
5	8.00	15	4.25	25	7.33
6	6.00	16	2.75		
7	4.63	17	2.60		
8	4.80	18	3.52		
9	6.44	19	3.50		
10	5.33	20	4.44		

ตาราง 11 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

คนที่	กลุ่มทดลอง			กลุ่มควบคุม		
	ก่อนสอน	หลังสอน	ผลต่าง	ก่อนสอน	หลังสอน	ผลต่าง
1	26	38	12	22	32	10
2	31	38	7	29	41	12
3	28	38	10	33	42	9
4	33	43	10	33	35	2
5	32	39	7	23	31	8
6	37	42	5	25	30	5
7	28	38	10	18	36	18
8	20	39	19	34	42	8
9	31	43	12	27	36	9
10	26	43	17	19	29	10
11	26	40	14	26	35	9
12	28	44	18	29	40	11
13	27	38	11	30	38	8
14	22	40	18	25	35	10
15	32	40	8	25	31	6
16	26	37	11	31	40	9
17	23	36	13	22	30	8
18	31	38	7	26	35	9
19	26	39	13	20	29	9
20	33	38	5	23	32	9

ตาราง 11 (ต่อ)

คนที่	กลุ่มทดลอง			กลุ่มควบคุม		
	ก่อนสอน	หลังสอน	ผลต่าง	ก่อนสอน	หลังสอน	ผลต่าง
21	20	40	20	23	35	12
22	21	40	19	31	39	8
23	27	42	15	23	27	7
24	31	42	11	25	37	12
25	26	40	14	20	33	13
26	17	41	24	19	30	11
27	27	38	11	22	38	16
28	19	37	18	17	28	11
29	26	35	9	20	31	11
30	20	36	16	30	40	10
31	31	38	7	16	31	15
32	29	39	10	21	39	18
33	27	39	12	24	36	12
34	21	40	19	20	30	10
35	31	41	10	18	32	14

ตาราง 12 คะแนนความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

คนที่	กลุ่มทดลอง			กลุ่มควบคุม		
	ก่อนสอน	หลังสอน	ผลต่าง	ก่อนสอน	หลังสอน	ผลต่าง
1	66	68	2	57	58	1
2	63	62	-1	61	65	4
3	57	57	-	74	74	-
4	71	71	-	64	68	4
5	62	64	2	62	64	2
6	58	64	5	59	62	3
7	58	59	1	73	73	-
8	59	63	4	69	74	5
9	60	62	2	58	60	2
10	71	75	4	67	65	-2
11	64	64	-	50	57	7
12	58	59	1	62	62	-
13	58	53	-3	73	74	1
14	70	74	4	52	54	2
15	65	73	8	66	67	1
16	64	66	2	61	62	1
17	59	56	-3	61	61	-
18	59	58	-1	59	57	-2
19	67	71	4	62	61	-1

ตาราง 12 (ต่อ)

คนที่	กลุ่มทดลอง			กลุ่มควบคุม		
	ก่อนสอน	หลังสอน	ผลต่าง	ก่อนสอน	หลังสอน	ผลต่าง
20	60	70	10	57	60	3
21	62	70	8	61	61	-
22	66	73	7	62	65	3
23	58	58	-	68	72	4
24	52	53	1	73	73	-
25	61	69	8	64	65	1
26	60	64	4	60	62	2
27	49	51	2	58	60	2
28	65	69	4	52	50	-2
29	64	73	9	49	50	1
30	63	71	8	58	60	2
31	60	63	3	59	61	2
32	50	56	6	61	61	-
33	61	68	7	62	64	2
34	62	66	4	64	66	2
35	62	68	6	66	69	3

ภาคผนวก ข

1. แบบทดสอบประจำหน่วยการเรียนรู้
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา
3. แบบทดสอบวัดความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน

แบบทดสอบวิชา ส.306 (ประเทศของเรา 4)

ประจำหน่วยการเรียนรู้ที่ 1. (ชุดที่ 1)

- คำสั่ง
1. ข้อสอบมี 10 ข้อ (เวลา 10 นาที) นักเรียนต้องทำให้ได้ตั้งแต่ 8 ข้อขึ้นไป
จึงจะถือว่าผ่าน
 2. เมื่อนักเรียนสอบผ่านแล้ว จึงจะได้เรียนเนื้อหาใหม่ในหน่วยการเรียนรู้ต่อไป
 3. ถ้านักเรียนสอบไม่ผ่านให้นักเรียนกลับไปศึกษาเนื้อหาเดิม แล้วมาขอทดสอบใหม่
ซึ่งจะเป็นข้อสอบชุดที่ 2
-

จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. เหตุใดหัวเมืองขึ้นนอกจึงให้พระราชวงศ์หรือขุนนางเป็นผู้สำเร็จราชการ?
 1. มีการปกครองคล้ายราชธานี
 2. ต้องการขยายพระราชอำนาจ
 3. ไม่มีใครอยากออกไปอยู่ไกล ๆ
 4. เป็นแหล่งฝึกการปกครองของพระราชวงศ์
 5. อยู่ห่างไกลราชธานี จึงต้องให้คนที่ไว้ใจได้ไปปกครอง

ให้นักเรียนใช้คำตอบต่อไปนี้ตอบคำถามข้อ 2 - 4

1. หัวหน้าฝ่ายพลเรือน
 2. หัวหน้าฝ่ายทหาร
 3. ดูแลหัวเมืองฝ่ายเหนือ
 4. ดูแลหัวเมืองฝ่ายใต้
 5. ดูแลหัวเมืองชายทะเลฝั่งตะวันออก
2. การปกครองส่วนกลาง "สมุหนายก" ทำหน้าที่อะไร?
 3. การปกครองส่วนภูมิภาค "พระคลัง" ทำหน้าที่อะไร?
 4. การปกครองส่วนภูมิภาค "สมุหพระกลาโหม" ทำหน้าที่อะไร?

5. ทวาย มะริด ตะนาวศรี เป็นหัวเมืองประเทศราชที่สำคัญอย่างไร?
 1. เป็นเมืองหน้าด่านของไทย
 2. พม่าใช้เป็นเส้นทางรวบรวมทัพ
 3. เป็นเมืองที่ชนชาติมอญอาศัยอยู่
 4. เป็นแหล่งที่มีทรัพยากรธรรมชาติมาก
 5. เป็นเมืองท่าชายฝั่งทะเลตะวันออก

6. รัชกาลที่ 1 ทรงชำระและแก้ไขกฎหมายแล้วนำมาคัดลอกใหม่คือ กฎหมายฉบับใด?
 1. กฎหมายตราสามดวง
 2. กฎหมายตราดวงแก้ว
 3. กฎหมายฉบับหลวง
 4. กฎหมายตราขี้ผึ้ง
 5. กฎหมายตราแก้วสามประการ

7. สถาปัตยกรรมใดที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญทางการค้ากับต่างประเทศในสมัยรัชกาลที่ 3?
 1. ยักษ์วัดโพธิ์
 2. พระแก้วมรกต
 3. ยักษ์วัดพระแก้ว
 4. พระปรางค์วัดอรุณ
 5. เรือสำเภาวัดยานนาวา

8. ข้อความใดต่อไปนี้ หมายถึง ระบบเจ้าภาษีนายอากร?
 1. พระคลังสินค้า
 2. การประมูลรายได้
 3. จ่ายเงินแทนแรงงาน
 4. เพมาจ่ายภาษีให้กับรัฐ
 5. การเก็บภาษีเป็นเงิน

9. ในสมัยรัชกาลที่ 1 ต้องมีการทำสังคายนาพระไตรปิฎก เพราะเหตุใด?
 1. เพื่อเป็นระเบียบปฏิบัติสำหรับพระสงฆ์
 2. เพื่อรวบรวมพระไตรปิฎกจากหลายแห่ง
 3. เพราะไม่เคยทำสังคายนาพระไตรปิฎกมาก่อน
 4. เพื่อแสดงให้เห็นว่าเป็นประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนา
 5. เพื่อเป็นการรวบรวมคำสอนทางพระพุทธศาสนาให้ถูกต้อง

10. เมื่อมองโดยภาพรวมแล้ว เศรษฐกิจในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเป็นอย่างไร?
 1. มีรายได้ด้านเดียวคือการค้า
 2. เสี่ยงต่อการค้ากับประเทศคู่ค้า
 3. เศรษฐกิจถูกกีดกันจากภายนอก
 4. สภาพเศรษฐกิจอยู่ในช่วงของการฟื้นฟู
 5. มีรายได้มั่นคงเพราะการค้าเจริญรุ่งเรือง

4. เหตุใดกรมท่าจึงมีบทบาทต่อหัวเมืองชายทะเลฝั่งตะวันออก?
 1. คอยดูแลข้าศึกโจมตีทางทะเล
 2. เป็นท่าเรือมีเรือสินค้ามาก
 3. เป็นแหล่งขนถ่ายสินค้า
 4. เป็นศูนย์กลางการค้า
 5. เป็นโกดังเก็บสินค้า

5. ข้อความใดต่อไปนี้ จึงจะถือว่ามีฐานะเป็นเมืองประเทศราช?
 1. มีกษัตริย์ปกครองตนเอง
 2. ส่งพระราชวงศ์ไปปกครอง
 3. เป็นประเทศที่อยู่ห่างไกลราชธานี
 4. มีเจ้านายของประเทศราชเป็นตัวแทน
 5. ต้องถวายเครื่องราชบรรณาการและดอกไม้เงิน-ดอกไม้ทอง ทุก ๆ 3 ปี

6. จุดประสงค์สำคัญของการชำระแก้ไขกฎหมายสมัยรัชกาลที่ 1 คืออะไร?
 1. กฎหมายสมัยอยุธยาล้าสมัย
 2. กฎหมายสมัยอื่น ๆ ไม่เหมาะสม
 3. กฎหมายกระจัดกระจายไม่เป็นระเบียบ
 4. ให้เป็นระเบียบแบบแผนและเป็นธรรมแก่ราษฎร
 5. เพื่อรวบรวมกฎหมายสมัยต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน

7. "เจ้าสัว" คือสมณนามของเจ้านายพระองค์ใด?
 1. พระยาศรีพิพัฒน์
 2. พระยาศรีสุริยวงศ์
 3. กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์
 4. กรมพระราชวังบวรสถานมงคล
 5. สมเด็จพระยาตากษัตริย์ราชานุภาพ

8. ข้อความใดต่อไปนี้เป็นรายได้ภายในประเทศ?
1. ภาษีอากร
 2. ภาษีปากเรือ
 3. พระคลังสินค้า
 4. ภาษีสินค้าขาเข้า
 5. ภาษีสินค้าขาออก
9. เพราะเหตุใดจึงใช้เรียกผู้ที่ทำหน้าที่เผยแผ่ศาสนาคริสต์ว่า "หมอสอนศาสนา"?
1. บาดหลวงเป็นหมอ
 2. หมอเป็นผู้เผยแผ่ศาสนา
 3. ต้องการสอนเฉพาะคนไข้
 4. มีบทบาทในการรักษาผู้ป่วย
 5. ต้องการเผยแผ่ศาสนาให้กับหมอ
10. พระไตรปิฎกฉบับทองมีความสำคัญอย่างไร?
1. เป็นฉบับแรกของไทย
 2. เป็นฉบับที่เขียนด้วยภาษาสันสกฤต
 3. เป็นพระไตรปิฎกที่เขียนลงแผ่นทองคำ
 4. เป็นฉบับที่ได้แนวทางมาจากประเทศอินเดีย
 5. เป็นแม่แบบไว้สำหรับตรวจสอบพระไตรปิฎกฉบับอื่น ๆ

แบบทดสอบวิชา ส.306 (ประเทศของเรา 4)

ประจำหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 (ชุดที่ 1)

- คำสั่ง
1. ข้อสอบมี 10 ข้อ (เวลา 10 นาที) นักเรียนต้องทำให้ได้ตั้งแต่ 8 ข้อขึ้นไป
จึงจะถือว่าผ่าน
 2. เมื่อนักเรียนสอบผ่านแล้ว จึงจะได้เรียนเนื้อหาใหม่ในหน่วยการเรียนรู้ต่อไป
 3. ถ้านักเรียนสอบไม่ผ่านให้นักเรียนกลับไปศึกษาเนื้อหาเดิม แล้วมาขอทดสอบใหม่
ซึ่งจะเป็นข้อสอบชุดที่ 2
-

จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. เหตุใดจีนจึงมีความสัมพันธ์กับไทยทางการค้าขายมากที่สุด
 1. จีนมีสินค้าคุณภาพดี
 2. มีชาวจีนในไทยมาก
 3. เป็นคนขยันทำงานหนัก
 4. จีนเน้นทำการค้าขายมาก
 5. จีนมีเรือสำเภาพร้อมที่จะบรรทุกสินค้ามาค้าขายมากที่สุด
2. ใน "สงครามเก้าทัพ" แม้ว่าไทยมีกำลังน้อยแต่สามารถรบชนะพม่าได้ เพราะเหตุใด?
 1. ใช้วิธีดักขุมโจมตี
 2. พม่าเกิดน้ำท่วมใหญ่
 3. ล้อมทัพพม่าไว้จนอดอยาก
 4. ใช้เสียงโห่ร้องดังก้องเหมือนมีคนมาก
 5. พม่าเกิดสงครามกลางเมืองจึงเลิกทัพไปเอง

3. สาเหตุที่ทำให้ไทยและญวน ทาส่งครามกัน คือเรื่องใด?
 1. มีการฉีพาทเรือขายแคน
 2. ไทยต้องการญวนไว้ในอำนาจ
 3. ญวนเข้าแทรกแซงลาวและเขมร
 4. ญวนต้องการลาวและเขมรไว้ในอำนาจ
 5. ญวนไกรธที่ไทยมีอิทธิพลเหนือลาวและเขมร
4. "ล้านนา" มีความสำคัญกับไทยอย่างไร?
 1. เป็นเมืองหน้าด่านของไทย
 2. เป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญ
 3. เป็นแหล่งค้าขายผ่านไปสู่ลาว
 4. มีความสำคัญด้านประเพณีและวัฒนธรรม
 5. ช่วยไทยสู้รบพม่าเพื่อป้องกันอาณาเขตทางเหนือ
5. เมืองประเทศราชของไทยส่วนใหญ่ต่อมาเป็นอาณานิคมของชาติใด?
 1. สหรัฐ-อังกฤษ
 2. อังกฤษ-โปรตุเกส
 3. ฝรั่งเศส-อังกฤษ
 4. เยอรมัน-ฝรั่งเศส
 5. โปรตุเกส-เยอรมัน
6. สาเหตุที่ทำให้อังกฤษหันความสนใจมาทางเอเซียตะวันออกเฉียงใต้คือข้อความใด?
 1. แสวงหาอาณานิคม
 2. หาเส้นทางเดินเรือใหม่
 3. ต้องการหาแหล่งระบายสินค้า
 4. ต้องการเมืองท่าเพื่อเป็นที่จอดพักเรือสินค้า
 5. หาแหล่งทรัพยากรนำไปประเทศของตน

7. ผู้แทนของอังกฤษที่เข้ามาเจริญสัมพันธไมตรีกับไทยในสมัยรัชกาลที่ 3 คือใคร?
1. เฮนรี เบอร์นี
 2. ยอห์น ครอเฟิต
 3. เซอร์เจมส์ บรุค
 4. เซอร์ยอห์น เบาริง
 5. คาร์ลไฮส เคอ ซิลเวรา
8. วัตถุประสงค์ของชาติตะวันตกที่เข้ามาติดต่อกับไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น คืออะไร?
1. ทำการค้าขาย
 2. เผยแผ่ศาสนา
 3. แสวงหาอาณานิคม
 4. เป็นมิตรไมตรีต่อกัน
 5. เป็นแหล่งระบายสินค้า
9. สมัยรัชกาลที่ 4 สนธิสัญญาระหว่างไทยกับอังกฤษมีชื่อว่าอะไร?
1. สนธิสัญญาครอเฟิต
 2. สนธิสัญญาการค้า
 3. สนธิสัญญาเบอร์นี
 4. สนธิสัญญาเบาริง
 5. สนธิสัญญาแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม

10. สาเหตุสำคัญที่ทำให้รัชกาลที่ 4 ทรงยอมรับอารยธรรมตะวันตกคือข้อความใด?

1. ได้รับผลตอบแทนทางการค้า
2. ต้องการนำมาปรับปรุงประเทศ
3. เพื่อมีฐานะทัดเทียมอารยประเทศ
4. เกรงอิทธิพลของชาติจักรวรรดินิยม
5. เพื่อเป็นการถ่วงดุลย์อำนาจระหว่างกัน

แบบทดสอบวิชา ส.306 (ประเทศของเรา 4)

ประจำหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 (ชุดที่ 2)

- คำสั่ง
1. ข้อสอบมี 10 ข้อ (เวลา 10 นาที) นักเรียนต้องทำให้ได้ตั้งแต่ 8 ข้อขึ้นไป
จึงจะถือว่าผ่าน
 2. เมื่อนักเรียนสอบผ่านแล้ว จึงจะได้เรียนเนื้อหาใหม่ในหน่วยการเรียนรู้ต่อไป
-

จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. ตึกไทยกับพม่าครั้งใดที่สำคัญในสมัยรัชกาลที่ 1?
 1. ตึกกลาง
 2. สงครามเก้าทัพ
 3. ตึกพระเจ้ากรุงหงสาวดี
 4. ตึกพระเจ้าตะเบ็งชเวตี้
 5. สงครามกับพระเจ้าปะดุง
2. พม่ากับไทยเล็กเป็นคู่สงครามกันในสมัยรัชกาลที่ 3 เพราะเหตุใด?
 1. พม่ากำลังฟื้นฟูเศรษฐกิจ
 2. พม่ามีกรณีพิพาทกับอังกฤษ
 3. มีกรณีพิพาทเรื่องชายแดนพม่า
 4. เกิดสงครามกลางเมืองในพม่า
 5. พม่าเลิกรบไปเองเพราะเบื้อลักษณะภูมิประเทศ

3. ไทยมีการค้าเน้นนโยบายต่อประเทศราช อย่างไร?
 1. เกณฑ์ราชบุตรของประเทศราชมาใช้แรงงาน
 2. ต้องการรวมประเทศไว้ในอาณาเขต
 3. ไทยเข้าไปดำเนินการจัดการปกครอง
 4. ต้องการขยายตลาดการค้า
 5. ผูกมิตรไมตรีกัน
4. เมืองประเทศราชที่ไทยสามารถรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งในราชอาณาจักร คือเมืองใด?
 1. ล้านนา
 2. ล้านช้าง
 3. สิบสองปันนา
 4. มณฑลยูนนาน
 5. สิบสองจุไทย
5. ไทยยอมรับเป็นไมตรีกับโปรตุเกส เพราะเหตุใด?
 1. ถูกโปรตุเกสบีบบังคับ
 2. ไทยต้องการซื้ออาวุธ
 3. ไทยต้องการขายสินค้าให้โปรตุเกส
 4. ต้องการแลกเปลี่ยนสินค้าซึ่งกันและกัน
 5. โปรตุเกสให้การต้อนรับไทยเป็นอย่างดี
6. ไทยได้เปรียบในการหาสัญญาณับแรกกับอังกฤษในเรื่องใด?
 1. ให้เปลี่ยนแปลงระบบพระคลังสินค้า
 2. ไทยเข้าใจภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี
 3. อังกฤษทำตามข้อเสนอของไทยทุกอย่าง
 4. อังกฤษยอมให้ไทยซื้อสินค้าทุกอย่างตามต้องการ
 5. อังกฤษต้องการเปลี่ยนระบบการเก็บภาษีปากเรือเพียงอย่างเดียว

7. เซอร์เจมส์ บรูก เป็นทูตเจรจาขอแก้ไขสนธิสัญญา แต่ไทยไม่ยอม เขาได้ให้ข้อเสนออย่างไรกับอังกฤษ?
1. นโยบายเรือปืน
 2. นโยบายแข่งขัน
 3. นโยบายอ่อนข้อเข้าหากัน
 4. ตัดสัมพันธ์ทางการทูตกับไทย
 5. ไม่ส่งสินค้าตามที่ไทยต้องการ
8. เหตุใดไทยจึงไม่ยอมแก้ไขสนธิสัญญาตามที่เซอร์เจมส์ บรูก เสนอ?
1. อังกฤษเริ่มเอาเปรียบไทย
 2. ไทยไม่เข้าใจภาษาอังกฤษดีพอ
 3. อังกฤษไม่ยอมขายสินค้าที่ไทยต้องการ
 4. เพราะเซอร์เจมส์ บรูก แสดงกริยาก้าวร้าวต่อขุนนางไทย
 5. ไทยดำเนินนโยบายด้วยความระมัดระวังและรอบคอบยิ่งขึ้น
9. จากผลของสนธิสัญญาที่ไทยทำกับอังกฤษ สมัยรัชกาลที่ 4 มีผลต่อประเทศไทยอย่างไร?
1. อังกฤษยอมยกเกาะหมากให้ไทย
 2. ทำให้การค้าขายตัวอย่างรวดเร็ว
 3. ต้องเสียดินแดนบางส่วนให้กับอังกฤษ
 4. ต้องเสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขตให้อังกฤษ
 5. ได้รับความช่วยเหลือด้านการทหารจากอังกฤษ

10. รัชกาลที่ 4 ทรงยอมรับอารยธรรมตะวันตกเพราะเหตุใด?

1. ได้รับผลตอบแทนทางการค้า
2. ต้องการนำมาปรับปรุงประเทศ
3. เพื่อมีฐานะทัดเทียมอารยประเทศ
4. เกรงอิทธิพลของชาติจักรวรรดินิยม
5. เพื่อเป็นการถ่วงดุลย์อำนาจระหว่างกัน

แบบทดสอบวิชา ส.306 (ประเทศของเรา 4)

ประจำหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 (ชุดที่ 1)

- คำสั่ง
1. ข้อสอบมี 10 ข้อ (เวลา 10 นาที) นักเรียนต้องทำให้ได้ตั้งแต่ 8 ข้อขึ้นไป
จึงจะถือว่าผ่าน
 2. เมื่อนักเรียนสอบผ่านแล้ว จึงจะได้เรียนเนื้อหาใหม่ในหน่วยการเรียนรู้ต่อไป
 3. ถ้านักเรียนสอบไม่ผ่านให้นักเรียนกลับไปศึกษาเนื้อหาเดิม แล้วมาขอทดสอบใหม่
ซึ่งจะเป็นข้อสอบชุดที่ 2
-

จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. การทำสนธิสัญญาเบาริ่ง ในปี พ.ศ. 2398 มีผลอย่างไรต่อพระคลังสินค้า?
 1. พระคลังสินค้าถูกยกเลิก
 2. มีการขยายตัวของพระคลังสินค้า
 3. ยุบหน่วยงานบางส่วนในพระคลังสินค้า
 4. พระคลังสินค้าถูกกำหนดให้ซื้อสินค้าบางอย่างเท่านั้น
 5. พระคลังสินค้าสามารถซื้อสินค้าได้ตามความต้องการ
2. "หอรัษฎากรพิพัฒน์" ทำหน้าที่อะไร?
 1. ควบคุมดูแลงานก่อสร้างในพระบรมมหาราชวัง
 2. ควบคุมดูแลการค้าภายในประเทศ
 3. จัดเก็บพระไตรปิฎก
 4. จัดทำเงินพดด้วง
 5. จัดเก็บภาษีอากร

3. การจัดระบบเงินตราใหม่ ในสมัยรัชกาลที่ 5 ผลิตอนบัตรขึ้นใช้ยกเว้นธนบัตรชนิดใด?

1. 5 บาท
2. 20 บาท
3. 50 บาท
4. 100 บาท
5. 1000 บาท

4. จุดมุ่งหมายใดที่สำคัญของการศึกษาในระยะแรก?

1. ฝึกหัดคนเข้ารับราชการ
2. เน้นการมีอาชีพอย่างอิสระ
3. เพื่อให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
4. เพื่อส่งคนไปศึกษาต่อต่างประเทศ
5. เพื่อให้มีความรู้ทัดเทียมกับคนต่างชาติ

5. เหตุใดรัชกาลที่ 5 จึงทรงดำเนินนโยบายการเลิกทาสอย่างผ่อนผันและสุขุม?

1. ยังไม่มีหน่วยงานใดรองรับแรงงานทาสได้เพียงพอ
2. นายเงินและทาสยังคงต้องอาศัยซึ่งกันและกัน
3. คราพระราชบัญญัติไม่ทันตามกำหนด
4. ที่ดินทำกินไม่พอกับจำนวนทาส
- 5.เกรงจะเกิดจลาจลในหมู่ทาส

6. พระราชบัญญัติฉบับใดที่มีผลทำให้ระบบไพร่ถูกยกเลิก?

1. พระราชบัญญัติพิทักษ์เกษียณอายุลูกทาส ลูกไท พ.ศ. 2417
2. พระราชบัญญัติเกณฑ์ทหาร พ.ศ. 2448
3. ประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127
4. พระราชบัญญัติเลิกทาส ร.ศ. 124
5. พระราชบัญญัติการเกณฑ์แรงงาน พ.ศ. 2433

7. การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเรื่องใดที่มีผลต่อสังคมมากที่สุด?
 1. การเลิกระบบไพร่
 2. การให้เลิกกินหมาก
 3. การให้สวมเสื้อเข้าเฝ้า
 4. การยกเลิกตำแหน่งวังหน้า
 5. การเลิกประเพณีหมอบคลาน

8. ผลที่ไทยได้รับจากการแสวงหาอาณานิคมของชาติตะวันตกโดยตรง คืออะไร?
 1. ได้ดินแดนเพิ่มเติม
 2. ได้รับประโยชน์ทางด้านการค้า
 3. ได้ดินแดนที่เสียไปกลับคืนมา
 4. มีการปรับปรุงประเทศครั้งใหญ่
 5. อิทธิพลของวัฒนธรรมเข้ามามีบทบาทมากขึ้น

9. ข้อความใดต่อไปนี้เป็นค่านิยมของชาวตะวันตกที่ไทยควรรับมาไว้เป็นแบบอย่าง?
 1. เสรีภาพในการแต่งกาย
 2. การเห็นคุณค่าของงานมากกว่าตัวบุคคล
 3. วิयरุ่นชาย - หญิงมีนิตได้ตามความพอใจ
 4. การแข่งขันเพื่อความยิ่งใหญ่ของตระกูล
 5. เห็นความสำคัญทางวัฒนธรรมทางวัตถุมาก

10. "รักดีห้ามจ้าว รักชั่วห้ามเส้า" แสดงถึงค่านิยมของคนไทยในเรื่องใด?
 1. รักอิสระ
 2. ชอบความสนุก
 3. เคารพผู้อาวุโส
 4. นิยมงานก่อสร้าง
 5. เชื่อถือเรื่องผลของการกระทำ

แบบทดสอบวิชา ส.306 (ประเทศของเรา 4)

ประจำหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 (ชุดที่ 2)

- คำสั่ง
1. ข้อสอบมี 10 ข้อ (เวลา 10 นาที) นักเรียนต้องทำให้ได้ตั้งแต่ 8 ข้อขึ้นไป
จึงจะถือว่าผ่าน
 2. เมื่อนักเรียนสอบผ่านแล้ว จึงจะได้เรียนเนื้อหาใหม่ในหน่วยการเรียนรู้ต่อไป

จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. ปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้พ่อค้าต่างชาติเข้ามาลงทุนมากขึ้นคือเรื่องใด?
 1. ไทยขาดการลงทุน
 2. ต้องการสิ่งก่อสร้างเพิ่มขึ้น
 3. เจริญขยายตัวทางเศรษฐกิจ
 4. ระบบการค้าขยายตัวอย่างรวดเร็ว
 5. ไทยยอมให้สิทธิสภาพนอกอาณาเขตแก่คนในบังคับ
2. "โรงกษาปณ์" ผลิตเงินเหรียญแทนเงินพดด้วงตั้งแต่ในรัชกาลใด?
 1. รัชกาลที่ 3
 2. รัชกาลที่ 4
 3. รัชกาลที่ 5
 4. รัชกาลที่ 6
 5. รัชกาลที่ 7

3. "บุคคลิกย์" คือชื่อของอะไร?
 1. ธนาคารแห่งประเทศไทย
 2. ธนาคารออมสิน
 3. ห้องสมุดประชาชน
 4. สโมสรหนังสือ
 5. สมาคมนักเรียนเก่า

4. เหตุใดจึงกล่าวว่า "การศึกษาในระยะแรกอยู่ในวงจำกัด"?
 1. เพื่อให้ชาวต่างชาติเรียนภาษาไทยให้แตกฉาน
 2. ศึกษาเฉพาะพระราชวงศ์ และชนชั้นสูงเท่านั้น
 3. เน้นการเรียนรู้เฉพาะวิชาภาษาอังกฤษ
 4. ให้การศึกษาเฉพาะผู้ประกอบอาชีพ
 5. เรียนเฉพาะผู้ชาย

5. การปลดปล่อยทาสครั้งแรก คือ ทาสที่เกิดใน พ.ศ. ไດ?
 1. พ.ศ. 2411
 2. พ.ศ. 2417
 3. พ.ศ. 2421
 4. พ.ศ. 2432
 5. พ.ศ. 2433

6. การเลิกทาส และเลิกระบบไพร่ มีผลอย่างไรต่อราษฎร?
 1. ไม่มีที่อยู่อาศัย
 2. ไม่มีสิทธิเข้ารับราชการ
 3. ไม่รู้จักการประกอบอาชีพ
 4. ได้รับการศึกษาอย่างเต็มที่
 5. ประกอบอาชีพได้อย่างอิสระ

7. การรับวัฒนธรรมของชาติอื่นเข้ามาปะปนกับวัฒนธรรมไทยนี้มีลักษณะอย่างไร
 1. แก้ไข ปรับปรุง ให้ดีขึ้นกว่าเดิม
 2. รับเข้ามาเฉพาะวัฒนธรรมทางวัตถุ
 3. คัดแปลง ปรับปรุง ให้เหมาะกับวัฒนธรรมไทย
 4. รับเข้ามาโดยคงเอกลักษณ์วัฒนธรรมของชาติเดิมไว้
 5. รับวัฒนธรรมที่กลมกลืนกับวัฒนธรรมไทยเท่านั้น

8. สิ่งก่อสร้างใดต่อไปนี้ เป็นผลจากอิทธิพลของอารยธรรมตะวันตก?
 1. วัดเบญจมบพิตร
 2. พระที่นั่งบรมพิมาน
 3. พระบรมมหาราชวัง
 4. พระที่นั่งอนันตสมาคม
 5. วัดพระศรีรัตนศาสดาราม

9. การที่คนไทยมักถือตนเป็นใหญ่ ทำให้เกิดผลอย่างไรต่อสังคม?
 1. ไม่ช่วยกันรักษาสาธารณสมบัติ
 2. ไม่ยอมรับวัฒนธรรมของชาติอื่น
 3. ไม่ยอมรับความช่วยเหลือของผู้อื่น
 4. เกิดความไม่สามัคคีในหมู่พวกพ้อง
 5. ผู้อาวุโสไม่ยอมรับฟังความเห็นของผู้เยาว์

10. ข้อความใดต่อไปนี้ เป็นค่านิยมของชาวชนบทที่ควรปรับปรุงแก้ไข?
 1. น้ำขึ้นให้รีบตัก
 2. ตำนน้ำพริกละลายแม่น้ำ
 3. ชี้อกินไม่หมด คดกินไม่นาน
 4. ใครมาถึงเรือนชานให้ต้อนรับ
 5. อยู่บ้านทำอย่างหนึ่งสุดท้าย ปั่นวัวปั่นควายให้ลูกท่านเล่น

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

วิชา สังคมศึกษา (ส.306) ประวัติศาสตร์สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

- คำชี้แจง
1. ข้อสอบมี 50 ข้อ (เวลา 50 นาที) 50 คะแนน
 2. ห้ามนักเรียนเขียนหรือทำเครื่องหมายใด ๆ ในข้อสอบ
 3. ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียวเท่านั้น

-
1. การสร้างบ้านเมือง หลังจากที่ย้ายราชธานีมาอยู่กรุงเทพฯ ยึดถือตามแบบในสมัยใด?
 1. สมัยสุโขทัย
 2. สมัยอยุธยา
 3. สมัยอยุธยาตอนปลาย
 4. สมัยกรุงธนบุรี
 5. สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น
 2. รูปแบบการปกครองสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเป็นไปตามแบบอย่างใดที่พระมหากษัตริย์พระองค์ใดทรงวางรากฐานไว้?
 1. พระนารายณ์มหาราช
 2. พระนเรศวรมหาราช
 3. พระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ
 4. พ่อขุนรามคำแหงมหาราช
 5. สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ

3. เมื่อมีการสร้างเมืองหลวงใหม่ เพราะเหตุใดจึงสร้างพระบรมหาราชวังก่อนสิ่งอื่น?

1. กฎมณเฑียรบาลบังคับ
2. ตามธรรมเนียมปฏิบัติกันมา
3. เป็นที่อยู่ของพระบรมวงศานุวงศ์
4. พระราชวังเป็นที่อยู่ของสมมติเทพ
5. พระราชวังเป็นศูนย์กลางการปกครอง

4. เหตุใดจึงตั้งตำแหน่งสมุหนายกและสมุหกลาโหมให้มีอำนาจเท่าเทียมกัน?

1. บัองกันการรุกรานจากภายนอก
2. เพื่อให้ถ่วงดุลย์อำนาจซึ่งกันและกัน
3. เพื่อความเสมอภาคของทหารและพลเรือน
4. ต้องการแยกอำนาจออกจากกันโดยเด็ดขาด
5. เป็นการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของพระมหากษัตริย์

5. เหตุใดหัวเมืองชั้นนอก จึงให้พระราชวงศ์หรือขุนนางเป็นผู้สำเร็จราชการ?

1. ไม่มีใครอยากออกไปอยู่ไกล ๆ
2. ต้องการขยายพระราชอาณาเขต
3. มีการปกครองคล้ายในราชธานี
4. เป็นแหล่งฝึกการปกครองของพระราชวงศ์
5. เป็นเมืองที่อยู่ห่างไกล จึงต้องดูแลต่างพระเนตรพระกรรณ

6. กฎหมายใดที่ชำระแก้ไขแล้วนำมาคัดลอกใหม่ในสมัยรัชกาลที่ 1?

1. กฎมณเฑียรบาล
2. กฎจารีตนครบาล
3. กฎหมายฉบับหลวง
4. กฎหมายตราสามดวง
5. กฎหมายพระธรรมนูญ

7. ปัจจัยใดที่เอื้ออำนวยในการพัฒนาชาติในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น?

1. การจัดเก็บภาษี
2. ระบบพระคลังสินค้า
3. ระบบเจ้าภาษีนายอากร
4. ระบบการค้าที่เจริญรุ่งเรือง
5. การว่างเว้นจากสงครามเป็นเวลานาน

8. สิ่งใดเป็นรายได้ภายในประเทศ?

1. ภาษีอากร
2. ภาษีปากเรือ
3. พระคลังสินค้า
4. ภาษีสินค้าขาเข้า
5. ภาษีสินค้าขาออก

9. เหตุใดจีนจึงมีความสัมพันธ์กับไทยทางด้านการค้าขายมากที่สุด?

1. จีนมีสินค้าคุณภาพดี
2. จีนเป็นชาติที่ทำมาหากินขยันขันแข็ง
3. จีนถนัดทำการค้าขายทางเรือซึ่งสะดวกที่สุด
4. จีนแดนไม่ติดต่อกันจึงไม่ทำให้เกิดปัญหาชายแดน
5. จีนมีเรือสำเภาพร้อมที่จะบรรทุกสินค้ามาค้าขายมากที่สุด

10. ศึกษาเกี่ยวกับพม่าครั้งใดสำคัญในสมัยรัชกาลที่ 1?

1. ศักถลา
2. ศักจาปาศักดิ์
3. สงครามเก้าทัพ
4. ศักเมืองเวียงจันทน์
5. ศักพระเจ้ากรุงหงสาวดี

11. พม่ากับไทยเล็กเป็นคู่สงครามกันในสมัยรัชกาลที่ 3 เพราะเหตุใด?

1. พม่ามีกรณีพิพาทกับอังกฤษ
2. เกิดสงครามกลางเมืองในพม่า
3. พม่ามีกรณีพิพาทเรื่องชายแดนกับจีน
4. ไทยมีปัญหาการทำสนธิสัญญากับอังกฤษ
5. พม่าทำสงครามแย่งชิงดินแดนกับชาตินมอญ

12. ล้านนามีความสำคัญกับไทยอย่างไร?

1. เป็นเมืองหน้าด่านของไทย
2. เป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญ
3. เป็นแหล่งค้าขายผ่านไปสู่อลาว
4. มีความสำคัญด้านประเพณีและวัฒนธรรม
5. ช่วยไทยสู้รบพม่า เพื่อป้องกันอาณาเขตทางเหนือ

13. จังหวัดที่เคยเป็นประเทศราชของไทยมาก่อน คือจังหวัดใด?

1. แม่ฮ่องสอน
2. เชียงใหม่
3. อุตรดิตถ์
4. กาญจนบุรี
5. ระนอง

14. เมืองประเทศราชของไทยส่วนใหญ่ต่อมาเป็นอาณานิคมของชาติใด?

1. สเปน - เยอรมัน
2. สหรัฐ - โปรตุเกส
3. โปรตุเกส - สเปน
4. อังกฤษ - ฝรั่งเศส
5. ฝรั่งเศส - โปรตุเกส

15. สาเหตุสำคัญใดที่ไทยยอมรับเป็นไมตรีกับโปรตุเกส?
1. ไทยต้องการซื้ออาวุธ
 2. ถูกโปรตุเกสบีบบังคับ
 3. ไทยต้องการขายสินค้าให้โปรตุเกส
 4. โปรตุเกสให้การต้อนรับไทยอย่างดี
 5. ต้องการแลกเปลี่ยนสินค้าซึ่งกันและกัน
16. กรณีใดแสดงถึงความเสมอภาคทางการค้าระหว่างไทยกับอังกฤษ?
1. ไทยเสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขต
 2. ไทยกำหนดชนิดของสินค้าเข้า - ออกได้
 3. ไทยจะซื้อหรือไม่ซื้อสินค้าจากอังกฤษก็ได้
 4. อังกฤษสามารถกำหนดราคาสินค้าได้ตามคุณภาพ
 5. ไทยสามารถลงโทษคนในบังคับอังกฤษด้วยกฎหมายไทยได้
17. เซอร์เจมส์ บรูก เป็นทูตเจรจาขอแก้ไขสนธิสัญญา แต่ไทยไม่ยอม เขาได้ให้ข้อเสนออย่างไรกับอังกฤษ?
1. นโยบายเรือปืน
 2. วิธีการแข่งขัน
 3. ให้กลับมาเจรจาอีกครั้ง
 4. ตัดสัมพันธ์ทางการทูตกับไทย
 5. ไม่ส่งสินค้าตามที่ไทยต้องการ

18. เหตุใดจึงเรียกผู้ที่ทำหน้าที่เผยแผ่ศาสนาคริสต์ว่า "หมอสอนศาสนา"?
1. บาดหลวงเป็นหมอ
 2. หมอเป็นผู้เผยแผ่ศาสนา
 3. ต้องการสอนคนไข้โดยเฉพาะ
 4. มีบทบาทในการรักษาผู้เจ็บป่วย
 5. ต้องการเผยแผ่ศาสนาให้กับหมอ
19. สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น บุคคลใดที่มีส่วนในการนำอารยธรรมตะวันตกเข้ามาเผยแพร่มากที่สุด?
1. พ่อค้า
 2. มิชชันนารี
 3. นักการทูต
 4. ครูสอนภาษาอังกฤษ
 5. ครอบครัวของนักการทูต
20. สนธิสัญญาระหว่างไทยกับอังกฤษในสมัยรัชกาลที่ 3 ส่วนใหญ่เป็นสนธิสัญญาในเรื่องใด?
1. การค้าขาย
 2. การเรียกร้องดินแดน
 3. การช่วยเหลือด้านการศึกษา
 4. การช่วยเหลือด้านการทหาร
 5. การส่งผู้เชี่ยวชาญมาช่วยเหลือ

21. ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีความมั่งคั่งในด้านการค้ามากที่สุด ในรัชกาลใด?
1. รัชกาลที่ 1
 2. ช่วงปลายสมัยรัชกาลที่ 1
 3. รัชกาลที่ 2
 4. รัชกาลที่ 3
 5. รัชกาลที่ 4
22. ในระยะที่ไทยกำลังปรับปรุงประเทศ ชาติใดที่ทำการขยายอิทธิพลเข้ามาคุกคามประเทศไทย?
1. จีน ญี่ปุ่น
 2. อังกฤษ สเปน
 3. อังกฤษ ฝรั่งเศส
 4. สเปน โปรตุเกส
 5. สหรัฐ โปรตุเกส
23. เหตุใดสมัยรัชกาลที่ 4 จึงได้ชื่อว่าเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง?
1. การยกเลิกระบบชนชั้นต่าง ๆ ในสังคม
 2. มีเงินใช้จ่ายในการพัฒนาประเทศอย่างเต็มที่
 3. อิทธิพลของชาติตะวันตกได้เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมาก
 4. ส่งเสริมให้ประชาชนเมื่ออิสระในการประกอบอาชีพทุก ๆ ด้าน
 5. ประเทศไทยได้เปลี่ยนรูปแบบการปกครองมาเป็นประชาธิปไตย

24. อารยธรรมตะวันตกเข้ามามีบทบาททางการเมือง การปกครองและวัฒนธรรมของไทยมากที่สุดใรัชกาลใด?
1. รัชกาลที่ 2
 2. รัชกาลที่ 3
 3. รัชกาลที่ 4
 4. รัชกาลที่ 5
 5. รัชกาลที่ 6
25. จุดประสงค์ใดที่สำคัญในการเสด็จประพาสต่างประเทศของรัชกาลที่ 5?
1. ไปกระชับไมตรีกับชาติต่าง ๆ
 2. ติดต่อด้านการค้ากับต่างประเทศ
 3. เสด็จเยี่ยมเยียนคนไทยในต่างแดน
 4. เพื่อให้ชาวต่างชาติรู้จักประเทศไทยให้ดีขึ้น
 5. ไปดูความเจริญต่าง ๆ มาปรับปรุงประเทศ
26. ไทยต้องยอมสูญเสียเขมรส่วนในด้วยเหตุผลใด?
1. แลกกับเมืองจันทบุรี
 2. เพื่อแลกเมืองตราดคืน
 3. ยกเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขต
 4. ความพ่ายแพ้ในวิกฤตการณ์ ร.ศ. 112
 5. แลกกับดินแดนเขิงใหม่ซึ่งเป็นประเทศราชของไทย

27. การที่ไทยรักษาเอกราชรอดพ้นจากการตกเป็นเมืองขึ้นของชาติตะวันตกไว้ได้ เพราะเหตุใด?

1. ไทยยอมยกสัมปทานป่าไม้ให้
2. ไทยยอมยกดินแดนบางส่วนให้
3. ไทยยอมทาสันติสัญญาไม่ว่าในกรณีใด
4. ไทยยอมทำตามข้อเสนอของชาวตะวันตกทั้งหมด
5. ไทยได้รับความช่วยเหลือจากประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง

28. การปรับปรุงกิจการบ้านเมืองในรัชกาลที่ 5 สืบเนื่องมาจากลัทธิใด?

1. ลัทธิทุนนิยม
2. ลัทธิเสรีนิยม
3. ลัทธิสังคมนิยม
4. ลัทธิปฏิบัตินิยม
5. ลัทธิจักรวรรดินิยม

29. สาเหตุสำคัญใดที่รัชกาลที่ 5 ทรงแก้ไขปรับปรุงกิจการบ้านเมืองครั้งใหญ่ในสมัยของพระองค์?

1. ต้องการพัฒนากำลังคนให้มีประสิทธิภาพ
2. ต้องการกำจัดขุนนางเก่าที่ยังมีอิทธิพลอยู่
3. ต้องการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้ากว่าประเทศเพื่อนบ้าน
4. ต้องการส่งเสริมอาชีพอุตสาหกรรมแทนการเกษตรกรรม
5. ตระหนักถึงภัยอันตรายจากมหาอำนาจตะวันตก และความล้าหลังของระบบบริหารประเทศ

30. สมัยรัชกาลที่ 4 ไทยเสียดินแดนเขมรส่วนนอกให้แก่ประเทศใด?
1. สเปน
 2. อังกฤษ
 3. ฝรั่งเศส
 4. โปรตุเกส
 5. สหรัฐอเมริกา
31. รัชกาลที่ 4 ทรงมีนโยบายเปิดประเทศ เพราะเหตุผลในด้านใด?
1. ต้องการขยายตลาดการค้าไปสู่ชาติตะวันตก
 2. ต้องการเปลี่ยนแปลงขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย
 3. ต้องการให้ชาติตะวันตกยอมรับในความเจริญรุ่งเรืองของไทย
 4. เพื่อปรับปรุงประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับประเทศอื่น
 5. ต้องการรับวัฒนธรรมตะวันตกมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต
32. จารีตนครบาล คืออะไร?
1. ประเพณีที่เกี่ยวกับนครบาลโดยเฉพาะ
 2. จารีตที่ชาววังต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด
 3. วิธีไต่สวนของนครบาลต่อชาววังที่กระทำผิด
 4. วิธีไต่สวนของตุลาการโดยทรมานจำเลยอย่างทารุณ
 5. กฎเกณฑ์นครบาลที่ประชาชนให้ความเคารพยำเกรง
33. ระบบทาสของไทยมีลักษณะแตกต่างจากประเทศในยุโรปและอเมริกาอย่างไร?
1. นายเงินกดขี่ทาสอย่างทารุณ
 2. นายเงินและทาสต้องอาศัยซึ่งกันและกัน
 3. ทาสได้รับความสะดวกสบายตามอัธยาศัย
 4. ทาสมีอิสระในการประกอบอาชีพพอสมควร
 5. มีโอกาสได้ปลดปล่อยจากความเป็นทาส

34. การเลิกทาสและเลิกระบบไพร่ เป็นการให้อิสระภาพและเสรีภาพแก่คนไทย มีผลต่อสภาพของสังคมไทยอย่างไร?
1. ไม่มีการแบ่งชนชั้นอีกต่อไป
 2. มีผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้น
 3. คนไทยมีอิสระในแรงงานของตนเอง
 4. เปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรม
 5. ความสัมพันธ์ในระหว่างชนชั้นยังคงเหมือนเดิม
35. ทอรัชฎาการพิพัฒน์ได้วิวัฒนาการเป็นกระทรวงใดในปัจจุบัน?
1. กระทรวงการคลัง
 2. กระทรวงมหาดไทย
 3. กระทรวงศึกษาธิการ
 4. กระทรวงการต่างประเทศ
 5. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
36. ข้อความใดที่ไม่ใช่ลักษณะของโรงเรียนหลวงแห่งแรก?
1. มีการเปิดสอนวิชาภาษาอังกฤษ
 2. เป็นโรงเรียนประจำมีวินัยแบบทหาร
 3. มีพระสงฆ์เป็นครูสอนตามเวลาที่กำหนด
 4. เมื่อจบแล้วจะเป็นทหารมหาดเล็กใช้ในราชการ
 5. นักเรียนเป็นเชื้อพระวงศ์ระดับหม่อมเจ้าและหม่อมราชวงศ์

37. "...ราชบุตรที่ต่ำสุดจะให้ได้มีโอกาสเล่าเรียนได้เสมอกันไม่ว่าเจ้า ว่าขุนนาง ว่าไพร่..." คำพูดดังกล่าวก่อให้เกิดโรงเรียนใด
1. โรงเรียนวัดนาวินวิทยาลัย
 2. โรงเรียนวัดมเหยงคณ์
 3. โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียน
 4. โรงเรียนนายทหารมหาดเล็ก
 5. โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ
38. ในระยะแรกของการตั้งโรงเรียน ไม่มีใครยอมส่งบุตรหลานของตนเข้าเรียน เพราะเหตุใด?
1. ไม่มีค่าเล่าเรียนจ่าย
 2. เกรงลูกหลานไม่กลับไปทำนา
 3. คนส่วนใหญ่ยังคงประกอบอาชีพ
 4. เกรงว่าจะเป็นคนว่ายากสอนยากในภายหลัง
 5. กลัวว่าทางราชการจะเกณฑ์นักเรียนไปเป็นทหาร
39. โรงเรียนมหาดเล็กหลวงในสมัยรัชกาลที่ 6 ทรงเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนอะไร?
1. โรงเรียนวชิราวุธ
 2. โรงเรียนเทพศิรินทร์
 3. โรงเรียนข้าราชการพลเรือน
 4. โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย
 5. โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ

40. การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเรื่องใดที่มีผลต่อสังคมมากที่สุด?
1. การเลิกระบบไพร่
 2. การให้เลิกกินหมาก
 3. การให้สวมเสื้อเข้าเฝ้า
 4. การยกเลิกตำแหน่งวังหน้า
 5. การเลิกประเพณีหมอบคลาน
41. การจัดระบบเงินตราใหม่ในสมัยรัชกาลที่ 5 ผลิตอนบัตรขึ้นใช้ ยกเว้นธนบัตรชนิดใด?
1. 5 บาท
 2. 20 บาท
 3. 50 บาท
 4. 100 บาท
 5. 1,000 บาท
42. เหตุใดในสมัยรัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 6 จึงไม่นิยมการกู้เงินจากต่างประเทศ และไม่สนับสนุนการลงทุนของต่างประเทศ?
1. ดอกเบี้ยแพงมาก
 2. ยังไม่รู้จักรูปวิธีการที่แน่นอน
 3. กลัวเสียศักดิ์ศรีความเป็นไทย
 4. มีเงินพัฒนาประเทศเพียงพอแล้ว
 - 5.เกรงว่าจะถูกต่างชาติเข้าแทรกแซงในภายหลัง
43. เพราะเหตุใดรัชกาลที่ 6 จึงมีนโยบายไม่สนับสนุนการลงทุนของต่างชาติ?
1. การเศรษฐกิจของไทยคืออยู่แล้ว
 2. มีต่างชาติเข้ามาลงทุนมากอยู่แล้ว
 3. ต่างชาติเรียกร้องผลตอบแทนมากเกินไป
 4. กลัวต่างชาติจะเข้ามาแทรกแซงกิจการภายใน
 5. เกรงการแตกแยกระหว่างชาติที่เข้ามาลงทุน

44. สิ่งก่อสร้างใดเป็นผลมาจากอิทธิพลของอารยธรรมตะวันตก?
1. วัดเบญจมบพิตร
 2. พระที่นั่งบรมพิมาน
 3. พระบรมมหาราชวัง
 4. พระที่นั่งอนันตสมาคม
 5. วัดพระศรีรัตนศาสดาราม
45. การรับวัฒนธรรมตะวันตกมีผลต่อสังคมไทยอย่างไร?
1. ก่อให้เกิดการแตกสามัคคีและแบ่งชนชั้นเพิ่มขึ้น
 2. มีคนไทยเป็นจำนวนมากหาโอกาสไปศึกษาต่อต่างประเทศ
 3. โครงสร้างของสังคมไทยมีลักษณะคล้ายคลึงกับชาติตะวันตก
 4. คนไทยส่วนใหญ่เปลี่ยนไปค่านิยมชีวิตตามแบบชาวตะวันตก
 5. เกิดความขัดแย้งระหว่างวัฒนธรรมทางวัตถุกับวัฒนธรรมทางจิตใจ
46. เหตุใดไทยจึงต้องรับวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาผสมผสานกับวัฒนธรรมไทย?
1. ถ้าไม่ยอมรับอาจถูกวัฒนธรรมต่างชาติเข้าครอบงำ
 2. เพื่อพัฒนาประเทศให้เจริญรุดหน้าทัดเทียมอารยประเทศ
 3. ขาดการต่อเนื่องทางวัฒนธรรมเพราะแบ่งเป็นหลายสมัย
 4. คนไทยส่วนใหญ่เลื่อมใสในความสามารถของชาติตะวันตก
 5. ประเทศเพื่อนบ้านต่างก็ได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมตะวันตก
47. วัฒนธรรมตะวันตกใดที่ไทยควรรับเป็นแบบอย่าง?
1. การคบเพื่อน
 2. ลักษณะครอบครัวเดี่ยว
 3. การตัดสินใจเลือกคู่ครอง
 4. มารยาทในการใช้รถใช้ถนน
 5. มารยาทในการรับประทานอาหาร

48. วัฒนธรรมตะวันตกด้านใดมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยมากที่สุด?

1. มารยาท
2. ที่อยู่อาศัย
3. รูปแบบการศึกษา
4. การจัดระเบียบสังคม
5. หลักในการดำเนินชีวิต

49. ทัศนะประเพณีการทำบุญอย่างไร ที่ไทยควรถือเป็นแบบอย่าง?

2. ร่วมกันทำบุญเพียงปีละ 1 ครั้ง
3. จัดพิธีอย่างเรียบง่ายและประหยัด
1. จัดตกแต่งของทำบุญให้สวยงาม
4. นำพิธีทำบุญในโอกาสต่าง ๆ มารวมกันเพียง 1 ครั้ง
5. เดินทางไปแสวงบุญตามศาสนสถานต่าง ๆ ภายในประเทศ

50. ค่านิยมใดของชาวตะวันตกที่ไทยควรรับมาไว้เป็นแบบอย่าง?

1. เสรีภาพในการแต่งกาย
2. การเห็นคุณค่าของงานมากกว่าบุคคล
3. วิयरุ่นขาย - หญิงมีนิตได้ตามความพอใจ
4. การแข่งขันเพื่อความยิ่งใหญ่ของตระกูล
5. เห็นความสำคัญทางวัฒนธรรมทางวัตถุมาก

แบบทดสอบวัดความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน

ตอนที่ 1

ให้นักเรียนสมมติตัวเองตามเนื้อเรื่อง แล้วตอบให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด
เมื่อต้องการตอบช่องใด ให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องนั้น

ข้อความ	จริง	ไม่จริง	ไม่แน่ใจ
1. ข้าพเจ้าไม่ทำงานตามอารมณ์มากกว่าตามระเบียบหรือ แผนงานที่วางไว้			
2. ข้าพเจ้าจะทำงานที่ต้องใช้ความมานะอดทนเข้าสู่			
3. ข้าพเจ้ามักทำงานได้สำเร็จตามกำหนดนัดหมาย			
4. งานที่ข้าพเจ้าทำจะ ไม่มีปัญหาเรื่องความบกพร่อง			
5. ข้าพเจ้าคิดว่า การทำงานแบบผัดขี้โรยหน้าเป็นสิ่งที่ไม่ควร กระทำ			
6. ข้าพเจ้ารับทำงานเพื่อให้ส่งทันตามกำหนดเวลา			
7. ข้าพเจ้าทำงานได้เสร็จอย่างรวดเร็ว โดยต้องพิถีพิถัน งานด้วย			
8. ข้าพเจ้า ไม่รู้สึกอึดอัดที่จะต้องติดตามควบคุมให้งานบรรลุ เป้าหมาย			
9. ข้าพเจ้า ไม่ทำงานแบบขอไปที			
10. การทำงานของข้าพเจ้ามัก ไม่ค่อยพบข้อบกพร่องบ่อยนัก ..			
11. ข้าพเจ้า ไม่ยอมถอนตัวเมื่องานที่ทำให้เกิดปัญหายุ่งยากขึ้น ..			
12. ข้าพเจ้ายอมลำบากเพื่อให้งานสำเร็จลงอย่างดีที่สุด			
13. ข้าพเจ้าชอบงานที่ต้องพยายามแก้ไขปัญห ด้วยความ มานะ			

	ข้อความ	จริง	ไม่จริง	ไม่แน่ใจ
14.	ข้าพเจ้าเคยชินกับการปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น			
15.	ข้าพเจ้าต้องการวางแผนงานก่อนปฏิบัติ			
16.	ข้าพเจ้าจะคิดใคร่ครวญว่าจะเกิดผลเสียขึ้นในสิ่งที่กระทำลงไปหรือไม่			
17.	งานที่รู้สึกว่ายากข้าพเจ้าไม่อยากจะต่อสู้เพื่อแก้อุปสรรคให้ลุล่วงไปนอกจากว่าจะหลีกเลี่ยงไม่ได้			

ตอนที่ 2

ให้นักเรียนอ่านเรื่องราวที่กำหนดให้แต่ละเรื่อง แล้วตอบคำถามโดยสมมติตนเอง เป็นบุคคล
ในเรื่องสั้น ๆ

เมื่อต้องการตอบข้อใด ให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องนั้น

ข้อความ	ทำ	ไม่ทำ	ไม่แน่ใจ
1. บุกรบเป็นลูกจ้างร้านทำขนมปัง เขามาทำงานตรงเวลา เมื่อมีงานค้างก็จะยอมทำเกินเวลาเพื่อให้งานเสร็จ ไม่ หลบเลี่ยงงาน ถึงแม้โอกาสจะอำนวยให้นักเรียนเป็น บุกรบจะทำเช่นนั้นหรือไม่			
2. ภัสสรชอบให้งานที่ตนทำสมบูรณ์ไม่บกพร่อง จึงทำงาน อย่างมีแผนงานและปรับปรุงให้งานมีคุณภาพดีเท่าที่จะ สามารถทำได้ โดยยอมเสียเวลาทุ่มเทให้กับงาน ถ้า นักเรียนเป็นภัสสรจะทำเช่นนั้นหรือไม่			
3. สุชาพร ได้รับมอบหมายให้ทำรายงานเรื่องหนึ่ง เธอ พยายามศึกษาแนวทางจากตำราต่าง ๆ ปรึกษาครู และรุ่นพี่ที่มีประสบการณ์พร้อมทั้งค้นคว้าตามห้องสมุด เมื่อปรับปรุงแก้ไขดีแล้วจึงเขียนส่งให้นักเรียนเป็น สุชาพร จะทำเช่นนั้นหรือไม่			
4. พรกเป็นช่างซ่อมวิทยุ เขาก็หันหน้าก้มตาซ่อมวิทยุ เครื่องหนึ่งเป็นเวลานานแต่ก็ไม่ค่อยเสียที พรกไม่ยอมแพ้ ยังคงพยายามแก้ไขต่อไป ถ้านักเรียนเป็นพรกจะทำ เช่นนั้นหรือไม่			

ข้อความ	ทำ	ไม่ทำ	ไม่แน่ใจ
5. เอนกขอให้คนที่ช่วยตรวจหาคำผิดจากบทความที่พิมพ์ เพื่อจะนำลงในเอกสารของโรงเรียน นที่ทราบว่ ผกาดตรวจแล้ว ไม่มีคำผิดจึงบอกเอนกว่า ไม่มีคำผิดทั้ง ๆ ที่ไม่ได้ตรวจ ถ้านักเรียนเป็นนที่ จะเป็นเช่นนี้หรือไม่ ...			
6. พัดยศเพื่อการท่งานที่ครูมอบหมาย เมื่อถึงเวลาที่จะ จะทำหรือกะไว้ว่าตนจะทำก็ผลัดว่าเก็บไว้ก่อน โดยจะ ทำสิ่งที่ตนชอบเสียก่อน ถ้านักเรียนเป็นพัดยศจะทำเช่นนี้ หรือไม่			
7. ในการแข่งขันกีฬำจังหวัด เอกพลทำหน้าที่บันทึกผลการ แข่งขันกรีฑา ซึ่งต้องรอคอยผลการแข่งขันเป็นเวลานาน ด้วยความเบื่อหน่ายเอกพลจึงฝากให้นักเรียนรุ่นน้องบันทึก แทนเป็นครั้งคราว ถ้านักเรียนเป็นเอกพล จะทำเช่นนี้ หรือไม่			
8. ครูมอบหมายให้นักเรียนท่งานมาส่งคนละชิ้น สู้ดา มีพี่สาวที่เก่ง ในเรื่องนี้ จึงให้พี่สาวท่งานแทนแล้วนำมา ส่งครู ถ้านักเรียนเป็นสู้ดาจะทำเช่นนี้หรือไม่			

ภาคผนวก ค

1. คู่มือแนะนำการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบ PSI
2. ชุดการสอนเป็นรายบุคคล
3. บทเรียนโปรแกรม
4. แผนการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

คู่มือแนะนำการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบ PSI

วิชา สังคมศึกษา ส.306 (ประเทศของเรา 4)

คำแนะนำการสอนแบบ PSI

การจัดชั้นเรียนซึ่งประกอบด้วยนักเรียนหลายคนที่มาจากที่ต่าง ๆ กัน นักเรียนแต่ละคนย่อมมีวิธีเรียน พื้นฐานความรู้ ความสามารถ ความสนใจ ความถนัด ตลอดจนระดับความรู้ปัญหาที่แตกต่างกัน การสอนนักเรียนรวมกันทั้งชั้น จึงเป็นการยากที่จะให้นักเรียนทุกคนบรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ การเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ในห้องเรียนด้วยวิธีการอย่างเดียวกัน จึงไม่สามารถส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนได้อย่างเต็มที่ ดังนั้นเพื่อให้การสอนนักเรียนแต่ละคนได้บรรลุตามจุดประสงค์ จนทำให้นักเรียนเกิดความรู้ วิธีทางหนึ่งคือ การสอนแบบ PSI (Personalized System of Instruction) ซึ่งจะเป็นการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมด้วยตนเอง ตามความสามารถ และความสนใจ

องค์ประกอบของการสอนแบบ PSI

1. นักเรียน เรียนด้วยตนเอง ตามความสามารถของตน
2. มีการทดสอบในแต่ละหน่วย และต้องผ่านเกณฑ์ 80% ขึ้นไป ก่อนที่จะได้เรียนในหน่วยต่อไป
3. มีผู้คอยตอบปัญหา ข้อสงสัย ช่วยอธิบายแก้ไขข้อบกพร่อง พร้อมทั้งคอยวัดความก้าวหน้าและให้กำลังใจ
4. ต้องเรียนแต่ละหน่วยตามลำดับขั้น และตามคำแนะนำในคู่มือแนะนำการเรียนรู้
5. มีการประชุมร่วมกันทั้งชั้น ตามตารางเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น

ขั้นตอนการเรียนรู้

1. รับคู่มือแนะนำการเรียนรู้ พร้อมสื่อการสอนที่ใช้ประกอบการสอน ครั้งละ 1 หน่วย ทบทวนความรู้พื้นฐานที่จำเป็น และศึกษารายละเอียดประจำหน่วย

2. ศึกษาทเรียนด้วยตนเอง จากสื่อการสอนของหน่วยนั้นตามคู่มือแนะนำการเรียน
3. รับการทดสอบประจำหน่วยการเรียน ผู้ที่สอบผ่านเกณฑ์ 80% ขึ้นไป จะได้รับ

อนุญาตให้ศึกษาหน่วยต่อไป

4. ผู้ที่สอบไม่ผ่าน ให้กลับไปศึกษาเนื้อหาในหน่วยเดิม แล้วกลับมาสอบใหม่ให้ผ่านเกณฑ์ภายในเวลาที่กำหนด

สาเหตุสำคัญที่ทำให้ การเรียนด้วยการสอนแบบ PSI ประสบผลสำเร็จ

1. สามารถให้ความเอาใจใส่แก่นักเรียนได้ทั่วทุกคน ตามที่นักเรียนต้องการ
2. เนื้อหาถูกแบ่งออกเป็นหน่วยย่อย ๆ ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจได้ง่าย และนักเรียนรู้เนื้อหาได้อย่างเต็มที่ ประกอบกับจะเป็นการปูพื้นฐานความรู้ให้อย่างมั่นคงอีกด้วย
3. ให้แรงเสริมได้บ่อย เมื่อรู้ผลสอบทันที
4. การปฏิบัติขั้นสุดท้ายที่จำเป็นในการพิจารณาว่า เกิดการรอบรู้ในแต่ละหน่วยนั้นสามารถระบุในแง่จุดประสงค์ และแง่พฤติกรรมได้
5. ในการทดสอบประจำหน่วย เมื่อไม่ผ่านเกณฑ์จะไม่ได้รับการลงโทษ แต่ต้องกลับมาทดสอบใหม่จนผ่านเกณฑ์จึงเกิดความรอบรู้

คำแนะนำหน่วยการเรียนรู้

วิชา สังคมศึกษา ส.306 (ประเทศของเรา 4) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

เนื้อหาแบ่งเป็น 3 หน่วย ดังนี้

หน่วยที่ 1 การสถาปนากรุงเทพฯเป็นราชธานี

- การก่อร่างสร้างเมือง
- การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา
- การฟื้นฟูส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม และศิลปกรรม

หน่วยที่ 2 การต่างประเทศกับความมั่นคงของชาติ

- ความสัมพันธ์กับประเทศใกล้เคียง และการติดต่อกับประเทศตะวันตก
- การส่งทูตไปเจริญทางไมตรี และการทำสนธิสัญญากับประเทศต่าง ๆ
- การดำเนินนโยบายเพื่อความอยู่รอดของชาติ
- การแก้ไขสนธิสัญญาที่ไม่เสมอภาค

หน่วยที่ 3 การปรับปรุงประเทศตามแบบตะวันตก

- การรับวัฒนธรรมตะวันตกในระยะเริ่มแรก
- การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ประเพณี และวัฒนธรรม

ส่วนประกอบคำแนะนำประจำหน่วยการเรียนรู้ประกอบด้วย

1. หัวข้อเรื่องที่จะต้องศึกษา
2. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
3. แนวคิดในการศึกษา หรือเนื้อหาโดยสรุป
4. เอกสารประกอบการเรียนและการค้นคว้า

5. แบบฝึกหัดประจำหน่วยการเรียนรู้ และบัตรเฉลยแบบฝึกหัด
6. แบบทดสอบประจำหน่วยการเรียนรู้

ขั้นตอนการเรียนรู้

1. ในคาบแรกของการเรียนรู้ ผู้สอนจะชี้แจงรายละเอียดของวิธีการเรียน เอกสารต่าง ๆ วิธีศึกษาหน่วยการเรียนรู้ตลอดจนกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการศึกษาแต่ละหน่วย
2. นักเรียนรับคู่มือแนะนำการเรียนรู้พร้อมชุดการสอน ครึ่งละ 1 หน่วย ศึกษารายละเอียดการเรียนการสอนด้วยตนเอง ถ้ามีปัญหาปรึกษาผู้สอน และผู้ช่วยสอน
3. เมื่อเรียนเนื้อหาในแต่ละหน่วยจบแล้ว ให้นักเรียนทำแบบทดสอบประจำหน่วยการเรียนรู้โดยจะทำการทดสอบตามวัน เวลาที่กำหนด และมีการตรวจแบบทดสอบให้นักเรียนได้รับผลทันที ถ้านักเรียนสอบได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด (80% ขึ้นไป) อนุญาตให้ศึกษาหน่วยต่อไปได้ แต่ถ้าได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์เล็กน้อย จะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ชี้แจง หรือแก้ไขข้อผิดพลาด แล้วอนุญาตให้ศึกษาหน่วยต่อไป
4. สำหรับผู้ไม่ผ่านเกณฑ์ ผู้สอนจะชี้แจงข้อบกพร่อง จุดอ่อนที่ ควรแก้ไข แล้วให้นักเรียนกลับไปศึกษาเนื้อหาเดิมใหม่ เมื่อมีความมั่นใจให้มาสอบใหม่ให้ผ่านเกณฑ์ภายในเวลาที่กำหนด

กำหนดเวลาที่ใช้ในการเรียนแต่ละคาบ

- หน่วยที่ 1 ใช้เวลาเรียน 4 คาบ
 หน่วยที่ 2 ใช้เวลาเรียน 5 คาบ
 หน่วยที่ 3 ใช้เวลาเรียน 5 คาบ

กำหนดเวลาสอบประจำหน่วย

เมื่อศึกษาเนื้อหาจนจบแต่ละหน่วย ให้ให้นักเรียนทำแบบทดสอบประจำหน่วยการเรียนรู้
 ในระหว่างคาบเรียนของหน่วยการเรียนรู้ (ตามตารางที่กำหนด)

คำแนะนำประจำหน่วยการเรียนรู้

หน่วยที่ 1

วิชา สังคมศึกษา ส.306 (ประเทศของเรา 4) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

หัวข้อเรื่อง การสถาปนากรุงเทพฯเป็นราชธานี

- การก่อร่างสร้างเมือง
- การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา
- การฟื้นฟูส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม และศิลปกรรม

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. เพื่อให้สามารถวิเคราะห์รูปแบบการปกครองสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้
2. เพื่อให้สามารถแยกประเภทของการจัดระเบียบการปกครองสมัยรัชกาลที่ 1 ได้
3. วิเคราะห์ปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาชาติสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้
4. สรุปลักษณะเด่นของการพัฒนาประเทศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ตามพระปรีชา

สามารถของพระมหากษัตริย์แต่ละพระองค์ และตามสภาพแวดล้อมในขณะนั้นได้

เนื้อหาโดยสรุป

การสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ ปัจจัยที่เอื้ออำนวย คือ

- พื้นที่กว้างขวางขยายเมืองได้ง่าย
- เพื่อขุดคูเมืองเพิ่มจะมีลำนํ้าล้อมรอบทั้ง 4 ทิศ
- ผังตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา ไม่มีน้ำกัดเซาะเหมาะแก่การตั้งเมือง

การเมืองการปกครอง

พระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชอำนาจ เป็นการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราช

1. การปกครองส่วนราชการ แบ่งออกเป็นฝ่ายทหาร และฝ่ายพลเรือน และยังเป็น การปกครองแบบจตุสดมภ์ คือ แบ่งเป็น เวียง วัง คลัง นา ในยามสงบข้าราชการจะทําหน้าที่ ตามที่ได้รับมอบหมาย แตกต่างกันไป ส่วนในยามสงครามทุกคนจะต้องออกรบเช่นเดียวกับราษฎร ทั่วไป

2. การปกครองหัวเมืองและประเทศราช โดยมีสมุหพระกลาโหมดูแลหัวเมืองฝ่ายใต้ และสมุหนายกดูแลหัวเมืองฝ่ายเหนือ กรมท่าดูแลหัวเมืองชายทะเล และหัวเมืองของไทยแบ่ง ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ หัวเมืองชั้นใน หัวเมืองชั้นนอก และหัวเมืองประเทศราช

เอกสารอ่านค้นคว้าเพิ่มเติม

1. หนังสือแบบเรียนสังคมศึกษา ส.306 (ประเทศของเรา 4) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. แผ่นยลิว เรื่อง "การสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์" และ การฟื้นฟูและทํานุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม"

แบบฝึกหัดประจำหน่วย

เมื่อนักเรียนศึกษาเนื้อหาจบหน่วยแล้ว ให้ทําแบบฝึกหัด แล้วตรวจคำตอบด้วยตนเอง จากแผ่นเฉลย ถ้ามีปัญหาให้ปรึกษากับครูผู้สอน

การทดสอบประจำหน่วย

เมื่อนักเรียนศึกษาเนื้อหาจบหน่วยแล้ว จะทําการทดสอบประจำหน่วยในระหว่าง คาบเรียน ของหน่วยการเรียน หน่วยที่ 1 (ตามตารางที่กำหนด) พร้อมทั้งรอฟังผลการทดสอบ ได้ทันที

ชุดการสอนหน่วยที่ 1

1. บทเรียนโปรแกรม
2. บทเรียนการรู้ตน
3. เนื้อหาเพิ่มเติม
4. แบบฝึกหัด

คำสั่ง ขั้นตอนการทำบทเรียนโปรแกรม

1. ให้นักเรียนอ่านบทเรียนไปตามลำดับ และปฏิบัติตามคำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ
2. บทเรียนนี้ จะมีช่องว่างให้นักเรียนเติมข้อความ และจะมีคำตอบเฉลยไว้ให้ทุก ๆ กรอบ เพื่อให้นักเรียนได้ตรวจสอบด้วยตนเองไปเรื่อย ๆ การตอบผิด ไม่ใช่เรื่องเสียหาย นักเรียนสามารถศึกษาใหม่ได้ ดังนั้นนักเรียนควรซื้อสัตย์ต่อตนเอง
3. บางครั้งนักเรียนอาจไม่เจตนาดูคำตอบ ฉะนั้นควรใช้กระดาษปิดคำตอบไว้ก่อนแล้วจึงค่อย ๆ เลื่อนกระดาษ เพื่อศึกษาบทเรียนในกรอบต่อไป

บทเรียนโปรแกรม หน่วยที่ 1

1. พระมหากษัตริย์ไทย 3 พระองค์แรก แห่งกรุงรัตนโกสินทร์มีพระราชโอรสที่จะสร้างบ้านเมืองให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง และเจริญรุ่งเรืองในทุก ๆ ด้าน โดยยึดถือแบบอย่างที่เคยปฏิบัติกันมา ตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลาย

พระมหากษัตริย์ทั้ง 3 พระองค์ คือ

1.
2.
3.

ตอบถูกหรือไม่

1. พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1
2. พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2
3. พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3

2. ดังนั้น ลักษณะของการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม สมัยธนบุรี และสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น จึงมีรูปแบบเดียวกับสมัย.....
- ซึ่งสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถทรงวางระเบียบไว้

สมัยอยุธยาตอนปลาย

3. การปกครองสมัยรัชกาลที่ 1 ทรงมีพระราชอำนาจอย่างเต็มที่ในการปกครองประเทศ
จึงทรงจัดระเบียบไว้ดังนี้คือ

1. การปกครองส่วนกลาง
2. การปกครองหัวเมืองหรือส่วนภูมิภาค
3. การปกครองประเทศราช

รูปแบบการปกครองที่ไม่หลงเหลือให้เห็นเป็นแนวทางอีกเลย ในปัจจุบันคือ _____

การปกครองประเทศราช... เก่งมากจะ

4. การที่พระมหากษัตริย์ทรงใช้พระราชอำนาจอย่างเต็มที่ เป็นการปกครองระบอบใด
ให้นักเรียนเลือกตอบ _____

1. สมบูรณาญาสิทธิราช
2. เทวราชา
3. ปิตุราชา
4. ประชาธิปไตย
5. ธรรมราชา

ตอบข้อ 1 นะจ๊ะ

5. คราวนี้มาดูรายละเอียดของการปกครองส่วนต่าง ๆ กันละนะ

1. การปกครองส่วนกลาง มีอัตราส่วนาบดี 2 ตำแหน่ง คือ

- สมุหนายก เป็นหัวหน้าฝ่ายพลเรือน
- สมุหพระกลาโหม เป็นหัวหน้าฝ่ายทหาร

รองลงมา คือ เสนาบดีจุฬาสตมภ์ อีก 4 ตำแหน่ง นักเรียนเคยเรียนมาแล้ว

ใช้ไหม จตุสดมภ์ 4 ตำแหน่ง คือ

เก่งมากจ๊ะ เวียง วัง คลัง นา

6. นักเรียนลองคิดซิว่า สมุหนายก และสมุหพระกลาโหม ทำหน้าที่คล้ายหน่วยงานใดในปัจจุบัน?

1. กระทรวงมหาดไทย - กรมตำรวจ
2. กระทรวงกลาโหม - กระทรวงมหาดไทย
3. กรมตำรวจ - กรมการปกครอง
4. กระทรวงมหาดไทย - กรมการปกครอง
5. กรมการปกครอง - อำเภอบ (เขต)

ตอบข้อ 2 รีเบล่า (ถ้ายังงง ทบทวนอีกครั้งนะ)

7. การปกครองส่วนต่อไป คือ

2. การปกครองหัวเมือง หรือส่วนภูมิภาค แบ่งอำนาจการปกครอง 3 ฝ่าย

2.1 หัวเมืองฝ่ายเหนือ สังกัดสมุหนายก ประกอบด้วย

- หัวเมืองชั้นใน มีเจ้าเมือง
- หัวเมืองชั้นนอก มีพระราชวงศ์หรือขุนนางเป็นผู้สำเร็จราชการ
มีอำนาจดูแลต่างพระเนตรพระกรรณ ปกครองคล้ายในราชธานี

8. ทำไมหัวเมืองชั้นนอกจึงต้องให้พระราชวงศ์หรือขุนนางไปปกครอง

.....

เพราะอยู่ห่างไกล เมืองหลวง จึงต้องหาคนที่ไว้วางใจได้เพื่อดูแลต่างพระเนตรพระกรรณ

9. การปกครองหัวเมือง หรือส่วนภูมิภาค ฝ่ายต่อไปคือ

2.2 หัวเมืองฝ่ายใต้ - สังกัดสมุหพระกลาโหม

2.3 หัวเมืองชายทะเลฝั่งทะเลตะวันออกของอ่าวไทย สังกัดกับพระคลังคือกรมท่า
ซึ่งมีเรือใบมาค้าขายมาก

10. ถ้าเช่นนั้น ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด จึงสังกัด.....

เพราะเป็นหัวเมืองที่อยู่ติด.....

พระคลัง, ชายทะเลฝั่งตะวันออกของอ่าวไทย (ขยันหน่อยนะ อย่าทอดลอย)

11. การปกครองส่วนสุดท้าย คือ

3. การปกครองประเทศราช เป็นเขตการปกครองที่มีราชบุตร เป็นชนชาติอื่น และมี
กษัตริย์ปกครองตนเอง ต้องถวายเครื่องราชบรรณาการ และดอกไม้เงินดอกไม้ทอง
ทุก 3 ปี

12. ทวาย มะริด ตะนาวศรี รัชกาลที่ 1 ทรงต้องการไว้เป็นหัวเมือง ประเทศราช

เพื่อป้องกันไม่ให้พม่าใช้เป็นที่พักคั่นทางรวมทัพเข้ามารบกวานไทย

13. หัวเมืองที่พม่าใช้เป็นที่พักพิงเพื่อเข้ามารบกับไทย คือ
ปัจจุบันอยู่ในประเทศ

ทวาย มะริด ตะนาวศรี, พม่า

(ถ้ายังไม่เข้าใจ ย้อนกลับไปอ่านกรอบที่ 1 (ใหม่ก็ได้นะ)

14. ด้านการชำระกฎหมาย

รัชกาลที่ 1 ทรงนำกฎหมายสมัยอยุธยา มาชำระแก้ไขตัดทอนและเพิ่มเติมใหม่ตาม
 ความเหมาะสม เพื่อให้เป็นระเบียบแบบแผนและเป็นธรรมแก่ราษฎร

15. ดังนั้น จุดประสงค์สำคัญของการชำระแก้ไขกฎหมายของรัชกาลที่ 1
 คือ.....

เพื่อเป็นระเบียบแบบแผน และเป็นธรรมแก่ราษฎร
 (พยายามหน่อยนะ อีก 2 กรอบก็จบบทเรียนแล้ว)

16. กฎหมายที่ชำระแก้ไขแล้ว นำมาคัดเลือกเป็นกฎหมายฉบับหลวงขึ้น 3 ชุด เรียก
 กฎหมายตราสามดวง ประทับตราขสีห์ ตราราชสีห์ และตราบัวแก้ว และใช้
 เป็นระเบียบปฏิบัติจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5

17. กฎหมายที่ใช้เป็นระเบียบปฏิบัติตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 - รัชกาลที่ 5
 มีชื่อเรียกว่า ประทับตราอะไรบ้าง

1. ตราช้างสามเศียร	4. ตราราชสีห์
2. ตราบัวแก้ว	5. ตราสีงห์
3. ตราพืชมณฑร	6. ตราขสีห์

- กฎหมายตราสามดวง

- ข้อ 2, 4, 6

เก่งมาก

- จบบทเรียนโปรแกรมแล้ว นักเรียนยันต์ดีมาก

- เนื้อหาต่อไปให้นักเรียนศึกษาได้จากบทเรียนการ์ตูน

- เสร็จแล้วมีแบบฝึกหัดให้นักเรียนทำ

- ใครทำแบบฝึกหัดเสร็จแล้วให้มารับค่าเฉลี่ยได้ที่ครู

แบบฝึกหัด บทเรียนโปรแกรม

1. รูปแบบการสร้างบ้านเมืองให้เจริญในทุก ๆ ด้าน ยึดถือแบบอย่างใด?
 1. สมัยสุโขทัย
 2. สมัยอยุธยาตอนต้น
 3. สมัยอยุธยาตอนปลาย
 4. สมัยธนบุรี
 5. คิดรูปแบบใหม่สมัยรัตนโกสินทร์
-

ให้นักเรียนใช้คำตอบต่อไปนี้ตอบคำถามข้อ 2 - 6

1. หัวหน้าฝ่ายพลเรือน
 2. หัวหน้าฝ่ายทหาร
 3. ดูแลหัวเมืองฝ่ายเหนือ
 4. ดูแลหัวเมืองฝ่ายใต้
 5. ดูแลหัวเมืองชายทะเลฝั่งตะวันออก
-

2. การปกครองส่วนกลาง สมุหนายก ท้าหน้าที่อะไร
3. การปกครองส่วนกลาง สมุหกลาโหม ท้าหน้าที่อะไร
4. การปกครองส่วนภูมิภาค พระคลัง ท้าหน้าที่อะไร
5. การปกครองส่วนภูมิภาค สมุหพระกลาโหม ท้าหน้าที่อะไร
6. การปกครองส่วนภูมิภาค สมุหนายก ท้าหน้าที่อะไร

7. เหตุใดหัวเมืองชั้นเอก จึงให้พระราชวงศ์หรือขุนนาง เป็นผู้สำเร็จราชการ?
 1. มีการปกครองคล้ายราชธานี
 2. ต้องการขยายพระราชอำนาจ
 3. ไม่มีใครอยากออกไปอยู่ไกล ๆ
 4. เป็นแหล่งฝึกการปกครองของพระราชวงศ์
 5. อยู่ห่างไกลราชธานี จึงต้องให้คนที่ไว้ใจได้ไปปกครอง
8. เหตุใดกรมท่าจึงมีบทบาทต่อหัวเมืองชายทะเลฝั่งตะวันออก?
 1. เป็นโกดังเก็บสินค้า
 2. เป็นแหล่งขนถ่ายสินค้า
 3. เป็นศูนย์กลางการค้าขาย
 4. เป็นท่าเรือมีเรือสินค้ามาก
 5. คอยดูแลข้าศึก ใจมดีทางทะเล
9. ข้อความใดต่อไปนี้จึงจะถือว่าเป็นเมืองประเทศราช?
 1. มีกษัตริย์ปกครองตนเอง
 2. ส่งพระราชวงศ์ไปปกครอง
 3. เป็นเมืองที่อยู่ห่างไกลราชธานี
 4. มีเจ้านายของประเทศราชเป็นตัวแทน
 5. ต้องถวายเครื่องราชบรรณาการและดอกไม้เงินดอกไม้ทองทุก 3 ปี
10. ทวาย มะริด ตะนาวศรี เป็นหัวเมืองประเทศราชที่สำคัญอย่างไร?
 1. เป็นเมืองท่าชายฝั่งทะเลตะวันออก
 2. ผนวกใช้เป็นเส้นทางรวบรวมทัพ
 3. เป็นเมืองหน้าด่านของไทย
 4. เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติมาก
 5. เป็นเมืองที่ชนชาติมอญอาศัยอยู่

11. จุดประสงค์สำคัญของการชำระแก้ไขกฎหมายสมัยรัชกาลที่ 1 คืออะไร?

1. กฎหมายสมัยอยุธยาล้ำสมัย
2. กฎหมายในสมัยอื่น ๆ ไม่เหมาะสม
3. กฎหมายกระจัดกระจายไม่เป็นระเบียบ
4. เพื่อรวบรวมกฎหมายสมัยต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน
5. เพื่อความเป็นระเบียบแบบแผน และเป็นธรรมแก่ราษฎร

12. กฎหมายตราสามดวง ประทับตราอะไร?

1. ตราราชสีห์ ตราบัวแก้ว ตราสিংห์
2. ตราราชสีห์ ตราสিংห์ ตราคชสีห์
3. ตราบัวแก้ว ตราคชสีห์ ตราคชสิงห์
4. ตราราชสีห์ ตราคชสีห์ ตราบัวแก้ว
5. ตราคชสีห์ ตราบัวแก้ว ตราช้างสามเศียร

มีภาษีสินค้าขาเข้า เก็บยึดหย่อนตามตาม
เหมาะสม ส่วนสินค้าขาออกเก็บตาม
ชนิดของสินค้า

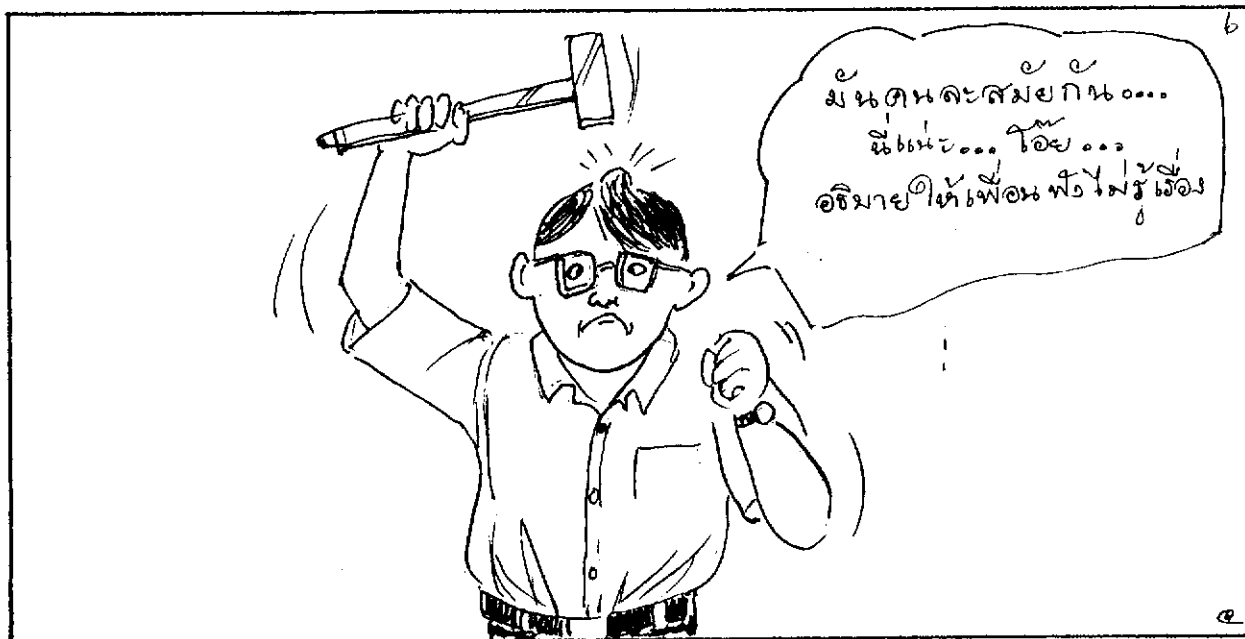

ขายได้ก็ทำการค้ากับ
ต่างประเทศมีอะไรอีก?

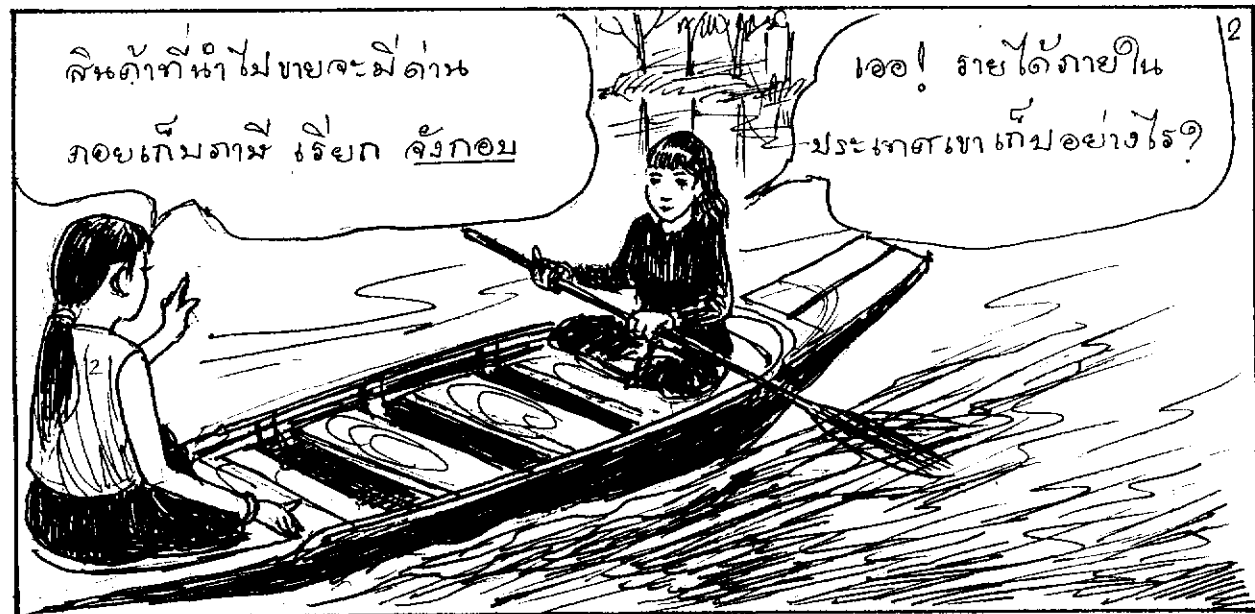
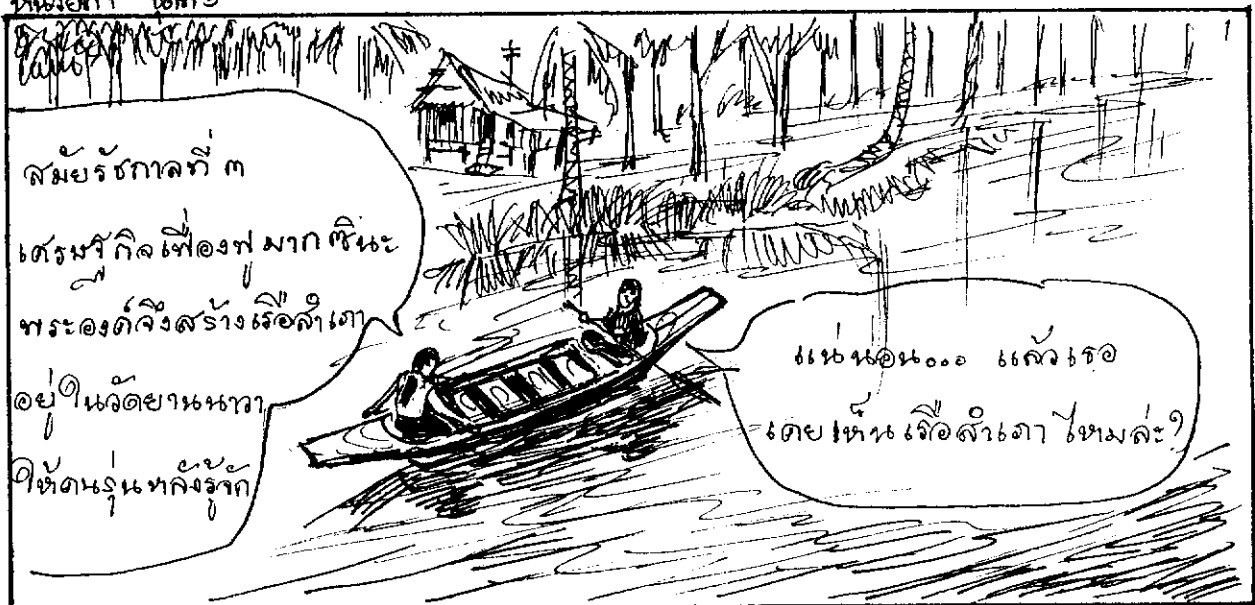
นี่เ... เราลงทุนต่อเรือสำเภาทำการค้า
กันเถอะ ภาษี ถูกดีนะ

จะมั่ว!
ต่อ- คนเดียวเถอะ

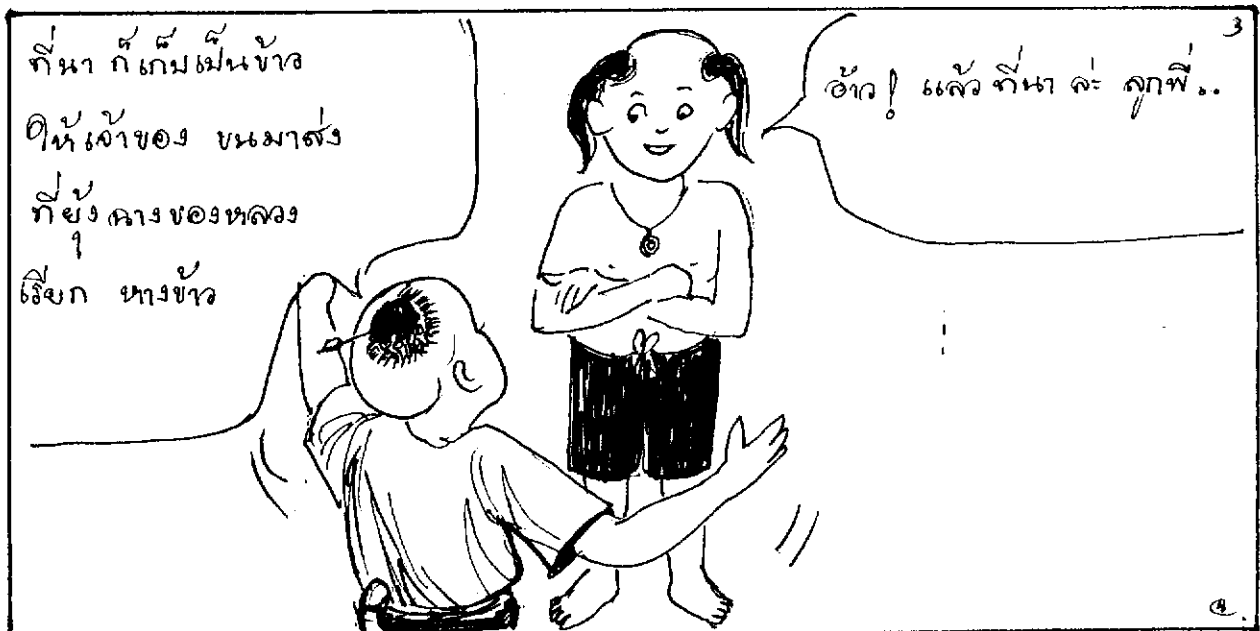

มันคงจะลำบากกัน...
นี่แน่... โอ้ย...
อธิบายให้เพื่อนฟังไม่รู้เรื่อง

แบบฝึกหัดบทเรียนการอ่าน

1. "เจ้าสัว" คือใคร?
2. เหตุใดพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงโปรดเกล้าให้สร้างสถาปัตยกรรมเรือสำเภาไว้ที่วัดยานนาวา?
3. รายได้จากการค้ากับต่างประเทศที่สำคัญ มีกี่ประเภท อะไรบ้าง?
4. รัฐมีรายได้จากการเก็บภาษีอากร กี่ประเภท อะไรบ้าง?
5. รายได้ที่เป็นเงิน ได้มาจากอะไรบ้าง?
6. ระบบเจ้าภาษี นายอากร นักเรียนคิดว่ามีผลดี และผลเสียอย่างไร?

การสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์

เดิมพื้นที่กรุงเทพฯ อยู่ต่ำกว่าระดับน้ำมาก มีการบร่่องรอยของฝั่งทะเลอ่าวไทยไกลถึง จังหวัดอุตรดิตถ์ ในที่สุดเกิดการขึ้นเขามาจนกลายเป็นที่ราบลุ่มกว้างใหญ่ และแม่น้ำเจ้าพระยาได้พัดพาดินตะกอนโคลนตม ทับถมจนกลายเป็นแผ่นดินที่อุดมสมบูรณ์ คือ ที่ราบลุ่ม แม่น้ำเจ้าพระยา ลักษณะชั้นดินดอนบน จึงเป็นดินเหนียว หนาประมาณ 20 เมตร ชั้นถัดลงไปเป็นดินตะกอนปนทราย และกรวดเป็นชั้น ๆ ลึกลงไปมากจะเป็นชั้นหินดาน

บริเวณที่ตั้งของกรุงเทพฯ มีแหล่งชุมชนมานานแล้ว ตั้งแต่สมัยพระเจ้าอู่ทองทรงสถาปนากรุงศรีอยุธยา ใน พ.ศ. 1893 เมืองพระประแดง จะเป็นเมืองหน้าด่านสำคัญที่รักษาพื้นที่บริเวณปากอ่าวไทย ลำน้ำเจ้าพระยาที่ไหลผ่านตามธรรมชาติ เดิมไหลวกวนจากทางเหนือเข้าคลองบางกอกน้อยอ้อมเข้าคลองตลิ่งชัน และคลองบางระมาด แล้วไหลออกทางคลองบางกอกใหญ่ ดังนั้น พื้นที่ของรัตนโกสินทร์ในอดีต จึงเป็นตำบลบางกอกซึ่งมีพื้นที่ทั้งฝั่งพระนคร และฝั่งธนบุรี ที่รวมเป็นผืนเดียวกันมาก่อน

เนื่องจากลำน้ำเจ้าพระยา มีความแคบเคียวทำให้การคมนาคมไม่สะดวก สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ (พ.ศ. 1991 - พ.ศ. 2031) จึงโปรดเกล้าให้ขุดคลองเชื่อมระหว่างคลองบ้านพร้าว กับคลองเชียงรากเป็นคลองแรก และต่อมามีการขุดคลองลัดแม่น้ำเจ้าพระยาอีก 5 แห่งคือ 1. คลองลัดตำบลบางกรวย 2. คลองลัดหน้าเมืองธนบุรี 3. คลองลัดตำบลบางกอก 4. คลองลัดปากเกร็ดตำบลบางบัวทอง 5. คลองลัดนครเขื่อนขันธ์

สมัยสมเด็จพระไชยราชาธิราช (พ.ศ. 2077 - 2089) มีการขุดคลองลัดบางกอก จากคลองบางกอกน้อยถึงคลองบางกอกใหญ่ ทำให้สายน้ำเปลี่ยนทิศทาง จนทำให้คลองนี้ขยายตัวกว้างออกไปเป็นลำน้ำใหญ่ ส่วนเส้นทางแม่น้ำเดิมแคบลง และตื้นเขินขึ้นจนเปลี่ยนสภาพเป็นคลองในเวลาต่อมา ทำให้สภาพพื้นที่เคยเป็นแผ่นดินเหนียวถูกแบ่งแยกจากกันเป็น 2 ผืน มีแม่น้ำเจ้าพระยาผ่ากลาง

เรื่อง เคนสวน เคนมา

การเคนสวน เพราะเหตุที่วิธีเก็บเงินอากรสวนเก็บตามจำนวน และชนิดต้นไม้ ซึ่งให้ประโยชน์แก่เจ้าของสวน ต้นไม้อาจจะปลูกขึ้นใหม่ หรือของเก่าตายไป และที่สุดที่สวน ซึ่งเจ้าของเปลี่ยนมาเป็นที่นา หรือที่ป่าเจ้าของทำขึ้นเป็นสวน การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ย่อมอยู่เสมอ เพื่อจะให้เจ้าของสวนได้รับความยุติธรรม คือแบ่งส่วนผลประโยชน์ที่ได้โดยจริงเป็นเงินอากรของหลวง ไม่ให้มากหรือน้อยเกินไป จึงมีประเพณีนาน ๆ แต่งเจ้าพนักงานออกไปเคนสวนครั้งหนึ่งให้รู้ความที่เป็นจริง และเมื่อเปลี่ยนรัชกาลให้มีการเคนสวนครั้งหนึ่ง เว้นแต่ในรัชกาลที่ 5 ที่เคนสวนถึง 2 - 3 คน ข้าหลวงเคนสวนมีหน้าที่ตรวจวัดที่ดิน และทำโฉนดให้แก่เจ้าของสวน โดยลงไว้ด้วยว่า สวนใดมีต้นไม้ซึ่งต้องพักดอกกรอย่างใดเท่าใด เมื่อเคนสวนแล้ว เจ้าพนักงานพระคลังสวนก็เก็บเงินอากรตามโฉนด ซึ่งข้าหลวงเคนสวนได้ทำให้ไว้ทุกปีจนกว่าจะได้เคนสวนใหม่

การเคนนา ในสมัยรัชกาลที่ 2 ใช้เก็บหาข้าวอย่างสมัยโบราณ คือราษฎรทำนาได้ข้าวมากน้อยเพียงใด แบ่งส่วนเป็นภาคกลาง ไร่ละ 3 สัดครึ่ง เจ้าของนาต้องขนข้าวอันเป็นส่วนหางข้าว มาส่งขึ้นยังจางของหลวงเอง และลักษณะการที่เก็บหางข้าวนี้กำหนดเป็นนา 2 อย่างคือ นานที่ใดอาศัยได้ทั้งน้ำฝน และน้ำท่า ซึ่งหลาตามฤดูกาลกำหนดนา เช่นนั้นว่านน้ำท่า วิธีเก็บหางข้าวเก็บด้วยวิธีคู่โค นับจำนวนโค (กระบือ) ที่ใช้ทำนาในที่นั้น ๆ ด้วยถือเป็นยุติว่า โคคู่หนึ่งคงจะห่านานนั้นได้ผลปละเท่านั้น เอาเกณฑ์จำนวนโคขึ้นตั้งเป็นอัตราหางข้าวที่จะต้องเสีย เพราะฉะนั้นนาคู่ใดถึงจะหาหรือมีทำจึงต้องเสียหางข้าว ส่วนวิธีเก็บเงินค่านานี้มีขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 3

สมัยรัชกาลที่ 2 ทรงแต่งตั้งสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ คือ กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ ให้ทรงปฏิบัติหน้าที่ ควบคุมกรมพระคลัง และกรมท่า ทรงดูแลกิจการค้าขาย เพื่อเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ท้องพระคลัง ทรงมีเรือสำเภาของพระองค์เองส่งไปค้าขายเพื่อเพิ่มพูนรายได้ ให้แก่ท้องพระคลัง ทรงมีเรือสำเภาของพระองค์เองส่งไปค้าขายจนได้ผลดี พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย จึงทรงตรัสล้อ เรียกว่า "เจ้าสัว" กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ ทรงกว้างขวางกับทั้ง

พระราชวงศ์ และขุนนาง และทรงรับรองเลี้ยงดูอย่างดีที่วังมิได้ขาด จนได้รับการยอมรับจากบรรดาพระราชวงศ์ และขุนนางอัญเชิญให้เสด็จขึ้นครองราชย์เป็นพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว

รัชกาลที่ 3 ดำเนินนโยบายในการแสวงหารายได้ของแผ่นดิน ให้มากขึ้น ดังนั้นมุ่งที่การเก็บภาษีอากรจากราษฎร และการค้าขายกับต่างประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะเป็นการค้าขายกับจีน จากการที่รัชกาลที่ 3 มีส่วนสัมพันธ์กับขุนนางที่เป็นชาวจีน และมีส่วนเกี่ยวข้องกับราชวงศ์จักรีในลักษณะเครือญาตินั่นเอง จึงเปิดโอกาสให้ชาวจีนได้เข้ามามีบทบาทสำคัญ ในทางเศรษฐกิจของไทยในสมัยนั้น นอกจากนี้พระองค์ยังทรงสานประโยชน์ กับเจ้าพระยาพระคลัง แห่งตระกูลบุนนาค ผลประโยชน์ในกรมพระคลัง จึงถูกควบคุมโดยคนในตระกูลบุนนาค เมื่อพิจารณาในลักษณะโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจที่มีการผูกขาด โดยชนชั้นปกครองในสมัยนั้น ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า รัชกาลที่ 3 ทรงอาศัยการสานประโยชน์ระหว่างกษัตริย์ ขุนนาง และชาวจีน

คำแนะนำประจำหน่วยการเรียนรู้

หน่วยที่ 2

วิชา สังคมศึกษา ส.306 (ประเทศของเรา 4) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

หัวข้อเรื่อง การต่างประเทศกับความมั่นคงของชาติ

- ความสัมพันธ์กับประเทศใกล้เคียง และการติดต่อกับประเทศตะวันตก
- การส่งทูตไปเจริญไมตรี และการทำสนธิสัญญากับประเทศต่าง ๆ
- การดำเนินนโยบาย เพื่อความอยู่รอดของชาติ
- การแก้ไขสนธิสัญญาที่ไม่เสมอภาค

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. อธิบายรูปแบบของความสัมพันธ์กับประเทศใกล้เคียงได้
2. อธิบายการดำเนินความสัมพันธ์กับต่างประเทศ กับความมั่นคงของชาติได้
3. วิเคราะห์เหตุการณ์ของชาติตะวันตกที่เข้ามามีบทบาทในประเทศไทยได้
4. อธิบายถึงผลกระทบของการแก้ไขสนธิสัญญาที่ไม่เสมอภาคได้
5. วิเคราะห์ผลดี-ผลเสียที่ไทยมีความสัมพันธ์กับชาติตะวันตกได้

แนวคิด

ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ไทยสามารถต่อต้านลัทธิจักรวรรดินิยมได้เป็นผลสำเร็จ และสามารถดำรงรักษาเอกราชไว้ได้มีหลายประการคือ

1. ไทยรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางการเมืองในขณะนั้น โดยเร่งดำเนินนโยบายปรับปรุงบ้านเมืองให้ก้าวหน้าทันสมัย เยี่ยงอารยประเทศ เพื่อให้มีเสถียรภาพทางการเมือง การปกครอง และทางเศรษฐกิจ
2. สถานที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของไทย และการแข่งขันชิงดีระหว่างอังกฤษ ฝรั่งเศส และเยอรมัน โดยเฉพาะเป็นแรงผลักดันให้อังกฤษและฝรั่งเศสเห็นความสำคัญจำเป็นต้อง

ร่วมมือกันส่งเสริมให้ไทยมีฐานะเป็นประเทศกันกระหนบ (Buffer State) ระหว่างอาณานิคมของอังกฤษที่พม่า และอาณานิคมฝรั่งเศสในอินโดจีน

3. ความสามารถของคนไทยในการยอมโอนอ่อนผ่อนตามเท่าที่จำเป็นต่อมหาอำนาจตะวันตก หรือการใช้ นโยบายลู่ตามลม (Bending with the wind) นับเป็นการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่ชาญฉลาดของรัชกาลที่ 4 รัชกาลที่ 5 และเสนาบดีองค์สำคัญของไทย เช่น สมเด็จกรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการ เป็นต้น

หนังสืออ่านค้นคว้าเพิ่มเติม

1. หนังสือแบบเรียนสังคมศึกษา ส.306 (ประเทศของเรา 4) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. แผ่นปลิว เรื่องการดำเนินนโยบายเพื่อความอยู่รอด และการต่อสู้เพื่ออำนาจอภิปไตยของไทย

แบบฝึกหัดประจำหน่วย

เมื่อนักเรียนศึกษาเนื้อหาจบหน่วยแล้ว ให้ทำแบบฝึกหัด แล้วตรวจคำตอบด้วยตนเองจากแผ่นเฉลย ถ้ามีปัญหาก็ปรึกษากับครูผู้สอน

การทดสอบประจำหน่วย

เมื่อนักเรียนศึกษาเนื้อหาจบหน่วยแล้ว จะทำการทดสอบประจำหน่วยในระหว่างคาบเรียน ของหน่วยการเรียน หน่วยที่ 2 (ตามตารางที่กำหนด) พร้อมทั้งรอฟังผลการทดสอบได้ทันที

ชุดการสอนหน่วยที่ 2

1. บทเรียนโปรแกรม
2. แบบฝึก
3. เนื้อหาเพิ่มเติม
4. แบบฝึกหัด

คำสั่ง ขั้นตอนการทำบทเรียนโปรแกรม

1. ให้นักเรียนอ่านบทเรียนไปตามลำดับ และปฏิบัติตามคำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ
2. บทเรียนนี้ จะมีช่องว่างให้นักเรียนเติมข้อความ และจะมีคำตอบเฉลยไว้ให้ทุก ๆ
กรอบ เพื่อให้นักเรียนได้ตรวจสอบด้วยตนเองไปเรื่อย ๆ การตอบผิดไม่ใช่เรื่องเสียหาย
นักเรียนสามารถศึกษาใหม่ได้ ดังนั้นนักเรียนควรซื่อสัตย์ต่อตัวเอง
3. บางครั้งนักเรียนอาจไม่เจตนาดูคำตอบ จะให้แถวใช้กระดาษปิดคำตอบไว้ก่อน
แล้วจึงค่อย ๆ เลื่อนกระดาษ เพื่อศึกษาบทเรียนในกรอบต่อไป

บทเรียนโปรแกรม หน่วยที่ 2

1. คนเราทุกคนต้องมีเพื่อน ฉะนั้นนักเรียนทุกคนต้องมีเพื่อนแน่นอน ในหน่วยของส่วนรวมใหญ่ คือ ประเทศ ก็ต้องมีความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ เช่นเดียวกัน

2. ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ มี 3 รูปแบบ คือ
 1. เป็นมิตรไมตรีกันเพื่อประโยชน์ด้านการค้าขาย นักเรียนลองตอบซิว่า กลุ่มชนชาติใด ในปัจจุบันที่มีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจทางการค้าขายในประเทศมากที่สุด.....
(คืออกริเปล่า...) ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นก็เช่นกัน มีความจำเป็นต้องหารายได้เพิ่มมากขึ้น เพื่อทำนุบำรุงประเทศจึงมีการส่งเสริมการค้าขายทางเรือเป็นพิเศษ โดยเฉพาะกับประเทศจีน

3. ดังนั้นความสัมพันธ์เพื่อประโยชน์ด้านการค้าขายระหว่างไทยกับประเทศใกล้เคียงส่วนใหญ่ จึงเป็นการค้ากับประเทศ..... โดยใช้เส้นทางการค้าคือ.....

ตอบอกริเปล่า..... "จีน" "ทางเรือ...ทางน้ำ" เก่งมาก...

4. ต่อไป เป็นลักษณะความสัมพันธ์ รูปแบบที่ 2 คือ เป็นคู่สงครามกัน
นักเรียนต้องตอบถูกแน่เลยว่า ประเทศคู่สงครามกับไทยตั้งแต่ครั้งสมัยอยุธยาคือ.....
สมัยรัชกาลที่ 1 มีการรบครั้งสำคัญ เรียกว่า สงครามเก้าทัพ พระเจ้าปะดุงยกเข้ามาทุกทางในเวลาเดียวกันถึง 9 ทัพ... ไทยใช้วิธีดักรั้วโจมตี จนพม่าแตกพ่ายกลับไป
สงครามครั้งนี้ทำให้คุณหญิงจันทรได้เป็นท้าวเทพกระษัตรี นางมุกได้เป็นท้าวศรีสุนทร
เพราะป้องกันเมืองถลางไว้ได้

5. ทำไมจึงเรียกศึกครั้งนี้ ว่าสงครามเก้าทัพ..... ไทยมีกำลังน้อย แต่รับชนะพม่า เพราะใช้กลยุทธ์คือ สงครามครั้งนี้เกิดวีรสตรี 2 คน คือ และ.....

"เพราะพม่ายกมา 9 ทัพ", "ดักขุมโจมดี", "ท้าวเทพกษัตรี และท้าวศรีสุนทร"
ตอบถูกใช้ไหม...ดีมาก..

6. ในที่สุดพม่ากับไทย ก็เลิกทำสงครามกัน ในสมัยรัชกาลที่ 3 เพราะพม่ามีกรณีพิพาทกับ อังกฤษ ในที่สุดพม่าก็ตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ซึ่งตรงกับไทยในสมัยรัชกาลที่ 4

7. ดังนั้นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ไทยกับพม่าเลิกเป็นคู่สงครามกันคือ.....

"มีกรณีพิพาทกับอังกฤษ...เป็นอาณานิคมของอังกฤษ" ตอบถูก...ดี..
ตอบถูกใช้ไหม... เก่งจริงนะตัวแฉนี้

8. คู่สงครามของไทยอีกประเทศ คือ ญวน แต่ไม่ได้ทำสงครามกับไทยโดยตรง ญวนใช้วิธี เข้าแทรกแซงทั้งลาวและเขมร ซึ่งต่างก็เป็นประเทศราชของไทย จนไทยต้องส่งกองทัพ เข้าไปขับไล่อิทธิพลของญวน แม้ทัพคนที่สำคัญคือ เจ้าพระยาบดินทรเดชา ญวนถูกฝรั่งเศส คุกคาม สงครามจึงยุติในสมัยรัชกาลที่ 3

9. ไทยต้องส่งกองทัพเข้าไปในลาว และเขมร เพื่อขับไล่อิทธิพลของญวน เพราะทั้ง 2 ประเทศต่างก็เป็น.....ของ ไทย สงครามระหว่าง ไทยกับญวนยุติลงเมื่อ.....

"ประเทศราช"....." ญวนถูกฝรั่งเศสคุกคามสมัยรัชกาลที่ 3"...ขยันหน่อยนะจ๊ะ...

10. ลักษณะความสัมพันธ์อันดับที่ 3 คือ การดำเนินนโยบายต่อประเทศราช เขมร...เป็นแบบ
ผู้มิตร ในสมัยรัชกาลที่ 1 และรัชกาลที่ 4 ทรงชุบเลี้ยงเจ้านายเขมรอย่างราชบุตร
ลาว...มีสายสัมพันธ์แบบ "บ้านพี่เมืองน้อง มีความใกล้ชิดกันทั้งด้านเชื้อชาติ ศาสนา
ประเพณีและวัฒนธรรม
หัวเมืองมลายูโดยเฉพาะไทรบุรี แม้จะมีเหตุการณ์ยุ่งยากอยู่บ้าง ไทยก็จัดการปกครอง
ได้เรียบร้อย

11. สรุปแล้ว ลักษณะความสัมพันธ์กับประเทศราชไทยมีการดำเนินนโยบายคือ.....

"เป็นมิตร ไมตรีต่อกัน".....เยี่ยมมาก...อีก 3 กรอบก็จบแล้ว

12. ล้านนาเป็นประเทศราชที่สำคัญ เพราะพระยาภาวโณได้ช่วยรบพม่าป้องกันอาณาจักร
ทางเหนือ รัชกาลที่ 1 ทรงสถาปนาให้เป็นพระเจ้าเชียงใหม่ ต่อมา รัชกาลที่ 5 โปรด
ให้ยุบเมืองประเทศราช เป็นมณฑลพายัพ ต่อมาเปลี่ยนฐานะเป็นจังหวัด

13. ดังนั้นล้านนาจึงเป็นเมืองประเทศราชแห่งเดียวที่ไทยสามารถรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่ง
ของราชอาณาจักร

14. เอ ! แล้วประเทศราช ในกรอบที่ 13 คือจังหวัดอะไร.....

ถูกแล้วจะ..."เชียงใหม่"

จบแล้ว ลองทำแบบฝึกหัดทบทวน อีกหน่อยนะ

แบบฝึกหัดบทเรียนโปรแกรม หน่วยที่ 2

1. เหตุใดจีนจึงมีความสัมพันธ์กับไทยทางด้านการค้าขายมากที่สุด?
 1. จีนมีสินค้าคุณภาพดี
 2. จีนเป็นชาติที่ทำมาหากิน ขยันขันแข็ง
 3. จีนแดนไม่ติดต่อกันจึงไม่ทำให้เกิดปัญหา
 4. จีนเน้นทำการค้าขายทางเรือซึ่งสะดวกที่สุด
 5. จีนมีเรือสำเภาพร้อมที่จะบรรทุกสินค้ามาค้าขายมากที่สุด

2. ไทยกับพม่า มีศึกครั้งใดสำคัญในสมัยรัชกาลที่ 1?
 1. ศึกถลาง
 2. สงครามเก้าทัพ
 3. ศึกพระเจ้ากรุงหงสาวดี
 4. สงครามกับพระเจ้าปะดุง
 5. ศึกพระเจ้าตะเบ็งชเวตี้

3. ศึกครั้งสำคัญดังกล่าว ในข้อ 2 ไทยมีกำลังน้อยจึงใช้กลยุทธ์ใด ที่ทำให้พม่าพ่ายแพ้?
 1. วิธีตั้งรับ
 2. คักขุมใจมดี
 3. ใช้วิธีตีโอบ
 4. ล้อมทัพพม่าไว้
 5. รอน้ำเหนือไหลบ่า

4. พม่ากับไทยเล็กเป็นคู่สงครามกันในสมัยรัชกาลที่ 3 เพราะเหตุใด?

1. พม่ามีกรณีพิพาทกับอังกฤษ
2. เกิดสงครามกลางเมืองในพม่า
3. เกิดกรณีพิพาทเรื่องชายแดนกับจีน
4. เกิดความไม่สงบเรียบร้อยในไทย
5. พม่าแพ้อย่างราบคาบ ไทยจึงเลิกรบไปเอง

5. กรณีใดที่เป็นสาเหตุทำให้ไทยและญวน ทาส่งครามกัน?

1. มีกรณีพิพาทเรื่องชายแดน
2. ไทยต้องการญวนไว้ในอำนาจ
3. ญวนเข้าแทรกแซงลาวและเขมร
4. ญวนต้องการลาวและเขมรไว้ในอำนาจ
5. ญวนเกรงที่ไทยมีอิทธิพลเหนือลาวและเขมร

6. ไทยมีการดำเนินนโยบายต่อประเทศราช อย่างไร?

1. ผู้มิตรไมตรี
2. ต้องการขยายตลาดการค้า
3. ไทยเข้าไปดำเนินการจัดการปกครอง
4. ต้องการรวมประเทศราชไว้ในราชอาณาจักร
5. เกณฑ์ราษฎรของประเทศราช มาใช้แรงงาน

7. ล้านนาเป็นประเทศที่มีความสำคัญกับไทย อย่างไร?
 1. เป็นเมืองหน้าด่านของไทย
 2. เป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญ
 3. เป็นแหล่งค้าขายผ่านไปสู่ลาว
 4. มีความสำคัญด้านประเพณีและวัฒนธรรม
 5. ช่วยไทยสู้รบพม่า เพื่อป้องกันอาณาเขตทางเหนือ

8. เมืองประเทศราชที่ไทยสามารถรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งในราชอาณาจักร คือเมืองใด?
 1. ล้านนา
 2. ล้านช้าง
 3. มณฑลยูนนาน
 4. ลีปสองปันนา
 5. หัวพันทั้งห้า ทั้งหก

9. ประเทศราชของไทยส่วนใหญ่ ต่อมาเป็นอาณานิคมของชาติใด?
 1. สหรัฐ - อังกฤษ
 2. อังกฤษ - โปรตุเกส
 3. ฝรั่งเศส - อังกฤษ
 4. เยอรมัน - ฝรั่งเศส
 5. โปรตุเกส - เยอรมัน

10. สงครามระหว่างไทยกับญวนยุติลง ด้วยสาเหตุใด?

1. ไทยรบชนะญวน
2. ไทยเลิกไปเอง
3. ญวนถูกฝรั่งเศสคุกคาม
4. ญวนได้ลาวและเขมรไว้ในอนาคต
5. ญวนถูกเกลี้ยกล่อมให้ยอมอ่อนน้อม

แบบฝึก ประจำหน่วยที่ 2

ให้นักเรียนอ่านเนื้อเรื่อง ให้เข้าใจ แล้วตอบคำถาม

การต่างประเทศ

โปรตุเกส-เจ้าเมืองมาเก๊าของโปรตุเกส แต่งตั้งให้ คาร์โลส เดอ ซิลเวรา เป็นทูตคุมเครื่องบรรณาการเข้ามาถวายในปี พ.ศ. 2361 (สมัย ร.2)

- ต่อมาในปี พ.ศ. 2363 เข้ามาขอทำการค้ากับไทย จนได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นหลวงอภัยพานิช

- สาเหตุที่ไทยยอมรับเป็นไมตรีกับโปรตุเกสก็เพราะเรือกัทั้นหลวงของไทยที่ไปทำการค้าที่เมืองมาเก๊า ได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดีประกอบกับไทยกำลังต้องการหาซื้อปืนไว้สำหรับป้องกันพระนคร ถ้าเป็นไมตรีกับโปรตุเกสการหาซื้อปืนก็จะสะดวกขึ้น ดังนั้นทูตโปรตุเกสจึงได้เข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (ร.2) เพื่อถวายพระราชสาส์นและเครื่องบรรณาการ

อังกฤษ - พ.ศ. 2364 จอห์น ครอเฟิด (John Crawford) เข้ามาติดต่อค้าขาย และขอเปลี่ยนแปลงวิธีการของพระคลังสินค้า และการเก็บภาษี แต่ไทยไม่ยอม

- พ.ศ. 2368 (สมัยรัชกาลที่ 3) รอ. เฮนรี เบอร์นี (Henry Burney) ทูตอังกฤษคนที่ 2 เข้ามาติดต่อ และทำสัญญาฉบับแรกกับไทยในปี พ.ศ. 2369 การที่อังกฤษและไทยได้เจรจากันจนถึงขั้นตกลงทำสัญญาพระราชไมตรี และการค้าต่อกัน อังกฤษได้รับผลประโยชน์ทางการค้าเพราะไทยยินยอมเปลี่ยนแปลงระบบการเก็บภาษีให้เป็นการเก็บภาษีค่าปากเรือเพียงอย่างเดียวตามความต้องการของอังกฤษ ส่วนไทยได้รับความเสมอภาค และการยอมรับนับถือจากอังกฤษ เพราะอังกฤษยอมรับเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายไทย

สหรัฐอเมริกา - ในปี พ.ศ. 2376 สั่งเอ็ดมันด์ โรเบิร์ต (Edmund Roberts) เป็นทูต
เข้ามาทำสัญญาเช่นเดียวกับสัญญาเบอร์นี-ในปี พ.ศ. 2393 สั่งโจเซฟ บัลเลสตียัน
(Joseph Ballestier) ขอแก้ไขสัญญา แต่ไม่สำเร็จ

อังกฤษ - ในปี พ.ศ. 2393 เซอร์ เจมส์ บรูค (Sir James Brooke) เป็นทูต
เสนอร่างสนธิสัญญาให้เจ้าหน้าที่ไทยพิจารณา 9 ข้อ ไทยตอบปฏิเสธ 8 ข้อ รับข้อเดียวคือ
"ให้มีไมตรีระหว่างประเทศทั้งสอง ที่เป็นดังนี้ เพราะไทยมีนโยบายไม่ยินยอมการเปลี่ยนแปลง
"เกรงฝรั่งเอาเปรียบ"

- ในปี พ.ศ. 2398 (สมัยรัชกาลที่ 4) เซอร์จอห์น เบาริง (Sir John
Bowring) เป็นทูตผู้แทนของสมเด็จพระนางเจ้าวิคตอเรีย จึงมีฐานะสูงกว่าทูตคนก่อน ๆ
ได้ตกลงทำสัญญา 18 เมษายน พ.ศ. 2398 ฉบับนี้ไทยเสียเปรียบอังกฤษหลายประการ

สาระสำคัญของสนธิสัญญาเบาริง

1. อังกฤษมีสิทธิตั้งกงสุลคอยดูแลผลประโยชน์ และตั้งศาลกงสุลชำระความคนใน
บังคับอังกฤษได้
2. ให้สิทธิการค้าโดยเสรีแก่คนในบังคับอังกฤษทั่วทุกเมืองท่าของไทย และอาจจะเข้า
ซื้อกรรมสิทธิ์ที่ดินในประเทศได้ภายในเขต 4 ไมล์ จากกำแพงเมือง ถ้าเข้ามาอยู่เมืองไทย
ครบ 10 ปี
3. ยกเลิกการเก็บค่าระวางปากเรือ แต่กำหนดภาษีขาเข้าตามราคาสินค้าในอัตรา
ร้อยละ 3 ส่วนภาษีขาออกให้เก็บเพียงครึ่งเดียว
4. ไม่เก็บภาษีฝิ่น แต่ต้องนำภาษีมาขายให้แก่เจ้าภาษีเท่านั้น และถ้าเจ้าภาษีไม่ซื้อ
ต้องนำออกไป
5. รัฐบาลไทยมีสิทธิจะห้ามส่งข้าว เกลือ และปลา ออกนอกประเทศไทย โดยมี
เงื่อนไขว่าต้องแจ้งให้กงสุลทราบล่วงหน้าเป็นเวลา 1 เดือน
6. ถ้าไทยทำสัญญายกประโยชน์ให้ชาติหนึ่ง ชาติใดในวันข้างหน้า ซึ่งนอกเหนือจากที่
อังกฤษได้รับครั้งนี้ อังกฤษจะต้องได้รับในครั้งต่อ ๆ ไปด้วย

7. เมื่อสัญญาพ้นกำหนด 10 ปีแล้ว ฝ่ายไทย ฝ่ายอังกฤษจะขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงสัญญาได้โดยบอกให้ผู้สัญญาอีกรู้ล่วงหน้า 1 ปี เพื่อให้มีการตกลงแก้ไขจากการยินยอมของทั้งสองฝ่าย

บทสรุป สนธิสัญญาเบาริง เป็นสัญญาที่ไม่มีข้อความบอกเลิกเป็นสัญญาที่ไม่เสมอภาค ผูกมัดไทยเกือบ 100 ปี แต่ไทยต้องยอมทำสัญญานี้ ก็เพราะไทยเปลี่ยนนโยบายของประเทศหันมา "คบฝรั่ง" และโอนอ่อนผ่อนตามข้อเรียกร้องที่อังกฤษเสนอ เพื่อมิให้ต้องเสียเอกราชของบ้านเมืองรัชกาลที่ 4 ทรงเห็นว่าไทยต้องเปลี่ยนวิเทโศบาย เพื่อประโยชน์ 2 ประการ คือ 1. เพื่อความปลอดภัยของประเทศ 2. เพื่อปรับปรุงประเทศให้ทันสมัยแบบตะวันตก

ภายหลังจากการทำสนธิสัญญาเบาริงแล้ว ทำให้ระบบเศรษฐกิจของไทยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม คือจากเศรษฐกิจแบบพอยังชีพ ไปร่วมวงเศรษฐกิจแบบเงินตรากับนานาประเทศมีการค้าขายกันอย่างกว้างขวาง โดยให้เงินตราเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยน

ในส่วนของการเสียดินแดนให้กับอังกฤษและฝรั่งเศสนั้น นับว่าเป็นปัญหาความสัมพันธ์กับต่างประเทศในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นปัญหาที่สำคัญต่อความอยู่รอดของเอกราชและบูรณภาพของเขตแดนของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ซึ่งไทยต้องใช้วิเทโศบายที่ฉลาดและสุขุมคัมภีรภาพรู้จักปรับตัวโอนอ่อนตามความต้องการของประเทศมหาอำนาจเหล่านั้น แต่ก็ไม่ได้ทำให้เราต้องสูญเสียอธิปไตยของชาติโดยรวม

คำถามแบบฝึกหัดที่ 2

1. ไพรตูกอสเข้ามาเจริญไมตรีด้วยวิธีการอย่างไร ?
2. สาเหตุสำคัญที่ไทยยอมรับเป็นไมตรีกับไพรตูกอส คืออะไร ?
3. อังกฤษต้องการเป็นไมตรีกับไทยเรื่องใด ?
4. เพราะเหตุใดไทยจึงยอมเจรจาตกลงทำสัญญากับแรกกับอังกฤษ ?
5. สหรัฐอเมริกาเข้ามาทำสัญญา โดยยึดหลักสนธิสัญญาใด ?

6. เพราะเหตุใดไทยจึงไม่ยอมแก้ไขสนธิสัญญาตามที่เซอร์เจมส์ บรูค เสนอ ?
7. เพราะเหตุใดเซอร์จอห์น เบาริง จึงมีฐานะสูงกว่าบุคคลก่อน ๆ ?
8. สนธิสัญญาเบาริง ไทยเสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขตอย่างไร ?
9. เพราะเหตุใดสนธิสัญญาเบาริงจึงทำการแก้ไขได้ยากมากในเวลาต่อมา ?
10. เพราะเหตุใดไทยจึงยอมเสียดินแดนให้กับอังกฤษและฝรั่งเศส ?

การดำเนินนโยบายเพื่อความอยู่รอดของชาติ

ในประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์กับต่างประเทศนั้น ไทยดำเนินนโยบายโดยยึดจุดมุ่งหมายหลัก 2 ประการคือ ประการที่หนึ่ง เพื่อป้องกันอาณาเขตอธิปไตยและความมั่นคงของประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ประการที่สอง เพื่อความอยู่รอดของประเทศ สำหรับจุดมุ่งหมายแรกนั้นอาจกล่าวได้ว่า ในสมัยจักรวรรดินิยมนี้ ไทยพยายามดำเนินนโยบายอย่างรอบคอบทั้งทางการทูตและพาณิชย์ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ส่วนจุดมุ่งหมายประการที่สองนั้น รัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5 ทรงพยายามกระทำทุกวิถีทางเพื่อความอยู่รอดของประเทศ นอกจากจะทรงใช้นโยบายลู่ตามลมแล้วยังทรงยึดถือนโยบายผูกมิตรกับมหาอำนาจหนึ่งไว้คอยมหาอำนาจอื่น ซึ่งมีที่ท่าจะคุกคามไทยมากเกินไป หรืออีกนัยหนึ่ง ทรงถ่วงดุลย์อำนาจมิให้ชาติใดชาติหนึ่งเข้ามามีอำนาจในประเทศมากเกินไปจนเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของไทย ไทยยึดถือนโยบายนี้มาตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชแล้ว เมื่อพระองค์ทรงใช้ฝรั่งเศสถ่วงดุลย์อำนาจฮอลันดา นโยบายผูกมิตรและถ่วงดุลย์นี้จะเห็นได้ชัดในสมัยรัชกาลที่ 4 เมื่อไทยผูกมิตรกับอังกฤษ เพื่อต่อต้านฝรั่งเศสที่กำลังหาทางยึดเขมรไปจากไทย ครั้นไม่ได้ผล ไทยก็หันมาใช้นโยบายลู่ตามลม ในสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อพึ่งอังกฤษเพื่อคอนอำนาจฝรั่งเศสในสมัยวิกฤตการณ์ปากน้ำไม่ได้แล้ว ไทยจึงรีบหันไปผูกมิตรกับเยอรมนี รัสเซียและญี่ปุ่นแทนที่เพื่อคอนอำนาจทั้งฝรั่งเศสและอังกฤษ ในการดำเนินนโยบายต่างประเทศนี้ ไทยจะระมัดระวัง มิให้ถูกทอดทิ้งอยู่อย่างโดดเดี่ยวไว้หนทางป้องกันตนเอง และต้องตกอยู่ในกำมือของผู้ทรงพลังกว่า

ในการสัมพันธ์ติดต่อกับต่างประเทศสมัยรัตนโกสินทร์นี้ จะเห็นได้ว่าไทยดำเนินนโยบายหลายรูปแบบดังกล่าว สุดแล้วแต่จังหวะ เวลาและความเหมาะสม โดยคำนึงถึงความคงอยู่ของบ้านเมืองและผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นสำคัญ เป็นที่กล่าวกันว่า "ไทยสามารถดิ้นและควบคุมนโยบายต่างประเทศ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างน่าอัศจรรย์"

สาระสำคัญของสนธิสัญญาเบาริง

1. ไทยและอังกฤษจะเป็นมิตร ไม่ตรีต่อกัน
2. คนในบังคับอังกฤษมีเสรีภาพในการศาสนา ได้รับอนุญาตให้ทำการค้า และให้พำนักอยู่ได้เฉพาะในกรุงเทพ ฯ หรือในท้องถิ่นที่สามารถเดินทางเรือจากกรุงเทพ ฯ ไปถึงได้ภายใน 24 ชั่วโมง
3. คนในบังคับซึ่งเข้ามาอยู่ในประเทศจะต้อง ไปจดทะเบียนเป็นหลักฐานที่สถานกงสุลอังกฤษที่กรุงเทพ ฯ และจะได้รับอนุญาตให้ซื้อที่ดินได้ภายในเขต 4 ไมล์จากกำแพงเมือง
4. ไทยให้อังกฤษตั้งสถานกงสุลขึ้นในกรุงเทพ ฯ ได้และให้สิทธิสภาพนอกอาณาเขต (Extraterritoriality) แก่คนในบังคับอังกฤษ กงสุลอังกฤษเป็นผู้เฝ้าพิจารณาตัดสินคดีต่าง ๆ ทั้งคดีแพ่งและอาญาซึ่งคนในบังคับอังกฤษเป็นจำเลย โดยกงสุลจะลงโทษตามกฎหมายอังกฤษ

ส่วนในคดีที่คนในบังคับอังกฤษเป็นโจทก์และคนไทยเป็นจำเลยนั้น ให้ขึ้นศาลไทย ซึ่งเป็นผู้พิจารณาลงโทษตามกฎหมายไทย ในกรณีนี้ กงสุลอังกฤษจะเข้าไปร่วมฟังการพิจารณาคัดสินได้

5. ผู้มีเงินแท่งหรือทองแท่งซึ่งเคยเป็นสินค้าต้องห้าม จะได้รับอนุญาตให้นำเข้ามาขายในประเทศได้ แต่ผู้ใดต้องขายให้แก่เจ้าภาษีผู้หนึ่ง ถ้าเจ้าภาษีไม่ซื้อไว้ ให้บรรทุกลับออกไป
6. ไทยต้องยกเลิกภาษีปากเรือและภาษีประเภทอื่น ๆ ที่เคยเรียกเก็บ ให้เก็บได้แต่ภาษีขาเข้าในอัตราร้อยละ 3 เท่านั้นของราคาสินค้า ถ้าของจำหน่ายไม่ได้ ไทยต้องคืนภาษีให้จนครบ

สำหรับสินค้าออกให้เก็บภาษีขาออกได้เพียงครั้งเดียวตามพิกัดอัตราสินค้าที่กำหนดไว้ในภาคผนวกต่อท้ายสัญญา พ้อคำอังกฤษมีสิทธิที่จะซื้อขายโดยตรงกับราษฎรได้

7. รัฐบาลไทยสงวนสิทธิที่จะห้ามนำเข้า เกลือและปลา ออกนอกประเทศ หากเกิดความขาดแคลนสินค้าดังกล่าว
8. ไทยจะให้การปฏิบัติต่ออังกฤษเยี่ยงชาติที่ ได้รับอนุเคราะห์ยิ่ง

9. สนธิสัญญาจะบอกเลิกไม่ได้ การแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงข้อความใด ๆ ในสัญญาจะกระทำได้เมื่อเวลาผ่านไป 10 ปีแล้ว และจะต้องได้รับความเห็นชอบจากทั้งสองฝ่าย ทั้งต้องแจ้งล่วงหน้า 1 ปีด้วย

ถ้าพิจารณาข้อความของสนธิสัญญานี้ให้ดีแล้ว จะเห็นได้ว่ามีทั้งผลดีและผลเสียต่อไทย สำหรับผลดีนั้น ในทางด้านการเมือง พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและราชสำนักไทยตระหนักดีว่า ถ้าหากไทยตั้งต้นไม่ยอมลงนามในสนธิสัญญา ก็คงจะต้องถูกอังกฤษใช้กำลังบังคับ เซอร์ จอห์น เบาริง อาจจะหวนกลับมาพร้อมด้วยกองทัพเรืออังกฤษ หรืออาจจะรวมกำลังกับฝรั่งเศสและสหรัฐอเมริกาบังคับไทย ดังนั้นการที่ไทยตอบสนองไมตรีอังกฤษครั้งนี้ จึงนับว่าเป็นผลดีแก่ไทยในทางการเมืองและการต่างประเทศ หลัง พ.ศ. 2398 (ค.ศ. 1855) แล้วประเทศต่าง ๆ ในยุโรปและสหรัฐอเมริกา ได้ลงนามในสนธิสัญญาไมตรี พาณิชย์และการเดินเรือกับไทยโดยยึดถือสนธิสัญญาเบาริงเป็นหลัก ในขณะเดียวกันไทยได้ส่งทูตไปเจริญทางพระราชไมตรีกับประเทศต่าง ๆ ในยุโรป ซึ่งนับว่าเป็นการกระชับสัมพันธไมตรีให้แน่นแฟ้นต่อไป ในด้านเศรษฐกิจการเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจจากระบบผูกขาดมาเป็นระบบการค้าเสรี เป็นปัจจัยทำให้การค้าทั้งภายในและภายนอกประเทศเจริญขึ้น หลังการทำสนธิสัญญาเพียง 1 ปี เท่านั้น มีเรือต่างชาติเข้ามาค้าขายเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ทำให้ข้าวและไม้สักกลายเป็นสินค้าออกที่สำคัญที่สุดของไทย ในด้านการปรับปรุงประเทศให้ทันสมัย นโยบายเปิดสัมพันธภาพกับประเทศในยุโรป ดังกล่าวส่งเสริมให้ไทยได้รับอิทธิพลอารยธรรมตะวันตก รัชกาลที่ 4 จึงทรงได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้ริเริ่มและวางรากฐานในการปฏิรูปประเทศให้เจริญก้าวหน้าตามแบบอารยประเทศ เมื่อรัชกาลที่ 5 ขึ้นครองราชบัลลังก์ใน พ.ศ. 2411 (ค.ศ. 1868) ก็ทรงสืบทอดนโยบายปฏิรูปประเทศต่อจากรัชกาลที่ 4 โดยการปรับปรุงการบริหารประเทศในด้านต่าง ๆ เช่น การกฎหมายและการศาลจนเป็นที่ยอมรับของประเทศตะวันตก

สำหรับผลเสียนั้น จะเห็นได้ว่าไทยเป็นฝ่ายเสียเปรียบอังกฤษอย่างเห็นได้ชัด ข้อเรียกร้องทั้งหมดของอังกฤษได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจ เช่น การขอจัดตั้งสถานกงสุลเพื่อพิจารณาคดีคนในบังคับอังกฤษโดยไม่ต้องขึ้นศาลไทย เป็นการยอมรับว่าอังกฤษได้รับสิทธิสภาพนอกอาณาเขตทางการศาลจากไทย นับเป็นครั้งแรกในสมัยรัตนโกสินทร์ที่ไทยต้องเสียสิทธิดังกล่าว

ให้แก่ต่างประเทศ ต่อมาข้อตกลงนี้ได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศตะวันตกไม่ราบรื่น โดยเฉพาะกับฝรั่งเศส

นอกจากนี้ ไทยยังต้องเสียอำนาจอธิปไตยทางการค้าให้อังกฤษด้วย ไทยไม่มีสิทธิที่จะควบคุมการค้าได้อย่างแต่ก่อน คนอังกฤษและคนในบังคับอังกฤษได้รับอนุญาตให้ทำการค้าได้โดยเสรีไทยต้องยกเลิกระบบการค้าผูกขาดของพระคลังสินค้าและยกเลิกระบบการเก็บสินค้าจากวิธีวัดความกว้างของปากเรือซึ่งอังกฤษเห็นว่าไม่ยุติธรรม จึงเรียกร้องให้ไทยเก็บภาษีศุลกากรในอัตราที่แน่นอนตายตัว คือเก็บภาษีสินค้าขาเข้าได้ไม่เกินร้อยละ 3 และเก็บภาษีสินค้าขาออกได้ตามอัตราที่กำหนดไว้ในภาคผนวกของสัญญาเท่านั้น

การทำสนธิสัญญากับอังกฤษใน พ.ศ. 2398 (ค.ศ. 1855) นี้ นับว่าเป็นก้าวสำคัญในการเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศของไทย จากการดำเนินนโยบายอย่างระแวดระวังที่จะติดต่อกับประเทศตะวันตกมาเป็นนโยบายให้ความร่วมมือกับประเทศเหล่านั้นมากขึ้น โดยที่ไทยยอมเป็นฝ่ายเสียเปรียบอังกฤษบ้างดีกว่าที่จะเปิดโอกาสให้อังกฤษใช้กำลังบังคับ ซึ่งอังกฤษก็คงจะกระทำได้ไม่ยากนัก

อย่างไรก็ตาม พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมิได้ทรงแสดงความหวาดหวั่นในการติดต่อกับอังกฤษและชาติอื่น ๆ ทรงพยายามติดต่อดำเนินพื้นฐานของความเสมอภาค จะเห็นได้จากการโปรด ฯ แต่งตั้งพระยามนตรีสุริยวงศ์ (ชุ่ม บุนนาค) เป็นราชทูตไปเฝ้าสมเด็จพระนางเจ้าวิกตอเรียที่กรุงลอนดอนใน พ.ศ. 2400 (ค.ศ. 1857) เพื่อเป็นการตอบแทนที่สมเด็จพระราชินีอังกฤษโปรด ฯ ให้ส่ง เซอร์ จอห์น เบาริง เป็นอัครราชทูตมาจากราชสำนักของอังกฤษโดยตรง มิใช่ในนามของผู้สำเร็จราชการอังกฤษประจำอินเดียหรือเป็นทูตที่รัฐมนตรีต่างประเทศอังกฤษส่งมาดังเช่นทูตอังกฤษคนก่อน ๆ ส่วนกับฝรั่งเศสก็เช่นกัน พระองค์ทรงโปรด ฯ ให้พระยาศรีพิพัฒน์ (แพ บุนนาค) เป็นราชทูตไปเฝ้าจักรพรรดินโปเลียนที่ 3 แห่งฝรั่งเศสใน พ.ศ. 2404 (ค.ศ. 1861) ในรัชกาลนี้แม้พระองค์จะมีได้ทรงส่งทูตไปยังสหรัฐอเมริกาก็ตาม แต่ก็ทรงมีพระราชสาส์นโต้ตอบกับประธานาธิบดีอับราฮัม ลิงคอล์น อย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ เพื่อดำรงรักษาไมตรีกับต่างประเทศไว้ให้ดี รัชกาลที่ 4 โปรด ฯ ให้แต่งตั้ง เซอร์ จอห์น เบาริง เป็นอัครราชทูตไทยประจำกรุงลอนดอน มีอำนาจในการเจรจาไมตรี

กับประเทศอื่น ๆ ตามนโยบายของไทย และเจรจาแก้ไขปัญหาย่างยากต่าง ๆ ทั้งทางการเมือง และการค้าบางประการกับประเทศในยุโรป เซอร์ จอห์น เบาริง ได้รับราชการเป็นที่พอพระทัยมาก รัชกาลที่ 4 จึงพระราชทานบรรดาศักดิ์ให้เป็น "พระยาสยามนุกุลกิจ สยามมิสรมหายศ" ทั้งนี้ เป็นการตอบแทนที่อังกฤษส่งกงสุลของตนมาประจำในกรุงเทพฯ ๗ หลังจากนั้นทรงแต่งตั้งกงสุลไทยไปประจำเมืองต่าง ๆ ดังกล่าวเช่นที่ฮ่องกง ย่างกุ้ง และสิงคโปร์ เป็นต้น

หลังการลงนามในสนธิสัญญาเบาริงแล้ว พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงดำเนินนโยบายเปิดสัมพันธภาพกับมหาอำนาจอื่น ๆ ทั้งในยุโรปและอเมริกา โดยใช้สนธิสัญญาเบาริงนี้เป็นแบบฉบับในการทำสนธิสัญญาทางไมตรี พาณิชย์และการเดินเรือ เช่นกับฝรั่งเศสและสหรัฐอเมริกาใน พ.ศ. 2399 (ค.ศ. 1856) หลังจากนั้นประเทศตะวันตกอื่น ๆ ตลอดจนญี่ปุ่นก็ได้เข้ามาติดต่อกับไทยอย่างเป็นทางการด้วย ในการเปิดสัมพันธไมตรีกับประเทศต่าง ๆ นั้น รัชกาลที่ 4 ทรงมีนโยบายที่จะชักชวนมหาอำนาจอื่นมาเป็นพันธมิตร เช่น สหรัฐอเมริกาและฝรั่งเศส เพื่อคอนอำนาจและอิทธิพลของอังกฤษในเมืองไทย มิให้อังกฤษแสดงท่าทีคุกคามไทยมากเกินไปเกี่ยวกับเรื่องดินแดนในแหลมมลายูรวมทั้งปัญหาเมืองเชียงรุ้ง และพรมแดนเมืองตะนาวศรี แต่ไม่ได้ผล เพราะสหรัฐอเมริกาไม่มีนโยบายที่จะเข้ายุ่งเกี่ยวกับการเมืองของชาติอื่น ๆ ส่วนฝรั่งเศสเองก็สนใจอยู่กับปัญหาเขมรและไม่ประสงค์จะเป็นศัตรูกับอังกฤษ

คำแนะนำประจำหน่วยการเรียนรู้

หน่วยที่ 3

วิชา สังคมศึกษา ส.306 (ประเทศของเรา 4) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

หัวข้อเรื่อง การปรับปรุงประเทศตามแบบตะวันตก

- การรับวัฒนธรรมตะวันตกในระยะเริ่มแรก
- การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ประเพณี และวัฒนธรรม

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. สามารถระบุแนวทางการปรับปรุงประเทศตามแบบตะวันตกได้
2. วิเคราะห์หลักการสำคัญในการดำเนินนโยบายของการปรับปรุงประเทศได้
3. แยกประเภทของวัฒนธรรมตะวันตกที่สำคัญ ที่เข้ามามีบทบาทกับไทยได้
4. อธิบายการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม อันเนื่องมาจากการปรับปรุง

ประเทศตามชาติตะวันตก

5. เลือกนำวัฒนธรรมต่างชาติมาใช้ในสังคมไทยได้อย่างเหมาะสม

แนวคิด

1. การปรับตัวเข้าสู่ความทันสมัยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เกิดจากอิทธิพลของศิลปวิทยาการแบบตะวันตก และอิทธิพลของการคุกคามจากลัทธิจักรวรรดินิยม
2. การปรับปรุงประเทศเพื่อเข้าสู่ความทันสมัยตามแบบตะวันตกในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นเพียงการเริ่มต้นแต่เพียงเล็กน้อย มิได้มีการเปลี่ยนแปลงลึกถึงระบบโครงสร้างแต่ประการใด
3. แรงผลักดันนำไปสู่การปฏิรูปแผ่นดินครั้งใหญ่ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คือความพยายามที่จะรักษาชาติให้พ้นจากการยึดครองของชาตินิยมล่าอาณานิคมตะวันตก และความพยายามที่จะรักษาสถานภาพที่มั่นคงให้กับสถาบันพระมหากษัตริย์

หนังสืออ่านเพิ่มเติม

1. หนังสือแบบเรียนสังคมศึกษา ส.306 (ประเทศของเรา 4)
2. แผ่นปลิว เรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรม

แบบฝึกหัดประจำหน่วย

เมื่อนักเรียนศึกษาเนื้อหาจบหน่วยแล้ว ให้ทำแบบฝึกหัด แล้วตรวจคำตอบด้วยตนเองจากแผ่นเฉลย ถ้ามีปัญหาก็ปรึกษากับครูผู้สอน

การทดสอบประจำหน่วย

เมื่อนักเรียนศึกษาเนื้อหาจบหน่วยแล้ว จะทำการทดสอบประจำหน่วยในระหว่างคาบเรียน ของหน่วยการเรียนรู้ หน่วยที่ 3 (ตามตารางที่กำหนด) พร้อมทั้งรอฟังผลการทดสอบได้ทันที

บทเรียนโปรแกรม หน่วยที่ 3

1. การที่ประเทศจะเจริญก้าวหน้าทัดเทียมอารยประเทศได้นั้น ต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน บทเรียนที่นักเรียนจะได้เรียนต่อไปนี้จะกล่าวถึง การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ร.4) และสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ร.5)

2. การทำสนธิสัญญาเบาริ่ง ในปี พ.ศ. 2398 ไทยต้องยกเลิกระบบการค้าผูกขาดของพระคลังสินค้า จึงทำให้กลายเป็นระบบการค้าเสรี และปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้พ่อค้าต่างชาติ เข้ามาลงทุนมากขึ้น โดยเฉพาะอังกฤษ ก็คือการทำไทยยอมให้สิทธิสภาพนอกอาณาเขตแก่คนในบังคับ

3. ถ้าเช่นนั้น เศรษฐกิจของไทยจึงขยายตัวไปมาก เพราะมีระบบการค้าใหม่เกิดขึ้น คือ ประกอบกับมีพ่อค้าเข้ามาลงทุนกันมากเพราะ.....

"ระบบการค้าเสรี" "ไทยยอมให้สิทธิสภาพนอกอาณาเขต" เก่งมาก

4. รัชกาลที่ 5 ตั้งหอรัษฎากรพิพัฒน์ เพื่อเก็บรายได้ภาษีอากร จนทำให้มีการจัดเก็บได้เต็มที่ มีเงินรายได้เพื่อใช้ในการพัฒนาประเทศได้อย่างเต็มที่

5. ดังนั้น หอรัษฎากรพิพัฒน์ จึงทำหน้าที่แทน และยุบเลิกระบบดังกล่าวในที่สุด

"ระบบเจ้าภาษีนายอากร"...ดีมาก

6. การค้ากว้างขวางมากขึ้น ต้องใช้เงินเป็นสื่อกลาง รัชกาลที่ 4 จึงตั้งโรงกษาปณ์ ทำเงินเหรียญแทนเงินพดด้วง สมัยรัชกาลที่ 5 จัดระบบเงินตราใหม่ ใช้ธนบัตรแทนเงินเหรียญ ธนบัตรรุ่นแรกมี 5 ชนิด คือ 5 บาท 10 บาท 20 บาท 100 บาท และ 1,000 บาท

7. การใช้วิธีการแลกเปลี่ยนโดยตรงในการค้าขาย ไม่เป็นการสะดวก ประกอบกับมีการค้ากับต่างประเทศกว้างขวางขึ้น จึงต้องใช้ เป็นสื่อกลาง

ใช้แล้ว...."เงิน" ค่อนข้าง

8. บุคคลสำคัญ เป็นธนาคารแห่งแรก เพื่อช่วยเหลือการค้าด้านการเงิน สมัยรัชกาลที่ 6 ทรงตั้งคลังออมสิน เป็นเงินทุนเวียนที่จะทำประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ตั้งสหกรณ์ช่วยเกษตรกร

- ให้เด็กเรียนอ่านบทพจนตั้งแต่ กรอบที่ 1 - 8 อีกครั้ง
- กรอบต่อไปจะกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม

9. จุดมุ่งหมายสำคัญในระยะแรกของการศึกษา เพื่อฝึกหัดคนเข้ารับราชการโดยเน้นการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ และศึกษาอยู่ในวงจำกัดเฉพาะพระราชวงศ์และชนชั้นสูง

10. โรงเรียนวัดมเหยงคณ์ เป็นโรงเรียนหลวงสำหรับราษฎรทั่วไปแห่งแรก ต่อมาตั้งกระทรวงธรรมการดูแลการศึกษาทั่วประเทศ และเน้นให้คนมีความรู้ในการทำมาหาเลี้ยงชีพตามควรแก่อัธยาของตน

11. จุดมุ่งหมายสำคัญของการศึกษาในระยะแรกคือ
 ต่อมาเพื่อให้การศึกษาสําหรับคนทั่วไป จึงเน้น

"ฝึกคนเข้ารับราชการ" "ให้คนมีความรู้ในการทำมาหาเลี้ยงชีพ"
 ตีมาก อย่าเพิ่งเบื่อละ อีก 3 กรอบ ก็จบแล้ว

12. การเลิกทาส รัชกาลที่ 5 ทรงดำเนินวิธีการอย่างสุ่ม โดยเน้นปลดปล่อยทาส ปีมะโรง
 พ.ศ. 2411 ซึ่งเป็นปีที่พระองค์ขึ้นครองราชย์
 การเลิกระบบไพร่ ทรงออกพระราชบัญญัติเกณฑ์ทหาร พ.ศ. 2448 ขึ้นแทน
 ทำให้การบังคับใช้แรงงานของไพร่ สิ้นสุดลง
-

13. ให้นักเรียนอ่านหนังสือแบบเรียนสังคมศึกษา หน้า 73 - 75 ข้อ 4.4 ทัวข้อความเป็นอยู่
 และความนึกคิดของประชาชน
-

14. การเลิกทาส และเลิกระบบไพร่ เป็นผลดีแก่ราษฎรคือ.....

-

"เป็นอิสระ ไม่ต้องสังกัดอยู่กับมูลนาย มีเวลาทำมาหากินได้เต็มที่"

- คอบผูกมัดทุกกรอบใช้ไหม เก่งมาก.....
 - ค่อไปทําแบบฝึกหัดบทวน ชยันหน่อยนะ
-

แบบฝึกหัดบทเรียนโปรแกรม หน่วยที่ 3

1. การทำสนธิสัญญาเบาริง ในปี พ.ศ. 2398 มีผลอย่างไรต่อพระคลังสินค้า?
 1. พระคลังสินค้าถูกยกเลิก
 2. มีการขยายตัวของพระคลังสินค้า
 3. ยุบหน่วยงานบางส่วนในพระคลังสินค้า
 4. พระคลังสินค้าถูกกำหนดให้ซื้อสินค้าบางอย่างเท่านั้น
 5. พระคลังสินค้าสามารถซื้อสินค้าได้ตามความต้องการ

2. ปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้พ่อค้าต่างชาติเข้ามาลงทุนมากขึ้นคือเรื่องใด?
 1. ไทยขาดการลงทุน
 2. ต้องการสิ่งก่อสร้างเพิ่มขึ้น
 3. เร่งขยายตัวทางเศรษฐกิจ
 4. ระบบการค้าขายตัวอย่างรวดเร็ว
 5. ไทยยอมให้สิทธิสภาพนอกอาณาเขตแก่คนในบังคับ

3. "หอรัษฎากรพิพัฒน์" ทำหน้าที่อะไร?
 1. จัดเก็บภาษีอากร
 2. จัดทำเงินพดด้วง
 3. จัดเก็บพระไตรปิฎก
 4. ควบคุมดูแลการค้าภายในประเทศ
 5. ควบคุมดูแลงานก่อสร้างในพระบรมมหาราชวัง

4. โรงกษาปณ์ ผลิตเงินเหรียญแทนเงินพดด้วง ตั้งในรัชกาลใด?
 1. รัชกาลที่ 1
 2. รัชกาลที่ 4
 3. รัชกาลที่ 5
 4. รัชกาลที่ 6
 5. รัชกาลที่ 7
5. สมัยรัชกาลที่ 5 ผลิตธนบัตรขึ้นใช้ ยกเว้นธนบัตรชนิดใด?
 1. 5 บาท
 2. 20 บาท
 3. 50 บาท
 4. 100 บาท
 5. 1,000 บาท
6. บุคคลลัทธิ คือชื่อของอะไร?
 1. สโมสรหนังสือ
 2. ธนาคารออมสิน
 3. ธนาคารแห่งประเทศไทย
 4. หอสมุดประชาชน
 5. สมาคมนักเรียนเก่า
7. จุดมุ่งหมายสำคัญของการศึกษาในระยะแรก คือข้อใด?
 1. เพื่อให้ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
 2. เน้นการมีอาชีพอย่างอิสระ
 3. เพื่อส่งคนไปศึกษาต่อต่างประเทศ
 4. ฝึกหัดคนเข้ารับราชการ
 5. เพื่อให้มีความรู้ติดเทียมกับคนต่างชาติ

8. การปลดปล่อยทาสรุ่นแรก คือทาสที่เกิดในพ.ศ.ใด?

1. พ.ศ. 2411
2. พ.ศ. 2417
3. พ.ศ. 2421
4. พ.ศ. 2432
5. พ.ศ. 2433

9. การศึกษาในระยะแรกอยู่ในวงจำกัด อย่างไร?

1. ศึกษาเฉพาะผู้ชาย
2. ให้การศึกษาเฉพาะผู้ประกอบอาชีพ
3. เน้นการเรียนรู้เฉพาะวิชาภาษาอังกฤษ
4. ศึกษาเฉพาะพระราชวงศ์ และชนชั้นสูงเท่านั้น
5. ให้ชาวต่างชาติมาเรียนภาษาไทยให้แตกฉาน

10. การเลิกทาส และเลิกระบบไพร่ มีผลอย่างไรต่อราษฎร?

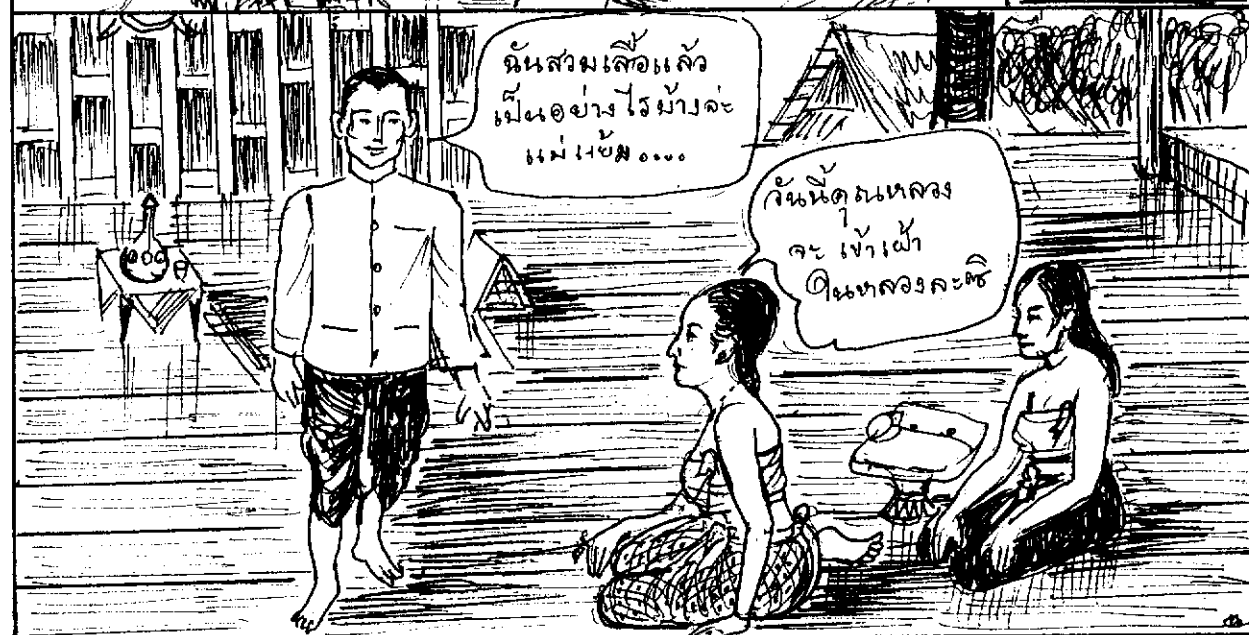
1. ไม่มีที่อยู่อาศัย
 2. ไม่รู้จักประกอบอาชีพ
 3. ไม่มีสิทธิเข้ารับราชการ
 4. ได้รับการศึกษาอย่างเต็มที่
 5. ประกอบอาชีพได้อย่างอิสระ
-

สมัยรัตนโกสินทร์

บทเรียนการ์ตูน หน่วยที่ ๑ ตอนที่ ๑

ขุนนางเจ้าแผ่นดิน พระเจ้าอยู่หัว ตามราชพิธีการหม่อมกษัตริย์ ไม่ดัดจริต

หลาย
เดือน
ต่อมา

แม่แย้ม... รู้หรือเปล่า
ในหลวงท่านมีพระสหายเป็นชาว
ตะวันตกหลายตน

วันนี้คุณหลวง
ไม่เข้า
ในหลวง
ไม่อย่างไรบ้าง

แต่ท่านยังทรงโปรดให้ เซอร์ จอห์น
แมริง ดาดกระเบื้องให้เข้าด้วยนะ
แล้ว... ยังทรงรับมหรสพมรดก
ในขณะท่าน ในการพระราชทาน
เลี้ยง ดั้นหนึ่งด้วย

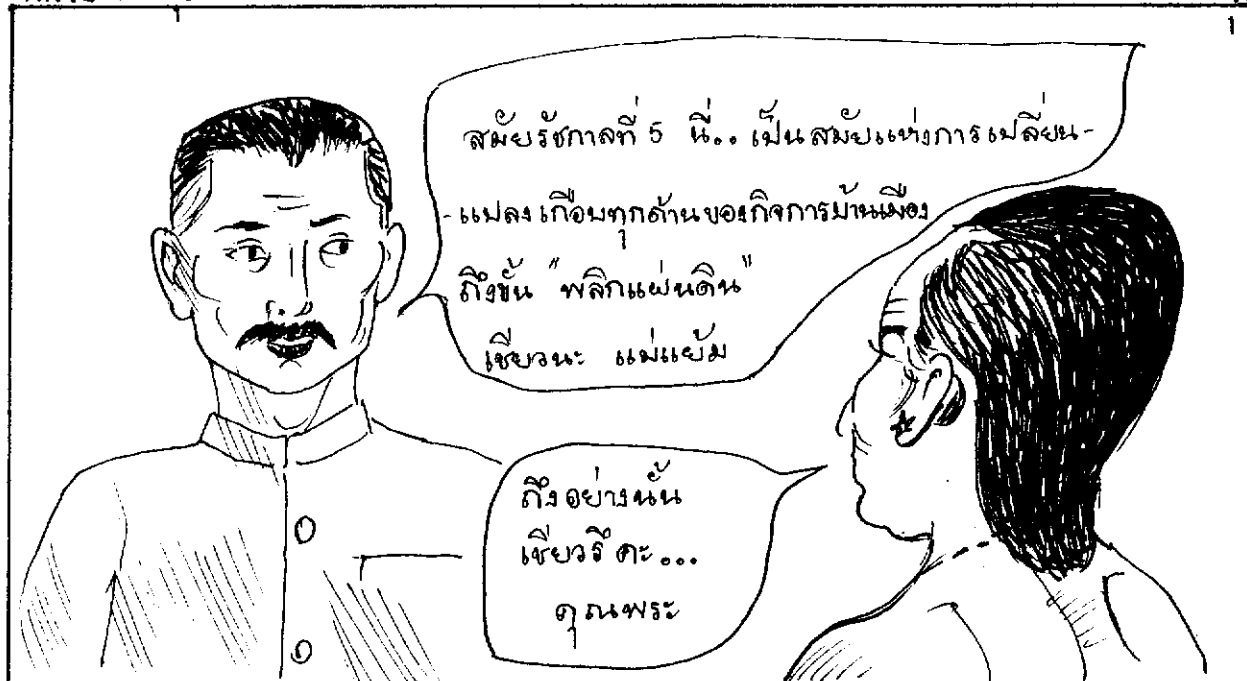
ก็อย่างนั้น
เชียรวี!!
คุณหลวง

โอ... เช่น ตัดถนน ให้ฝรั่งรถม้า
ตากอากาศ พระราชทานที่ดิน
ให้ฝรั่งชาวยุโรป

ก็อย่างนั้น ก็ทรง
ทำอะไรให้กัน
ขอตะวันตก
มากละสิ

แบบฝึกหัดบทเรียนการรู้ตน หน่วยที่ 3

1. เหตุใดรัชกาลที่ 4 จึงให้ขุนนางสวมเสื้อเข้าเฝ้า?
2. การที่รัชกาลที่ 4 ทรงให้ความใกล้ชิดกับชาวตะวันตกด้วยเหตุผลใด?
3. นักเรียนคิดว่า ระบบทาสและระบบไพร่ เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศหรือไม่ เพราะเหตุใด?
4. พระประสงค์ที่สำคัญในการเสด็จเยือนประเทศต่าง ๆ ของรัชกาลที่ 5 คืออะไร?

การยกเลิกระบบไพร่ก่อให้เกิดผลกระทบบางประการกล่าวคือ

1. เป็นการปลดปล่อยคนไทยให้เป็นอิสระแก่ตนเองโดยสิ้นเชิงหลังจากที่ต้องเป็นคนในสังกัดของมูลนายมาหลายศตวรรษ
 2. ก่อให้เกิดกองทหารประจำการติดอาวุธสมัยใหม่ ซึ่งมีความคล่องตัวกว่าการเกณฑ์ไพร่ ไปราชการสงครามดังเช่นในสมัยโบราณ
 3. ทำให้ฐานอำนาจของบรรดาขุนนางทั้งหลาย ถูกริดรอน ลงเป็นลำดับ เพราะบรรดาไพร่ถูกดึงมาเป็นทหารอาสาสมัครของรัชกาลที่ 5 ในขณะที่ฐานอำนาจของพระมหากษัตริย์ก็มีความมั่นคงมากขึ้น
 4. ก่อให้เกิดผลดีต่อการปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดินสมัยใหม่ ซึ่งต้องการคนทำงานในแบบเต็มเวลา มิใช่ถูกเกณฑ์แรงงาน
 5. เป็นผลดีต่อธุรกิจของการลงทุน และการผลิตในระยะหลังซึ่งต้องการแรงงานเสรี
- ส่วนพระบรมราโชบายการปลดปล่อยทาสให้เป็นอิสระทรงใช้วิธีดำเนินการเป็นขั้นตอนอาศัยเวลาเพื่อให้เกิดการปรับตัวพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของบรรดาเจ้าของทาสและผู้ตกเป็นทาส อันจะทำให้การปลดปล่อยทาสดำเนินไปด้วย ความเรียบร้อย และเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติในระยะหลังต่อมา

การแพร่หลายของวัฒนธรรมตะวันตก (พ.ศ. 2453 - 2475)

เมื่อสิ้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ร.5) โครงสร้างของสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงมาเป็นสภาพปัจจุบันอย่างมากแล้ว พระราชบัญญัติประถมศึกษาใน พ.ศ. 2464 ทำให้กุลบุตรได้รับการศึกษาเป็นจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ การขยายการศึกษาที่มีผลทำให้ วิทยาการวัฒนธรรมตะวันตกเข้าสู่เมืองไทยมากขึ้น ทั้งโดยตรงและผ่านทางการเรียนภาษาอังกฤษ ประกอบกับพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นกษัตริย์ไทยพระองค์แรกที่ทรงได้รับการศึกษาโดยตรงจากอังกฤษ จึงทรงมีบทบาทสำคัญในการนำไทยเข้าสู่สังคมวัฒนธรรมสากลมากยิ่งขึ้น มีการใช้นามสกุล แนวความคิดเรื่องภรรยาคนเดียว จัดตั้งกองลูกเสือ เผยแพร่แนวความคิดเรื่องชาตินิยม ประชาธิปไตย แลวรรณคดีอังกฤษเป็นภาษาไทย นอกจากนี้พระองค์ยังทรงนำประเทศไทยเข้าสู่ชุมชนนานาชาติมากยิ่งขึ้น จากการเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่หนึ่งโดยเป็นฝ่ายสัมพันธมิตร เป็นสมาชิกสันนิบาตชาติ ซึ่งเป็นการเริ่มต้นแห่งการมีฐานะที่ทัดเทียมกับประเทศตะวันตก

ค่านิยมที่สำคัญ คือ การที่มีความเชื่อว่าผู้ที่ไปศึกษาต่างประเทศมีความรู้ ความสามารถสูงกว่านักเรียนในประเทศ โอกาสในการทำงานที่ดี เลื่อนตำแหน่งเร็ว เช่นเดียวกับความเชื่อว่าชาวต่างชาติมีความสามารถสูงกว่าคนไทย ค่านิยมเหล่านี้ยังคงปรากฏให้เห็นอยู่แม้ในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตามอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกจะมีผลต่อคนไทยก็เฉพาะคนในเมืองหลวง และเมืองใหญ่ที่ชาวตะวันตกไปดำเนินกิจการทางการค้าอยู่เท่านั้น สำหรับในชนบทจะเห็นผลของการเปลี่ยนแปลงช้ามาก ภาพที่แตกต่างของวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมตะวันตก จึงเห็นได้ชัดเจนในสังคมเมืองกับสังคมชนบท แม้ในกระทั่งปัจจุบัน

ประติมากรรมกรุงรัตนโกสินทร์

รัชกาลที่ 1 (พ.ศ. 2325 - 2352) เป็นยุคสมัยที่กำลังเริ่มต้นสถาปนา กรุงเทพมหานครเป็นราชธานี ได้สร้างพระบรมมหาราชวัง วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ปูนปั้นสถานที่สำคัญและวัดวาอารามต่าง ๆ เป็นอันมาก นับเป็นช่วงเวลาแห่งการสร้างบ้านเมืองใหม่ และที่พิเศษวัฒนธรรมของชาติให้ฟื้นตัวขึ้นอีกครั้งหนึ่ง จึงมีผลปรากฏต่อสถาปัตยกรรมและประติมากรรมประเภทตกแต่งประดับสถาปัตยกรรมด้วยลวดลายสลักไม้หน้าบันคันทวย และลายชุมประศุน้ำต่างของยุคนี้มีลักษณะใหญ่โต เข้มแข็ง ส่วนการสร้างพระพุทธรูปนั้น เนื่องจากเป็นยุคสมัยที่อยู่ในภาวะสงคราม และการสร้างบ้านแปลงเมือง เป็นยุคของการเร่งรีบ จึงมีการสร้างพระพุทธรูปน้อยมาก แต่จะนำพระพุทธรูปกว่า 1,200 องค์ ที่ถูกทอดทิ้งจากวัดร้างทางแถบเหนือ มาบูรณะรักษาใหม่

รัชกาลที่ 2 (2352 - 2367) บ้านเมืองสงบเรียบร้อยขึ้น ว่างจากการศึกสงคราม พระองค์จึงโปรดให้มีการบูรณะปฏิสังขรณ์พระบรมมหาราชวังวัดวาอารามต่าง ๆ ทรงสนพระทัยในศิลปวิทยาการต่าง ๆ ทุกสาขา จึงส่งผลให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองในศิลปวิทยาการโดยทั่วไป โดยเฉพาะงานสลักบานประตูพระวิหารหลวงวัดสุทัศน์ นับเป็นงานสลักชิ้นเลิศชิ้นหนึ่งในกรุงรัตนโกสินทร์

ตอนปลายรัชกาลได้มีการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศจีน โดยพระเจ้าลูกเธอกรมหลวงเจษฎาภินันท์ ซึ่งต่อมาเป็นรัชกาลที่ 3 ได้แต่งสาเภาไปทำการค้าขายกับจีนจนร่ำรวยและได้รับราชการตำแหน่งสำคัญ การติดต่อค้าขายกับประเทศจีนทำให้ราชสำนักยุคนั้นเกิดความนิยมจีนมากขึ้น มีการสร้างสวนขวาขึ้นในพระบรมมหาราชวังตามอย่างราชวงศ์ถังของจีน มีการสถาปนาวัดเก่า คือ วัดจอมทอง ขึ้นใหม่หมดทุกสิ่ง โดยเลียนสำเนียงศิลปะจีนหมดทั้งวัดเป็นวัดเดียวในสมัยรัชกาลที่ 2 ที่มีได้ดำเนินตามแบบอย่างที่นิยมกันทั่วไป หากมีเอกลักษณ์ของตนเองเป็นพิเศษ แล้วตั้งชื่อใหม่ว่า วัดราชโอรสาราม เหตุเพราะกรมหมื่นเจษฎาภินันท์ทำการสถาปนาวัดเป็นส่วนพระองค์มิได้เกี่ยวกับราชการ จึงทรงพระราชดำริให้เปลี่ยนแปลงแบบอย่างศิลปกรรม สร้างตามพระราชหฤทัย ที่ทรงนิยมศิลปจีนเป็นพื้น และจากวัดพระราชโอรสารามนี้

นอกจากมีความมั่งคั่งในตนเองแล้ว ยังส่งผลต่อการสร้างวัดและศิลปประติมากรรมในรัชสมัยต่อมาอีก เนื่องการค้าขายกับเมืองจีน ขากลับก็ซื้อสินค้าจากจีนในราคาถูก จำพวกประติมากรรมหลักหินศิลาเป็นรูปต่าง ๆ ถ่วงเรือสำเภากลับมา เป็นพวกตุ๊กตาจีน กระจก หรือเจดีย์จีน และนำมาประดิษฐานตามวัดวาอารามต่าง ๆ ที่พระองค์ทรงปฏิสังขรณ์หรือสถาปนาในยุคของพระองค์

รัชกาลที่ 3 (พ.ศ. 2376 - 2393) งานศิลปกรรมมีความรุ่งโรจน์ทุกสาขา ทั้งงานสถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม เพราะพระองค์ท่านบำรุงช่างอย่างยอดเยี่ยมทุกสาขา ศิลปะ โดยที่พระราชประสงค์จะสร้างวัดวาอารามให้บริบูรณ์เหมือนกรุงศรีอยุธยาทั้งทุนทรัพย์ก็มีงมจากการค้าขาย จึงปรากฏว่า ได้ทรงสร้างพระอารามใหม่ถึง 9 วัด และปฏิสังขรณ์พระอารามเก่าหรือเดิมถึง 60 วัด และจากผลการสถาปนาวัดราชโอรสารามในปลายรัชกาลที่ 2 ของพระองค์ โดยเลียนแบบสำเนียงจีน ทำให้เกิดปฏิวัติในวงการสถาปัตยกรรมไทย และประติมากรรมทางด้านพระพุทธรูป ปรากฏว่ามีการสร้างหล่อพระประธานขนาดใหญ่ตามวัดที่สร้างใหม่ เช่น หล่อ "พระพุทธศรีโลกเชษฐ" พระประธานพระอุโบสถวัดสุทัศน์เทพวรารามและ "พระพุทธรูปเสถียรมุนี" พระประธานในศาลาการเปรียญ วัดสุทัศน์เทพวราราม "พระเสถียรมุนี" พระประธานพระอุโบสถวัดราชบพิธดาราม และ "พระพุทธรูปโลกาภิเนศปฏิมา" พระประธานพระอุโบสถวัดเฉลิมพระเกียรติ ฯลฯ เป็นต้น และสร้างพุทธไสยาสน์ยาว 90 ศอก ที่วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม นอกจากนั้นยังทรงสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องกษัตริยาธิราชเจ้า เพื่อเป็นราชอนุสรณ์แด่พระอัยกาและพระราชบิดาของพระองค์ เป็นพระหล่อสัมฤทธิ์ หุ้มทองคำ และประดับด้วยอัญมณีมีค่า ประดิษฐานในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ถวายพระนามว่า "พระพุทธรูปยอผ้าจุฬาลงกรณ" และ พระพุทธรูปเลิศล้ำนาลาย" และการสร้างพระยืนทรงเครื่องปางห้ามญาติขนาดใหญ่นี้ สร้างไว้มากมายมาก ถือเป็นพระราชนิยมของพระองค์ มูลเหตุอาจมาจากที่พระองค์ทรงขึ้นครองราชย์ โดยการเลือกตั้งจากพระบรมวงศานุวงศ์ และข้าราชการ จึงเป็นเหตุให้พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นพระอนุชา และเป็นเจ้าฟ้าไม่ได้ขึ้นครองราชย์ จนต้องทรงผนวชเสียตลอดรัชกาลของพระเชษฐาธิราช รัชกาลที่ 3 ทรงสร้างพระห้ามญาติก็คงเพื่อห้ามพระญาติพระวงศ์มิให้เป็นสองฝักสองฝ่าย มิให้ร้ายงานแตกความสามัคคีกัน พระยืนทรงเครื่องที่สำคัญอีกมี พระยืนขนาดเท่าคนจริง ทรงเครื่อง อยู่ที่ซุ้มจระนำหน้าพระอุโบสถวัดระฆังโฆสิตาราม และพระยืนที่วัดพิชัยสงคราม สมุทรปราการ ฯลฯ เป็นต้น

แผนการสอนตามคู่มือการสอนหน่วยศึกษานิเทศก์

แผนการสอนที่ 1 (4 คาบ)

วิชา ส.306 (ประเทศของเรา 4) ประวัติศาสตร์สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

เนื้อหา

การก่อสร้างสร้างเมือง - ด้านการปกครอง

- ด้านการชำระกฎหมาย
- ด้านเศรษฐกิจ
- ด้านสังคม
- การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา
- การฟื้นฟูประเพณี

ความคิดรวบยอด

เมื่อมีการสร้างราชธานีใหม่ การพัฒนา การปฏิรูปประเทศเป็นสิ่งจำเป็นตลอดจน การจัดการรายได้ เพื่อนำเงินมาพัฒนาประเทศให้เจริญทัดเทียมกับนานอารยประเทศ

จุดประสงค์ปลายทาง

1. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการก่อสร้างสร้างบ้านเมือง ในสมัย รัตนโกสินทร์ตอนต้น
2. เพื่อให้ตระหนักถึงความพยายามของบรรพบุรุษในการทำนุบำรุงและพัฒนาชาติ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. สามารถวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ ในช่วงของการก่อร่างสร้างบ้านเมืองได้
2. สามารถวิเคราะห์ และแยกประเภท ลักษณะโครงสร้างชนชั้นทางสังคม และการควบคุมกำลังคนได้
3. อธิบายการจัดระเบียบการปกครองประเทศได้
4. สามารถแยกแยะรายได้ของประเทศได้ว่ามาจากที่ใด และได้มาอย่างไร
5. อธิบายบทบาทของกษัตริย์ในด้านการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาและการฟื้นฟูส่งเสริม ประเพณี วัฒนธรรม และศิลปกรรม

การดำเนินการสอน

1. สร้างความสนใจ
 - เสนอรูปภาพพระบรมมหาราชวัง วัดพระศรีรัตนศาสดาราม และพระบรมฉายาลักษณ์ ของ 9 รัชกาล ให้นักเรียนดู
2. แจ้งจุดประสงค์
 - สามารถอธิบายและวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ ในช่วงของการก่อร่างสร้างเมืองได้
3. การทบทวนความรู้เดิม
 - ครูซักถามเหตุการณ์ ในสมัยกรุงธนบุรี
4. การสอนบทเรียนใหม่
 - ครูนำแผนภูมิ การจัดระเบียบการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม ประกอบการอธิบาย
5. แนะแนวทางการเรียนรู้
 - อธิบาย และซักถามถึงการพัฒนาประเทศในแต่ละด้าน
 - แจกเอกสารประกอบการสอน ให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าเป็นกลุ่มโดยแบ่งหัวข้อ

6. ประกอบกิจกรรมของนักเรียน

- นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาหัวข้อ และอภิปรายเรื่องจากหัวข้อที่ครูกำหนด แล้ว
เสนอรายงาน

7. แจ้งผลการปฏิบัติกิจกรรม

- ครูสรุปงานแต่ละกลุ่ม และแจ้งผลการปฏิบัติงาน

8. การประเมินผล

- สังเกตจากการร่วมมือในการทำงาน และการเสนอรายงาน ให้นักเรียนเป็น
กลุ่ม

9. การสรุปบทเรียน

- ครูและนักเรียน ช่วยกันสรุปบทเรียน และจดเนื้อหาที่สำคัญลงสมุด

สื่อการเรียนการสอน

- รูปภาพพระบรมมหาราชวัง วัดพระศรีรัตนศาสดาราม
- แผนภูมิแสดงการปกครองสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น
- เอกสารประกอบการสอนเกี่ยวกับชนชั้นในสังคมไทย

การประเมินผล

- ให้นักเรียนรายงาน และทำแบบฝึกหัด

แผนการสอนตามคู่มือการสอนหน่วยศึกษานิเทศก์

แผนการสอนที่ 2 (3 คาบ)

วิชา ส.306 (ประเทศของเรา 4) ประวัติศาสตร์สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

เนื้อหา

- ความสัมพันธ์กับประเทศใกล้เคียง
- การติดต่อกับประเทศตะวันตก
- การทำสนธิสัญญา สัมพันธไมตรีกับประเทศต่าง ๆ
- การส่งทูตไปเจริญทางไมตรีกับประเทศในยุโรป

ความคิดรวบยอด

ไม่มีประเทศใดในโลกที่จะดำเนินนโยบายอยู่อย่างโดดเดี่ยวได้ ดังนั้น ตั้งแต่ พ.ศ. 2394 จึงเป็นสมัยของการเปิดสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศตั้งแต่ พ.ศ. 2394 เป็นต้นมา เป็นช่วงของการทำสนธิสัญญากับประเทศตะวันตกในลักษณะใหม่

จุดประสงค์ปลายทาง

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเจริญสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศในด้านต่าง ๆ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายรูปแบบของความสัมพันธ์กับประเทศใกล้เคียงได้
2. บอกความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศทางตะวันตกได้
3. วิเคราะห์เหตุการณ์ของชาติตะวันตกที่เข้ามามีบทบาทในประเทศไทยได้
4. วิเคราะห์ ผลดี - ผลเสีย ที่ได้มีความสัมพันธ์กับชาติตะวันตกได้

การดำเนินการสอน

1. สร้างความสนใจ
 - กล่าวถึงเหตุการณ์ทั่ว ๆ ไปของประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง

2. แจ้งจุดประสงค์

- วิเคราะห์ และบอกความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศใกล้เคียงและชาติตะวันตกได้

3. การทบทวนความรู้เดิม

- การก่อสร้างสร้างบ้านเมืองที่ต้องการอำนาจกลับมา และการให้ชาติมหาอำนาจยอมรับในบทบาทของประเทศไทย

4. การสอนบทเรียนใหม่

- แผนที่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ประกอบการอธิบายความสัมพันธ์กับประเทศใกล้เคียง

5. แนะแนวทางการเรียนรู้

- วิเคราะห์และศึกษาบทบาทของชาติตะวันตกที่เข้ามาติดต่อกับไทย

6. ประกอบกิจกรรมของนักเรียน

- ให้นักเรียนได้ว่าที่ในข้อคิดที่ว่า "คบชาติตะวันตกมีผลดีมากกว่าผลเสีย"

7. แจ้งผลการปฏิบัติกิจกรรม

- ครูสรุปเนื้อหาของข้อคิดที่ว่าที่ ทั้งข้อดี และข้อเสีย พร้อมทั้งอธิบายเพิ่มเติม

8. การประเมินผล

- สังเกตจากความร่วมมือ และความเข้าใจในเนื้อหาที่นักเรียนได้ว่าที่

9. การสรุปบทเรียน

- ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปบทเรียนทั้งข้อดีและข้อเสียในบทบาทของชาติตะวันตก

สื่อการเรียนการสอน

- แผนที่ประเทศไทย - หนังสือแบบเรียน ส.306

การประเมินผล

- ทาแบบฝึกหัด ให้คะแนน

แผนการสอนตามคู่มือการสอนหน่วยศึกษานิเทศก์

แผนการสอนที่ 3 (3 คาบ)

วิชา ส.306 (ประเทศของเรา 4) ประวัติศาสตร์สมัยรัตนโกสินทร์

เนื้อหา

- การดำเนินนโยบายเพื่อความอยู่รอดของชาติ
- การแก้ไขสนธิสัญญาที่ไม่เสมอภาค

ความคิดรวบยอด

การมีความสัมพันธ์ไมตรี กับต่างประเทศ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินนโยบายเพื่อความอยู่รอดของชาติ ในช่วงที่ชาติมหาอำนาจกำลังแสวงหาอาณานิคม

จุดประสงค์ปลายทาง

1. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการต่างประเทศกับความมั่นคงของชาติ
2. เพื่อให้ตระหนักถึงความสามารถและความพยายามของบรรพบุรุษในการดำเนินวิเทศব্য เพื่อรักษาเอกราชของชาติไว้ได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. สามารถอธิบายการดำเนินความสัมพันธ์กับต่างประเทศ และความมั่นคงของชาติได้
2. วิเคราะห์เหตุการณ์ที่ไทยต้องเสียดินแดนให้กับชาติตะวันตกได้
3. แยกแยะปัญหาของความขัดแย้งกับมหาอำนาจตะวันตกและการแก้ปัญหาได้
4. อธิบายรายละเอียด และผลกระทบของการแก้ไขสนธิสัญญาที่ไม่เสมอภาคได้

การดำเนินการสอน

1. สร้างความเข้าใจ

- กล่าวถึงสถานการณ์ของประเทศเพื่อนบ้านที่เคยเป็นอาณานิคมของชาติ

มหาอำนาจมาก่อน

2. แจ้งจุดประสงค์

- วิเคราะห์ถึงผลของการดำเนินนโยบาย เพื่อความอยู่รอดของชาติ

3. การทบทวนความรู้เดิม

- บทบาทของชาติตะวันตกที่เข้ามามีสัมพันธไมตรีกับไทยในระยะเริ่มแรก

4. การสอนบทเรียนใหม่

- นำเสนอโดยใช้ แผนที่ประเทศไทย แสดงการเสียดินแดนในสมัยรัชกาลที่ 5 ประกอบการอธิบาย

5. แนะแนวทางการเรียนรู้

- ศึกษาค้นคว้าบทบาทของชาติตะวันตกที่เข้ามาคุกคามความมั่นคงของชาติและ

การแก้ไขสนธิสัญญาที่ไม่เสมอภาค

6. กิจกรรมของนักเรียน

- ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี พร้อมทั้งอภิปรายถึงเหตุผลของการ

ดำเนินนโยบาย เพื่อความอยู่รอดของชาติ

7. แจ้งผลของการปฏิบัติกิจกรรม

- ครูสรุปและชมเชยนักเรียน

8. การประเมินผล

- สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียนที่ใช้เหตุผลเข้าประกอบการ

พิจารณา

9. การสรุปบทเรียน

- ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปบทเรียน

สื่อการเรียนการสอน

- แผนที่ประเทศไทย การเสียดินแดนสมัยรัชกาลที่ 5
- แบบเรียน สังคมศึกษา 306

การประเมินผล

- สังเกตจากความสนใจ
- ทานแบบฝึกหัด ให้คะแนน

แผนการสอนตามคู่มือการสอนหน่วยศึกษานิเทศก์

แผนการสอนที่ 4 (4 คาบ)

วิชา ส.306 (ประเทศของเรา 4) ประวัติศาสตร์สมัยรัตนโกสินทร์

เนื้อหา

- การรับวัฒนธรรมตะวันตกในระยะเริ่มแรก
- การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม ประเพณี และวัฒนธรรม

ความคิดรวบยอด

การติดต่อกับชาวต่างประเทศ และการรับวัฒนธรรมตะวันตก เป็นผลทำให้ประเทศ มีการเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ ประเพณี และวัฒนธรรม

จุดประสงค์ปลายทาง

1. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการรับวัฒนธรรมตะวันตกในระยะเริ่มแรก
2. เพื่อให้ตระหนักถึงความสามารถ และความพยายามของบรรพบุรุษในการทำนุบำรุง

และพัฒนาประเทศ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. สามารถระบุแนวทางการปรับปรุงประเทศตามแบบตะวันตกได้
2. วิเคราะห์หลักการสำคัญในการดำเนินนโยบายของการปรับปรุงประเทศได้
3. แยกประเภทของวัฒนธรรมตะวันตกที่สำคัญที่เข้ามามีบทบาทกับไทยได้
4. อธิบายการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม อันเนื่องมาจากการปรับปรุง

ประเทศตามชาติตะวันตก

5. เลือกนำวัฒนธรรมต่างชาติมาใช้ในสังคมไทยได้อย่างเหมาะสม

การดำเนินการสอน

1. สร้างความสนใจ
 - การแสดงความเคารพด้วยการไหว้ และแสดงการทักทายด้วยการจับมืออย่าง
ชาติตะวันตก
2. แจ้งจุดประสงค์
 - สามารถอธิบายและระบุแนวทางในการปรับปรุงประเทศตามแบบตะวันตกได้
3. การทบทวนความรู้เดิม
 - ให้นักเรียนอธิบาย ถึงผลที่ได้รับจากการติดต่อกับชาติตะวันตก
4. การสอนบทเรียนใหม่
 - รูปภาพการแต่งกาย ช่วงสมัยรัชกาลที่ 5 รัชกาลที่ 6 พร้อมทั้งอธิบายถึง
บทบาทของชาติตะวันตก ที่ทำให้ประเทศต้องมีการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน
5. แนะแนวทางการเรียนรู้
 - ให้นักเรียนศึกษาถึงผลดี ผลเสียในการยอมรับวัฒนธรรมตะวันตก
6. การประกอบกิจกรรมของนักเรียน
 - แบ่งกลุ่มนักเรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เกี่ยวกับเหตุการณ์หรือการเปลี่ยนแปลง
ที่สำคัญ ๆ จากการปรับปรุงประเทศตามแบบตะวันตก และนำมาอภิปราย
ในชั้นเรียน
7. แจ้งผลการปฏิบัติกิจกรรม
 - ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปการอภิปราย
8. การประเมินผล
 - สังเกตจากการซักถาม และเสนอปัญหา ตลอดจนการอภิปรายในชั้นเรียน
9. การสรุปบทเรียน
 - ให้นักเรียนสรุปการอภิปรายลงสมุด

สื่อการเรียนการสอน

- รูปภาพการแต่งกายสมัย ร.5 - ร.6
- บทบาทการแสดงความรักของเด็กที่มีต่อผู้ใหญ่ การทักทาย

ประเมินผล

- ความสนใจ
- ทำแบบฝึกหัด ให้คะแนน

บทเรียนโปรแกรม

หน่วยที่ 1

วิชา สังคมศึกษา ส. 306 (ประเทศของเรา 4) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

หัวข้อเรื่อง การสถาปนากรุงเทพฯเป็นราชธานี

- การก่อร่างสร้างเมือง
- การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา
- การฟื้นฟูส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม และศิลปกรรม

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. เพื่อให้สามารถวิเคราะห์รูปแบบการปกครองสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้
2. เพื่อให้สามารถแยกประเภทของการจัดระเบียบการปกครองสมัยรัชกาลที่ 1 ได้
3. วิเคราะห์ปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาชาติสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้
4. สรุปลักษณะเด่นของการพัฒนาประเทศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ตามพระปรีชา

สามารถของพระมหากษัตริย์แต่ละพระองค์ และตามสภาพแวดล้อมในขณะนั้นได้

ขั้นตอนการศึกษบทเรียนโปรแกรม

1. ให้นักเรียนอ่านบทเรียนไปตามลำดับ และปฏิบัติตามคำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ
2. บทเรียนนี้จะมีช่องว่างให้นักเรียนเติมข้อความ และจะมีคำตอบเฉลยไว้ให้ทุก ๆ กรอบ เพื่อให้นักเรียนได้ตรวจสอบด้วยตนเองไปเรื่อย ๆ การตอบผิดไม่ใช่เรื่องเสียหาย นักเรียนสามารถศึกษาใหม่ได้ ดังนั้นนักเรียนควรซื้อสติกส์ติดตนเอง
3. บางครั้ง นักเรียนอาจไม่เจตนาดูคำตอบ ฉะนั้นควรใช้กระดาษปิดคำตอบไว้ก่อน แล้วจึงค่อย ๆ เลื่อนกระดาษ เพื่อศึกษาเนื้อหาในกรอบต่อไป

1. การสร้างบ้านเรือนให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง และเจริญรุ่งเรืองในทุก ๆ ทาง ยังคงยึดรูปแบบเช่นเดียวกับสมัยอยุธยาตอนปลาย ตามแบบฉบับที่สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถทรงวางระเบียบไว้

ดังนั้นลักษณะการปกครองเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น จึงยังคงยึดรูปแบบสมัย
ตามที่
ทรงวางระเบียบไว้

"อยุธยาตอนปลาย" "สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ" เก่งมาก...

2. การสร้างราชธานีใหม่ พระมหากษัตริย์ก็จะทรงสร้างพระบรมมหาราชวังควบคู่ไปด้วย เพื่อเป็นศูนย์กลางการปกครอง และข้าราชการจะอยู่อาศัยรายรอบพระบรมมหาราชวัง

ศูนย์กลางการปกครองในราชธานี คือ

"พระบรมมหาราชวัง" ตอบถูกใช้ไหม...ดีมาก

3. ให้นักเรียนเปิดเครื่องพายุ / หน้าข้อความที่ถูกต้อง

1. เมื่อมีการสร้างราชธานีใหม่ครั้งใด ควรยึดรูปแบบสมัยอยุธยาตอนปลายทุกครั้ง
2. สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถทรงวางระเบียบลักษณะการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม สมัยอยุธยา
3. เมื่อย้ายราชธานีมาอยู่ที่กรุงเทพฯ ยังคงยึดรูปแบบสมัยอยุธยาตอนปลาย
4. พระมหากษัตริย์จะทรงสร้างพระบรมมหาราชวัง เพื่อให้พระบรมวงศานุวงศ์ และข้าราชการอยู่อาศัย
5. พระบรมมหาราชวังจะเป็นศูนย์กลางการปกครองให้กับราชธานี

เก่งมากที่ตอบข้อ 2, 3, 5

4. รัชกาลที่ 1 ทรงจัดระเบียบการปกครอง คือ (1) การปกครองส่วนกลาง
(2) การปกครองส่วนภูมิภาค (3) การปกครองประเทศราช

มีสมุหนายก และสมุหกลาโหมทำหน้าที่ดูแลการปกครองส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค
โดยมีอำนาจเท่าเทียมกัน ทั้งนี้เพื่อเป็นการถ่วงดุลย์อำนาจซึ่งกันและกัน

เพื่อไม่ให้ตำแหน่งอัครมหาเสนาบดี 2 ตำแหน่ง แย่งแย่งอำนาจกัน จึงมีการ
ถ่วงดุลย์อำนาจโดยให้มีความ _____

"เท่าเทียมกัน"

ดีมากจะ...

5. การปกครองส่วนภูมิภาค จะแบ่งเป็นหัวเมืองชั้นใน และหัวเมืองชั้นนอก
ซึ่งหัวเมืองชั้นนอกจะมีการปกครองคล้ายกับในราชธานี แต่ที่สำคัญคือจะมีอำนาจบัญชา
สิทธิขาดต่างพระองค์ทุกอย่าง จึงทรงแต่งตั้งพระราชวงศ์หรือขุนนางชั้นสูงออกไปเป็นผู้
สำเร็จราชการ แทนต่างพระเนตรพระกรรณ

เนื่องจากหัวเมืองชั้นนอกอยู่ห่างไกลราชธานี และเพื่อให้เป็นที่ไว้วางพระราช
หฤทัยจึงทรงแต่งตั้ง _____ ดูแลแทนต่างพระเนตรพระกรรณ

"พระราชวงศ์ หรือขุนนางชั้นสูงออกไปเป็นผู้สำเร็จราชการ"

เก่งจริงนะตัวแค่นี้...

6. สมุหนายก และสมุหกลาโหม ทำหน้าที่ดูแลการปกครองใด?

1. การปกครองส่วนกลาง 3. การปกครองส่วนภูมิภาค
2. การปกครองประเทศราช 4. หัวเมืองชั้นใน
5. หัวเมืองชั้นนอก

เยี่ยมมาก ตอบข้อ 1, 3, 4, 5

7. เนื่องจากเป็นช่วงของการก่อสร้างเมือง รัชกาลที่ 1 จึงทรงโปรดเกล้าฯ ให้รวบรวมกฎหมายเก่าสมัยอยุธยามาชำระแก้ไข เพื่อให้เป็นระเบียบแบบแผน และเป็นธรรมแก่ราษฎร แล้วจึงคัดเลือกเป็นกฎหมายฉบับหลวงขึ้น 3 ชุด เรียกว่า กฎหมายตราสามดวง และใช้เป็นระเบียบปฏิบัติมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5

การชำระแก้ไขกฎหมายในสมัยรัชกาลที่ 1 แล้วน่าจะคัดลอกใหม่ เรียกว่า _____

"กฎหมายตราสามดวง" เก่งจ๊ะ...

8. ในช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น นับเป็นช่วงของการก่อสร้างบ้านเมือง ทำให้รายจ่ายของประเทศสูงมาก และต้องทำสงครามเพื่อป้องกันประเทศ จึงต้องมีการฟื้นฟูเศรษฐกิจให้ดีขึ้น โดยการส่งเสริมการค้าเพื่อนำเงินรายได้มาพัฒนาประเทศให้มากขึ้น

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า รายได้ที่เป็นปัจจัยทำให้มีการพัฒนาประเทศได้อย่างเต็มที่ ในช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมาจาก _____

"การค้าขาย" ยอด ๆ ๆ ๆ ...

9. รายได้สำคัญแบ่งเป็น 2 ทางคือ (1) รายได้จากการค้ากับต่างประเทศ มีการค้าสำเภาหลวง-กำไรจากการผูกขาดสินค้า (พระคลังสินค้ามีหน้าที่ควบคุมการค้ากับต่างประเทศ) ภาษีปากเรือ - ภาษีสินค้าขาเข้าและขาออก (2) รายได้ภายในประเทศ มีจังกอบ - อากร - ฤชา และส่วย

ดังนั้นผู้ทำหน้าที่ผูกขาดสินค้า คือ _____

"พระคลังสินค้า"

เยี่ยม ๆ ๆ ๆ

10. จงเติมข้อความดังนี้

1. ระเบียบปฏิบัติที่ใช้กันมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 จนถึงรัชกาลที่ 5 มีชื่อเรียกว่า
2. บัณฑิตที่เฝ้าช่วยในการพัฒนาประเทศช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นคือ
3. จงเขียนรายได้ภายในประเทศ
4. จงเขียนรายได้จากการค้ากับต่างประเทศ

ข้อ 1 กฎหมายตราสามดวง

ข้อ 2 การค้า

ข้อ 3 จังกอบ - อากร - ฤชา - ส่วย

ข้อ 4 การค้าสำเภาลอง - พระคลังสินค้า - ภาษีปากเรือ ภาษีสินค้าขาเข้า และภาษีสินค้าขาออก

11. สมัยรัชกาลที่ 1 มีการรวบรวมสังคายนาพระไตรปิฎก ซึ่งนับเป็นการสังคายนาพระไตรปิฎก ครั้งที่ 9 ในวงการพระพุทธศาสนา เสร็จแล้วได้มีการจารึกพระไตรปิฎกที่ชำระแล้วในใบลานใหญ่ เรียกว่า พระไตรปิฎกฉบับทอง อีกทั้งยังได้เป็นแม่แบบสำหรับตรวจสอบพระไตรปิฎกฉบับอื่น ๆ อีกด้วย

ดังนั้น พระไตรปิฎกฉบับทองจึงมีความสำคัญคือ

"ได้เป็นแม่แบบสำหรับตรวจสอบพระไตรปิฎกฉบับอื่น ๆ"

12. การตรวจสอบพระไตรปิฎกฉบับอื่น ๆ ใช้พระไตรปิฎกฉบับใดเป็นแม่แบบ _____

"พระไตรปิฎกฉบับทอง" คีมาก...

13. สมัยรัชกาลที่ 2 ทรงฟื้นฟูพระราชนิพนธ์วิสาขบูชา และส่งสมณทูตไปลังกาเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ทางพุทธศาสนา

14. สมัยรัชกาลที่ 3 ทรงสร้างและปฏิสังขรณ์วัดถึง 53 วัด ซึ่งต่อมาเจ้าฟ้ามงกุฎ (ต่อมาคือรัชกาลที่ 4) ทรงจัดตั้งคณะสงฆ์ใหม่ คือ ธรรมยุติกนิกาย เพื่อเป็นการแก้ไขวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์ ให้เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาสืบไป ด้วยมีมูลเหตุมาจากมิชชันนารีได้ทำการเผยแพร่คริสต์ศาสนาในเมืองไทยอย่างกว้างขวาง

ให้นักเรียนคัดเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ถูกต้อง

1. รัชกาลที่ 2 ทรงส่งสมณทูตไปอินเดียเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ทางพุทธศาสนา
2. มีการฟื้นฟูพระราชนิพนธ์วิสาขบูชา ในสมัยรัชกาลที่ 2
3. การแลกเปลี่ยนความรู้ทางพุทธศาสนา รัชกาลที่ 2 ทรงส่งสมณทูตไปลังกา
4. ธรรมยุติกนิกาย คือ นิกายที่ตั้งขึ้นจากสมณทูตลังกา
5. สมัยรัชการที่ 3 มิชชันนารีทำการเผยแพร่คริสต์ศาสนาอย่างกว้างขวาง
6. เจ้าฟ้ามงกุฎทรงแก้ไขวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์โดยตั้งธรรมยุติกนิกาย

เก่งมากที่ตอบ ข้อ 2, 3, 5, 6

15. วัดพระศรีรัตนศาสดาราม เป็นวัดในเขตพระบรมมหาราชวังชั้นนอกเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปมหาเศียรตราบึง (พระแก้วมรกต) ให้ประกอบพระราชพิธีทางศาสนา ไม่มีพระสงฆ์จำพรรษาทางนอกระยะเดียวกับวัดพระศรีสรรเพชญ์ที่กรุงศรีอยุธยา

16. วัดพระศรีรัตนศาสดาราม หรือสามัญชนทั่วไปเรียกวัด _____
โดยเป็นสถานที่ใช้ประกอบพระราชพิธีทาง _____ เป็นวัดท่านองเดียวกับ
วัด _____ ที่กรุงศรีอยุธยา

"วัดพระแก้ว", "ศาสนา", "วัดพระศรีสรรเพชญ์"

ตอบถูกไปละจ๊ะ... เก่งมาก

17. การฟื้นฟูกิจการบ้านเมืองในช่วงต้นรัตนโกสินทร์เป็นการสร้างกรุงเทพฯ ให้เป็น
แบบกรุงเก่า ทั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นว่าชาติไทยได้ตั้งตัวเป็นอิสระ มีกำลังพอที่จะสร้าง
ราชธานีใหม่ให้เจริญรุ่งเรืองเทียบเท่ากรุงศรีอยุธยาอีกครั้งหนึ่ง และเพื่ออวยงรักษา
ศิลปะวัฒนธรรมดั้งเดิมของไทยให้คงอยู่เป็นมรดกตกทอดสืบต่อไป

18. ดังนั้นในช่วงของการก่อร่างสร้างเมือง จึงพบว่าความเจริญรุ่งเรืองต่าง ๆ มีลักษณะ
คล้ายในสมัยอยุธยา ทั้งนี้เพราะ _____

"เพื่อเป็นการแสดงถึงความเป็นเอกราช ประกอบกับความเจริญรุ่งเรืองได้กลับมา
อีกครั้ง" เก่งมากจ๊ะ

บทเรียนโปรแกรม

หน่วยที่ 2

วิชา สังคมศึกษา ส. 306 (ประเทศของเรา 4) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

หัวข้อเรื่อง การต่างประเทศกับความมั่นคงของชาติ

- ความสัมพันธ์กับประเทศใกล้เคียง และการติดต่อกับประเทศตะวันตก
- การส่งทูตไปเจริญทางไมตรี และการทำสนธิสัญญากับประเทศต่าง ๆ
- การดำเนินนโยบายเพื่อความอยู่รอดของชาติ
- การแก้ไขสนธิสัญญาที่ไม่เสมอภาค

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. อธิบายรูปแบบของความสัมพันธ์กับประเทศใกล้เคียงได้
2. อธิบายการดำเนินความสัมพันธ์กับต่างประเทศ กับความมั่นคงของชาติได้
3. วิเคราะห์เหตุการณ์ของชาติตะวันตกที่เข้ามาบีบบังคับในประเศไทยได้
4. อธิบายถึงผลกระทบของการแก้ไขสนธิสัญญาที่ไม่เสมอภาคได้
5. วิเคราะห์ผลดี - ผลเสียที่ไทยมีความสัมพันธ์กับชาติตะวันตกได้

ขั้นตอนการศึกษบทเรียนโปรแกรม

1. "ให้นักเรียนอ่านบทเรียนไปตามลำดับ และปฏิบัติตามคำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ
2. บทเรียนนี้จะมีช่องว่างให้นักเรียนเติมข้อความ และจะมีคำตอบเฉลยไว้ให้ทุก ๆ กรอบ เพื่อให้นักเรียนได้ตรวจสอบด้วยตนเองไปเรื่อย ๆ การตอบผิดไม่ใช่เรื่องเสียหาย นักเรียนสามารถศึกษาใหม่ได้ ดังนั้นนักเรียนควรซื้อสติกส์ติดตนเอง
3. บางครั้ง นักเรียนอาจไม่เจตนาดูคำตอบ ฉะนั้นควรใช้กระดาษปิดคำตอบไว้ก่อน แล้วจึงค่อย ๆ เลื่อนกระดาษ เพื่อศึกษาเนื้อหาในกรอบต่อไป

1. ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศใกล้เคียงจะเป็น 3 รูปแบบ คือ
 1. เพื่อประโยชน์ด้านการค้าขาย มีนโยบายส่งเสริมการค้าทางเรือเป็นพิเศษ โดยเฉพาะจีนซึ่งมีเรือสำเภา และได้กำไรจากการค้ากับจีนมาก
 2. เป็นคู่สงครามกัน โดยเฉพาะพม่า ในสมัยรัชกาลที่ 1 มีศึกครั้งสำคัญ เรียกว่า สงครามเก้าทัพ ซึ่งพม่ายกมาคราวเดียวกันถึง 9 ทัพ ไทยกับพม่ายุติสงครามกันในสมัยรัชกาลที่ 3 เพราะพม่ามีกรณีพิพาทกับอังกฤษ
 3. การดำเนินนโยบายต่อเมืองประเทศราช โดยเฉพาะล้านนา เป็นเมืองประเทศราชที่สำคัญ เพราะ ช่วยไทยสู้รบกับพม่าเพื่อป้องกันอาณาเขตทางภาคเหนือ

จากความสัมพันธ์ทั้ง 3 รูปแบบ พบว่าประเทศที่ให้กำไรกับไทยในทางการค้าคือ

- (1) และคู่สงครามครั้งสำคัญสมัยรัชกาลที่ 1 คือ
- (2) ศึกรั้งนั้นเรียกว่าสงคราม (3)
- ส่วนเมืองประเทศราชที่สำคัญของไทยคือ (4)
- เพราะ (5)

1. จีน	2. พม่า
3. สงครามเก้าทัพ	4. ล้านนา
5. ช่วยไทยรบกับพม่าป้องกันอาณาเขตทางภาคเหนือ	

2. ประเทศต่อไปนี้มีความสัมพันธ์กับไทยในเรื่องใด?

จีน

พม่า

ล้านนา

5. ไทยรับเป็นไมตรีกับโปรตุเกส เพราะ (1) _____
 สนธิสัญญาฉบับแรกที่ไทยทำกับอังกฤษมีชื่อว่า (2) _____
 ผู้เสนอให้อังกฤษใช้นโยบายเรือปืนกับไทย คือ (3) _____
 เพราะ (4) _____
-

1. ต้องการซื้ออาวุธ
 2. สนธิสัญญาเบอร์นี
 3. เซอร์ เจมส์ บรูค
 4. เพราะไทย ไม่ยอมแก้ไขสนธิสัญญา ... เก่งมาก
-

6. รัชกาลที่ 4 ทรงตระหนักถึงอิทธิพลของมหาอำนาจตะวันตกที่กำลังแผ่ขยาย
 เข้ามาทางเอเชีย จึงทรงเปลี่ยนวิธีดำเนินนโยบายต่างประเทศ โดยยินยอมผ่อนปรน
 ตามข้อเรียกร้องของประเทศตะวันตก และจำเป็นต้องปรับปรุงบ้านเมืองให้ทัดเทียมกับ
 อารยประเทศ

จากอิทธิพลของมหาอำนาจตะวันตกทำให้รัชกาลที่ 4 ทรงตระหนักในเรื่องนี้
 จึงทรงเปลี่ยน (1) _____
 และ (2) _____

1. วิธีดำเนินนโยบายต่างประเทศ
 2. ปรับปรุงบ้านเมือง ... คืบมากจ๊ะ
-

7. รัชกาลที่ 4 ทรงดำเนินนโยบายต่างประเทศ คือ (1)
และการปรับปรุงบ้านเมืองก็เพื่อ (2)

1. ยินยอมผ่อนปรนตามข้อเรียกร้องของประเทศตะวันตก
2. ให้ทัดเทียมกับอารยประเทศ
- ...เยี่ยม ๆ ๆ

8. สนธิสัญญาที่ไทยทำกับอังกฤษ ในสมัยรัชกาลที่ 4 คือสนธิสัญญาเบาริง เป็น
สนธิสัญญาไม่เสมอภาค ไทยเสียเปรียบด้านศาลกงสุล ถูกจำกัดอำนาจในการเรียกเก็บ
ภาษีศุลกากร และไม่มีกำหนดอายุเวลาบังคับใช้

สนธิสัญญาเบาริง ไม่เสมอภาค คือ (1)

(2)

(3)

1. เสียเปรียบด้านศาลกงสุล
2. จำกัดอำนาจในการเก็บภาษีศุลกากร
3. ไม่มีกำหนดอายุเวลาบังคับใช้

เก่งมาก...

9. สนธิสัญญาที่ไทยทำกับอังกฤษฉบับแรก คือ (1)

ในสมัยรัชกาลที่ (2)

สนธิสัญญาที่ไทยเสียเปรียบอังกฤษ คือ (3)

ในสมัยรัชกาลที่ (4)

1. สนธิสัญญาเบอร์นี
2. รัชกาลที่ 3
3. สนธิสัญญาเบาริง
4. รัชกาลที่ 4

... ขยับหนอยนะจ๊ะ

10. สนธิสัญญาที่ไทยทำกับอังกฤษไม่เสมอภาค ข้อที่สำคัญที่สุด คือ

"ไม่มีกำหนดอายุเวลาบังคับใช้" คีเยี่ยม...

11. การเสียดินแดนให้กับอังกฤษและฝรั่งเศส ในสมัยรัชกาลที่ 4 และสมัยรัชกาลที่ 5 ถือว่าเป็นการดำเนินการโดยไมชอบธรรมเพื่อความอยู่รอดของชาติ ในสมัยจักรวรรดินิยม โดยได้พยายามผ่อนปรนตามข้อเรียกร้องของชาตินิยมหาอำนาจ จนต้องทำให้มีการปรับปรุงกิจการบ้านเมืองครั้งใหญ่ ในสมัยรัชกาลที่ 5

ในสมัยของลัทธิจักรวรรดินิยม ไทยต้องทำตามข้อเรียกร้องของชาตินิยมหาอำนาจ เพื่อความอยู่รอดของชาติ ไทยจึงต้อง

"ยอมเสียดินแดนให้อังกฤษและฝรั่งเศส" คีคะ...

12. ในสมัยรัชกาลที่ 4 ไทยต้องยอมยกเขมรส่วนนอกให้กับฝรั่งเศส และในสมัยรัชกาลที่ 5 เขมรส่วนในก็ตกเป็นของฝรั่งเศส เพื่อแลกกับเมืองตราดคืนมา

ในช่วงระยะเวลา 41 ปี ปลายสมัยรัชกาลที่ 4 ถึงสมัยรัชกาลที่ 5 ไทยเสียดินแดนให้ฝรั่งเศส 5 ครั้ง และอังกฤษ 1 ครั้ง นับเป็นการสูญเสียเมืองประเทศราชของไทยเกือบทั้งหมด ยกเว้น ล้านนาที่ไทยยังคงรักษาไว้ได้ และได้รวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของไทยสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน

ไทยเสียเขมรส่วนนอก ในสมัยรัชกาลที่ (1)
 และเขมรส่วนใหญ่ในสมัยรัชกาลที่ (2)
 เพื่อแลกกับ (3)

1. รัชกาลที่ 4 2. รัชกาลที่ 5
3. เมืองตราด
- ...ตอบถูกรีเปล่า

13. สมัยรัชกาลที่ 4 ไทยเสียดินแดนเขมรส่วนนอกให้กับประเทศ
 (1)

สมัยรัชกาลที่ 5 ไทยเสียดินแดนเขมรส่วนในให้กับประเทศ
 (2) เพื่อแลก (3) คินมา

ปลายสมัยรัชกาลที่ 4 ถึงรัชกาลที่ 5 ขั้วระยะเวลา 41 ปี
 ไทยเสียดินแดนกับให้ประเทศ (4) มากที่สุด
 ดินแดนส่วนใหญ่ที่เสียไปเป็น (5) ของไทยเกือบทั้งหมด

1. ฝรั่งเศส 2. ฝรั่งเศส
3. เมืองตราด 4. ฝรั่งเศส
5. เมืองประเทศราช

ตอบถูกหมดใช้ใหม่ เก่งมาก...

14. ดินแดนเมืองประเทศราชที่ไทยยังคงรักษาไว้ได้ และได้รวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของไทย
 ในปัจจุบัน คือ

ล้านนา

ใช่แล้ว...

บทเรียนโปรแกรม

หน่วยที่ 3

วิชา สังคมศึกษา ส. 306 (ประเทศของเรา 4) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

หัวข้อเรื่อง การปรับปรุงประเทศตามแบบตะวันตก

- การรับวัฒนธรรมตะวันตกในระยะเริ่มแรก
- การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ประเพณี และวัฒนธรรม

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. สามารถระบุแนวทางการปรับปรุงประเทศตามแบบตะวันตกได้
2. วิเคราะห์หลักการสำคัญในการดำเนินนโยบายของการปรับปรุงประเทศได้
3. แยกประเภทของวัฒนธรรมตะวันตกที่สำคัญ ที่เข้ามามีบทบาทกับไทยได้
4. อธิบายการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม อันเนื่องมาจากการปรับปรุงประเทศตามชาติตะวันตก
5. เลือกเอาวัฒนธรรมต่างชาติมาใช้ในสังคมไทยได้อย่างเหมาะสม

ขั้นตอนการศึกษบทเรียนโปรแกรม

1. ให้นักเรียนอ่านบทเรียนไปตามลำดับ และปฏิบัติตามคำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ
2. บทเรียนนี้จะมีช่องว่างให้นักเรียนเติมข้อความ และจะมีคำตอบเฉลยไว้ให้ทุก ๆ กรอบ เพื่อให้นักเรียนได้ตรวจสอบด้วยตนเองไปเรื่อย ๆ การตอบผิดไม่ใช่เรื่องเสียหาย นักเรียนสามารถศึกษาใหม่ได้ ดังนั้นนักเรียนควรขอสัตย์ต่อตนเอง
3. บางครั้ง นักเรียนอาจไม่เจตนาดูคำตอบ ฉะนั้นควรใช้กระดาษปิดคำตอบไว้ก่อน แล้วจึงค่อย ๆ เลื่อนกระดาษ เพื่อศึกษาเนื้อหาในกรอบต่อไป

1. การรับวัฒนธรรมตะวันตก เริ่มเข้ามาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 โดยคณะมิชชันนารี นอกจากรจะเผยแผ่ศาสนาคริสต์ แล้วยังได้นำวิทยาการตะวันตกใหม่ ๆ และยังช่วยเหลือทางการแพทย์ รับประทานโรค รวมทั้งจากหน่วยแจกจ่ายยาต่าง ๆ ให้แก่ประชาชนด้วย
- ด้วยเหตุนี้คนไทยจึงนิยมเรียกว่า หมอสอนศาสนา

ดังนั้นผู้ที่มิชอบกับการนำอารยธรรมตะวันตกเข้ามาในไทย คือ

- (1) และยังให้การช่วยเหลือผู้เจ็บป่วยจนได้รับสมณนามว่า
- (2)

-
1. มิชชันนารี
 2. หมอสอนศาสนา
- คือมาก...

-
2. การรับวัฒนธรรมตะวันตก เริ่มเข้ามาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ (1)
- ผู้ที่นำวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาเผยแพร่ในระยะแรก คือ (2)
- โดยมีจุดประสงค์ที่สำคัญคือ (3)

-
1. รัชกาลที่ 3
 2. มิชชันนารี
 3. เผยแผ่ศาสนาคริสต์
-

3. อารยธรรมตะวันตกเข้ามามีบทบาทกับไทยมากที่สุด ในสมัยรัชกาลที่ 5 ทั้งยังเป็น พระมหากษัตริย์พระองค์แรกที่เสด็จประพาสต่างประเทศ เพื่อทอดพระเนตรกิจการต่าง ๆ และนำมาปรับปรุงบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้า

จุดประสงค์ที่สำคัญของการเสด็จประพาสต่างประเทศของรัชกาลที่ 5

คือ

"เพื่อทอดพระเนตรกิจการต่าง ๆ และนำมาปรับปรุงบ้านเมือง"

4. พระราชภารกิจที่สำคัญของรัชกาลที่ 5 ที่จะจัดความกตัญญูไม่ยุติธรรมในสังคม ให้หมดสิ้นไป คือ การเลิกทาส แต่ต้องทรงคำนึงวิธีการผ่อนผันอย่างสุขุม เพราะการมี ทาสเป็นประเพณีที่ยึดเยื้อกันมานาน จึงต้องทำอย่างไม่ให้หาญ โดยพยายามให้กระทบ กระเทือนน้อยที่สุด ทั้งจ่ายเงินและทาส และได้ทรงใช้เวลาจนถึง 31 ปี

สาเหตุที่ทำให้การเลิกทาสต้องใช้เวลาถึง 31 ปี เพราะ

"ทาสีมีมานานแล้ว ดังนั้นการเลิกทาสจึงพยายามให้กระทบกระเทือนน้อยที่สุด ทั้งจ่ายเงินและทาส"

ตอบถูกใช้ไหม... เก่งมากจ๊ะ

5. การเลิกทาส และเลิกระบบไพร่ เป็นการให้อิสระภาพและเสรีภาพแก่คนไทย เป็นการ ปลดปล่อยให้คนไทยมีอิสระในแรงงานของตน การเรียกขายฉกรรจ์เข้าฝึกหัดเพื่อการ ป้องกันประเทศตามหลักการเกณฑ์ทหารแบบตะวันตก ซึ่งมีพระราชบัญญัติเกณฑ์ทหาร พ.ศ. 2448 บังคับใช้ ทำให้การใช้แรงงานบังคับของไพร่ตามประเพณีเดิมสิ้นสุดลง
-

6. จากการเลิกทาส และระบบไพร่ในสมัยรัชกาลที่ 5 ทำให้เกิดผลกับประชาชน
คือ _____

"มีอิสระภาพ และเสรีภาพ ในชีวิตความเป็นอยู่ และสามารถประกอบอาชีพได้
อย่างอิสระ"

...เยี่ยมมาก..

7. พระราชบัญญัติเกณฑ์ทหาร พ.ศ. 2448 มีผลต่อไพร่คือ _____

"ทำให้การใช้แรงงานบังคับของไพร่สิ้นสุดลง"

...ตอบถูกใช้ไหม...ดีมาก...

8. สมัยรัชกาลที่ 5 จัดตั้งโรงเรียนหลวงขึ้นในพระบรมมหาราชวัง โดยมี
จุดประสงค์ที่จะฝึกหัดคนเข้ารับราชการ จึงมีเฉพาะพระราชวงศ์และชนชั้นสูงเท่านั้น
ต่อมาจึงตั้งโรงเรียนให้ประชาชนทั่วไปเรียน คือ โรงเรียนวัดมเหยงคณ์

การศึกษาในระยะแรกอยู่ในวงจำกัด เฉพาะ _____

"พระราชวงศ์ และชนชั้นสูง" เก่งมาก

9. การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เมื่อมีการทำสนธิสัญญาเบาริ่ง พ.ศ. 2398 ทำให้ต้องยกเลิกระบบการค้าผูกขาดของพระคลังสินค้า และการที่ไทยยอมให้สิทธิสภาพนอกอาณาเขต ทำให้พ่อค้าต่างชาติเข้ามาลงทุนในไทยมากขึ้น ดังนั้นระบบเศรษฐกิจแบบแลกเปลี่ยนโดยตรง จึงเปลี่ยนมาเป็นแบบใช้เงินเป็นสื่อกลาง รัชกาลที่ 4 จึงโปรดเกล้าฯ จัดตั้ง โรงเรียน ทำเหรียญเงิน ต่อมารัชกาลที่ 5 จัดระบบเงินตราใหม่ใช้ธนบัตร และกลุ่มเอกชนตั้งธนาคารแห่งแรกเรียก "บุคคลิภัย" ส่วนระบบเจ้าภาษี นายอากรถูกยกเลิก โดยให้หอรษฎาการพิพัฒน์ ทำหน้าที่แทน

- ผลจากการทำสนธิสัญญาเบาริ่ง ทำให้พระคลังสินค้าต้อง (1) _____
 และการที่พ่อค้าต่างชาติเข้ามาลงทุน เพราะไทยยอม (2) _____
 เมื่อมีการติดต่อค้าขายกับต่างชาติมากขึ้น จึงต้องใช้ (3) _____
 เป็นสื่อกลาง สมัยรัชกาลที่ 5 จัดระบบเงินตราใหม่ ใช้ (4) _____
 และจัดตั้งหอรษฎาการพิพัฒน์ ให้ทำหน้าที่ (5) _____

1. ถูกยกเลิก
2. ให้สิทธิสภาพนอกอาณาเขต
3. เงิน
4. ธนบัตร
5. จัดเก็บภาษีอากร

ตอบถูกหมดใช้ไหม... เก่งมากจ๊ะ

10. การเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจแบบแลกเปลี่ยนโดยตรง มาเป็นแบบใช้เงินเป็นสื่อกลาง
สืบเนื่องมาจากทำการค้าขายกับ _____ มากขึ้น

"ชาวต่างชาติ"... ดีมาก...

11. รัชกาลที่ 4 โปรดเกล้าฯ จัดตั้ง โรงกษาปณ์ เพื่อ _____

"หาเหรียญเงินขึ้นใช้แทนเงินพดด้วง" ...ดีมาก

12. การใช้ธนบัตรเริ่มมีในสมัยรัชกาลที่ _____

"รัชกาลที่ 5"...

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวสมพร ชื้อสกุล ไตนวล

เกิดวันที่ 19 เดือน กันยายน พุทธศักราช 2492

สถานที่อยู่ปัจจุบัน 164/20 ซอยลาดพร้าว 1 แขวงลาดยาว เขตจตุจักร
กทม. 10900

สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ถนนรามคำแหง หัวหมาก บางกะปิ กทม. 10240

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2514	ป.กศ.สูง (วิชาเอกสังคมศึกษา) จากวิทยาลัยครูสวนสุนันทา
พ.ศ. 2519	กศ.บ. (วิชาเอกประวัติศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
พ.ศ. 2536	กศ.ม. (การมัธยมศึกษา การสอนสังคมศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความรับผิดชอบต่องานที่นักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยการสอนแบบ PSI

บทคัดย่อ

ของ

สมพร ไตนวล

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการมัธยมศึกษา

กุมภาพันธ์ 2537

การศึกษานี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความรับผิดชอบต่องานที่นักเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยการสอนแบบ PSI

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2536 จำนวน 70 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 35 คน และกลุ่มควบคุม 35 คน กลุ่มทดลองเรียนด้วยการสอนแบบ PSI กลุ่มควบคุมเรียนด้วยการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ใช้เวลาในการทดลองกลุ่มละ 14 คาบ คาบละ 50 นาที ดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการวิจัย แบบสุ่มกลุ่ม - สอบก่อน - สอบหลัง (Randomized Controlled - Group Pre - test and Post - test Design) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา มีค่าความเชื่อมั่น .84 และแบบทดสอบวัดความรับผิดชอบต่องานที่ทำงาน มีค่าความเชื่อมั่น .83 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ t-test

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความรับผิดชอบต่องานที่ทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีความรับผิดชอบต่องานที่ทำงานหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

STUDY OF MATHAYOM SUKSA III STUDENTS' ACHIEVEMENT AND RESPONSIBILITY
IN SOCIAL STUDIES THROUGH PERSONALIZED SYSTEM OF INSTRUCTION

AN ABSTRACT

BY

SOMPORN TONUAN

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Secondary Education
at Srinakharinwirot University

February 1994

The purpose of this study was to compare Mathayom Suksa three students' achievement and responsibility in learning Social Studies through personalized system of instruction and through the teacher's manual method of the Senerisory Unit General Education Department.

The sample group was 70 students of Mathayom Suksa three in the Demonstration School of Ramkhamhaeng University during the second semester of 1993 academic year. The sample was equally divided into the experimental and controlled groups. The experimental group was instructed through personalized system of instruction and the controlled group was taught through the teacher's manual method of the Senerisory Unit General Education Department. The experimental time was 14 periods - 50 minutes per period. The Randomized Control - Group Pre-test and Post-test Design was used to experiment the sample group. The research instruments were the achievement test in Social Studies, with a reliability of .84 and a responsibility test, with a reliability of .83. The t-test was used for data analysis.

The results of this study revealed that the students' achievement of the experimental and controlled group in learning Social Studies were significantly at the .05 level. The responsibility of the experimental and controlled groups were significantly at the .05 level. The responsibility of the experimental group was significantly increased at the .01 level.